

ΓΕΩΡ. Η. ΙΑΤΡΙΔΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΗΣ 19^{ΗΣ} ΚΑΙ 20^{ΗΣ} ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

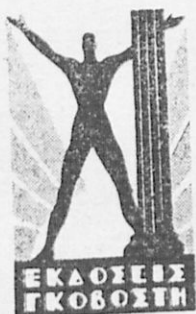
1939 ΙΑΤ ΠΕΡ

ΓΕΩΡ. ΗΛ. ΙΑΤΡΙΔΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΗΣ 19^{ΗΣ} ΚΑΙ 20^{ΗΣ} ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΦΑΝΕΙΣ ΗΡΩΑΣ
ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙ-
ΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ
ΟΠΟΙΩΝ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΜΕ
ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΑΥ-
ΤΗΝ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΖΗ-
ΤΕΙ ΝΑ ΖΩΤΑΝΕΥΣΗ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον θέον νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφήν
τοῦ συγγραφέως.

Καλίδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΛΙΜΠΕΡΤΗ Ι. Αί ήρωίδες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.
ΑΣΠΡΕΑ Γ. Πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.
ΓΟΥΔΑ. Παράλληλοι βίοι.
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΥΡΣΟΥ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ. Παγκόσμιος Ἱστορία Τομ. Β.
Μ. ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ. «Ἑλλάς», «Τουρκία» κλπ. Ἐφημε-
ρίδες «Ἐστία» Κυριακῆς καὶ «Καθημερινή» ἐκάστης Δευ-
τέρας.
ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ-ΛΑΖΑΡΟΥ. Ἱστορία τῶν Νέων Χρόνων.
ΘΕΟΦΑΝΙΔΟΥ Ι. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ.
ΙΑΤΡΙΔΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ. Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς. Κεφ.
XX σελ. 300-307.
ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ Η. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως 1458
μέχρι Γεωργίου Α΄.
ΚΟΚΚΙΝΟΥ Α. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις Τομ. 6.
ΚΡΕΜΟΥ Γ. Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς.
ΜΕΛΑ ΣΗ. Ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ-Μισούλης.
ΜΙΑΛΕΡ Ο. Ἡ Τουρκία καταρρέουσα.
ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ Κ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος Τομ. Ε΄, ΣΤ΄.
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ. Ὀδυσσεὺς Ἄνδρουῦτσος.
ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ Κ. Ὀδυσσεὺς Ἄνδρουῦτσος.
Περιοδικὸν Ε.Ο.Ν. «Νεολαία».
ΠΛΕΣΣΑ ΔΗΜ. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.
ΣΑΘΑ Κ. Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς.
ΤΡΙΚΟΥΠΗ ΣΠΥΡ. Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως
Τόμοι 1-4.
ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ Γ. Συνεργατικοὶ Συνεταιρισμοὶ Ὑδρας-Σπυ-
ρῶν καὶ Ψαρρῶν.
FRIEDMAN J. Modern History N. Y. 1930.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος σκοπεῖ νὰ παρουσιάσῃ κατὰ σύντομον τρόπον τοὺς κυρίους παράγοντας τῆς ἀναπτύξεως τῆς νεωτέρας Εὐρώπης κατὰ τὰς τελευταίας μεθόδους διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας.

Ἐνῶ λοιπὸν ἐξετάζεται ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς ὑδρογείου κατὰ τὴν XIX καὶ XX ἑκατ. δὲν παραλείπεται ἡ ἐπισκόπησις τῆς κοινωνικῆς καὶ βιομηχανικῆς προόδου τῶν λαῶν καὶ ὑποβοηθοῦνται οἱ σπουδασταί, ὅπως σχηματίσουν ἰδίας ἀνεξαρτήτους κρίσεις. Περιλαμβάνει περίληψιν τῆς προσφάτου πνευματικῆς προόδου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἐφευρέσεις, ἀνακαλύψεις καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐξέγερσις τοῦ 1821 καὶ οἱ ὀκταετῆς ἀγῶνες τῶν προγόνων μας εἶναι τὸ σπουδαιότερον γεγονός τῆς XIX ἑκατ. καὶ ἐξετάζεται εὐρύτερον καὶ λεπτομερέστερον.

Ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας ποικίλλει καὶ δίδει ἢ περιλήψεις κεφαλαίων καὶ βιογραφίας προσωπικοτήτων καὶ κρίσεις συμβάντων ἢ ἐρωτήσεις πρὸς ἔρευναν καὶ συζήτησιν.

Γενικῶς ὑποβοηθεῖ τοὺς τελειοφοίτους νὰ ἐρευνοῦν βοηθήματα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος πλὴν τοῦ ἐγχειριδίου, νὰ προκαλῶνται συζητήσεις καὶ νὰ ἀποκρυσταλλῶν

ται συμπεράσματα ἐπὶ συμβάντων ἀναμφισβητήτου σπουδαιότητος, ἐπὶ τῶν ὁμοιοτήτων ἢ διαφορῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων κινήσεων εἰς τὰς παγκοσμίους ὑποθέσεις ἀναλόγως τῆς ἰκανότητος, τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ φύλου των. Ζητοῦνται προσέτι κατ' οἶκον ἐργασίαι, ἵνα συνηθίσουν οἱ τελειόφοιτοι εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεῦνης, τῆς προπαρασκευῆς καὶ συντάξεως αὐτῶν καὶ ἀσκοῦνται εἰς τὴν χρῆσιν καὶ σχεδιασμὸν χαρτῶν καὶ σχεδιαγραμμάτων πρὸς κατανόησιν τῶν διδασκομένων.

Εἰς τὸ τέλος ἐυρίσκονται ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξετάζομεναι ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν θὰ τοὺς προπαρασκευάσουν διὰ τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδρύματα. Χρονολογικὸς πίναξ τῶν σπουδαίων ἱστορικῶν γεγονότων κλείει τὸ παρόν.

Ἀθῆναι 1 Ἰανουαρίου 1940,

ΓΕΩΡ. ΗΛ. ΙΑΤΡΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περίληψις τῆς καταστάσεως εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΧΙΧ ἑκατονταετηρίδος.

Ἀγγλία. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἡ Ἀγγλία πολὺ πρότερον ἐθέσπισε τὸ συνταγματικὸν σύστημα. Κατὰ τὴν XVII ἑκατονταετηρίδα κατερρίφθη ὁ ἀπολυταρχισμὸς κατόπιν ἐμφυλίου πολέμου, ἐγκαθιδρύθη τὸ κοινοβούλιον καὶ ἐπροστατεύετο ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία. Ἄλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν ἦτο καθόλου κυριαρχία τοῦ λαοῦ, διότι τὸ κοινοβούλιον ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀριστοκράτας καὶ προνομιούχους γαιοκτῆμονας.

Ἐκυριάρχει τῶν θαλασσῶν καὶ μετὰ τὴν νίκην τῆς κατὰ τῆς Γαλλίας (ἑπταετῆς πόλεμος 1756—1763) ἐγένετο ἡ ἡγέτις ἐμπορικὴ καὶ ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Ἀπώλεσε τὰς ἀποικίας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς λόγῳ τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς τῆς, ἀλλὰ καὶ σήμερον κυριαρχεῖ μεγάλης ἀποικιακῆς αὐτοκρατορίας.

Γαλλία. Ἦτο ἀπόλυτος μοναρχία ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Βουρβόνων. Ὁ Λουδοβίκος XIV πρὸς ἐπέκτασιν τῶν συνόρων τῆς χώρας καὶ διὰ προσωπικὴν φιλοδοξίαν ἐδοπάνησε τὸν πλοῦτον τοῦ ἔθνους καὶ ἐπέβαλε βαρεῖας φορολογίας. Οὕτω παρεσκευάσθη ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις, ἡ ὁποία ἐξήσκησε τεραστίαν διεθνῆ ἐπίδρασιν εἰς ὅλα τὰ

Ἔθνη ἐλεύθερα καὶ ὑπόδουλα καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἱστορίαν.

Γερμανία. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀνεξάρτητα κράτη, τὰ ὅποια ἦσαν κατ' ὄνομα ἠνωμένα μετὰ τὴν Αὐστρίαν καὶ ἦτο γνωστὴ ὡς ἙΑγία Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Ἀψβούργων. Ὁ τίτλος ἦτο κενὸς οὐσίας, διότι ἡ Αὐτοκρατορία ὡς σημεῖοι ὁ Βολταίρος δὲν ἦτο οὔτε ἙΑγία, οὔτε Ρωμαϊκὴ, οὔτε Αὐτοκρατορία.

Ἰταλία. Ἦτο κεχωρισμένη εἰς διάφορα ἀνεξάρτητα κρατίδια ὑπὸ διαφόρους ἐπιδράσεις.

Ἰσπανία. Παρήκμαζε σταθερῶς ἀπὸ τῆς ἡττης τῆς μεγάλης Ἀρμάδας, ἀλλὰ εἶχε σπουδαίας ἀποικίας εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Πολωνία. Ἦτο ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κράτη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς λόγῳ τῶν διχονοιῶν καὶ τῆς ἀνικανότητος τῶν κυβερνητῶν τῆς. Τὸ 1795, τὰ ἐδάφη τῆς διενεμήθησαν μεταξὺ τῶν γειτόνων τῆς, Ρωσίας, Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας.

Ρωσία. Ὁ Μέγας Πέτρος εἰσήγαγε τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν χώραν καὶ ἔφερον οἰκονομικὴν ἀναστάτῳσιν. Ἐκυριάρχησε τῆς Βαλτικῆς, ἡ δὲ Αἰκατερίνη ἐξέτεινε τὴν χώραν μέχρι τοῦ Εὐξείνου.

Πρωσία. Μέγας βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ὑπῆρξεν ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας, ὅστις ἐδημιούργησε τὴν Πρωσίαν σοβαρὰν δύναμιν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος. Ἦτο ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν.

Χαρακτηριστικὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Ἐκτὸς τῆς Αγγλίας καὶ (τινῶν) μικρῶν κρατῶν, ἐκυριάρχει εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ ἀπολυταρχία. Ὁ βασιλεὺς ἦτο ὁ ἀνώτατος ἄρχων, ὁ δὲ λαὸς δὲν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν κυβέρνησιν. Ἡ βιομηχανία ἦτο εἰς χεῖρας τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ὁ ἐργάτης ἄνευ

προστασίας. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Τυπογραφίας ἐπέφευρεν αὐξησίν τῶν γνώσεων, ἐν τούτοις ἡ πλειονότης τοῦ λαοῦ ἦτο ἀγράμματος, διότι ἡ ἐκπαίδευσις δὲν ἦτο ἐλευθέρα, ἡ δὲ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἦτο ἀκόμη ἄγνωστος.

Ἐπέκτασις τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Εὐρώπην.
 Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων]πόλεως (1453) ὁ Μω-
 ἄμεθ Β' (1453—1481) ἐξηκολούθησε τὰς ἐπιδρομάς
 του κατὰ τῶν λειψάνων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.
 Οὕτω κατελήφθησαν αἱ Ἀθῆναι (Ἰούνιος 1458), αἱ
 Θῆβαι, τὸ δεσποτάτον τοῦ Μυστρᾶ (1460), τοῦ ὁποῖου
 ὁ τελευταῖος δεσπότης Θωμᾶς Παλαιολόγος κατέ-
 φυγεν εἰς Ρώμην. Κατελύθη τὸ κράτος τῆς Τραπε-
 ζοῦντος (1461) καὶ ὀλόκληρος ἡ οἰκογένεια τῶν Κο-
 μνηνῶν ἐκαραιομήθη, κατελήφθη ἡ νῆσος Λέσβος
 (1462), ὑπετάγη ἡ Σερβία (1459), ἡ Βλαχία (1462),
 ἡ Βοσνία καὶ Ἐρζεγοβίνη (1463—1464), ἡ Ἐπτάνησος
 καὶ ἡ μεσημβρινὴ Ἰταλία μέχρι Βρινδισίου (ἐπὶ
 1 1/2 ἔτη). Ὁ διάδοχος τοῦ Μωάμεθ Βαγιαζίτ Β'.
 (1481—1512), ἀφῆρεσεν ἀπὸ τους Ἐνετοὺς τὴν Με-
 θώνην, Πύλον, Κορώνην. Ὁ Σελῆμ Α', (1512—1520)
 κατέλαβε τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ
 Ἀλγέριον.

Ὁ Σουλεϊμάν Β', ὁ Μεγαλοπρεπὴς καὶ Νομο-
 θέτης (1520—1566) κατέλαβε τὴν Ρόδον (1522), τὴν
 Χίον (1566), τὸ Βελιγράδιον καὶ τὴν Βουδαπέστην
 καὶ τὸ πρῶτον ἐπολιόρησε τὴν Βιέννην. Ὁ Σελῆμ
 Β' (1566—1574) κατέλαβε τὴν Νάξον, Πάρον (1566)
 καὶ τὴν Κύπρον (1570).

Ἡ Εὐρώπη ἐξηγέρθη καὶ ὠργανώθη ἱερὰ συμ-
 μαχία ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου Ε' κατὰ τῆς Τουρκίας,
 ἰσχυρὸς δὲ χριστιανικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Δὸν Ζουὰν
 τὸν Αὐστριακὸν συνέτριψε τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον
 παρὰ τὴν Ναύπακτον (5η Ὀκτωβρίου 1571) καὶ οὕτω
 ἀνεκόπη προσωρινῶς ἡ ἐπέκτασις τῶν Τούρκων.

Ἀρχὴ τῆς παρακμῆς τῆς Τουρκίας. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐν Ναυπάκτῳ ἐπηκολούθησεν ἐσωτερικὴ ἀναρχία, διότι οἱ Σουλτάνοι ἦσαν ἀνίκανοι· οἱ Γενίτσαροι κατέστησαν ἀπειθεῖς καὶ ἀπαιτητικοὶ καὶ αἱ μηχανορραφαὶ τοῦ Χαρεμίου καὶ τῶν αὐλικῶν ἦσαν συνήθεις.

Ἡ ἀναρχία ἀνεκόπη προσωρινῶς ἀπὸ τοὺς μεγάλους Βεζύρας τοῦ οἴκου Κιοπρουλῆ, οἱ ὅποιοι ἀφῆρσαν τὴν Κρήτην ἀπὸ τοὺς Ἑνετοὺς μετὰ πολυετεῖς ἀγῶνας (1645—1699), ἐπολιόρκησαν διὰ δευτέραν φοράν τὴν Βιέννην (1683), ἠττήθησαν ὅμως ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Πολωνίας Ἰωάννην Σοβιέσκι καὶ ἀπώλεσαν τὴν Βουδαπέστην.

Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις (πλὴν τῆς Γαλλίας) συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Τουρκίας (1684), οἱ Ἑνετοὶ κατέλαβον τὴν Πελοπόννησον (1685), αἱ Ἀθηναὶ ἐβομβαρδίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη (1687) ὅτε κατεστράφη ὁ Παρθενῶν, τὸν ὅποιον οἱ Τοῦρκοι ἐχρησιμοποιοῦν ὡς πυριτιδαποθήκην. Οἱ Τοῦρκοι ὑπέστησαν δεινὴν ἤτταν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ἀπὸ τὸν Εὐγένιον τῆς Σαβοΐας, ἡ δὲ συνθήκη Κάρολιβιτς (1699) εἶναι τὸ πρῶτον ἐπίσημον ἔγγραφον τῆς Τουρκικῆς παρακμῆς. Ἡ Τουρκία ἐμειώθη ἐδαφικῶς, ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου περιήλθον ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς. Εἰς νέον πόλεμον Τουρκίας καὶ Αὐστρίας οἱ Τοῦρκοι ἠττήθησαν παρὰ τὸν Δούναβιν ὑπεγράφη ἡ συνθήκη Πασσάροβιτς (1718), ἡ Τουρκία ὑπέστη νέαν ἐδαφικὴν μείωσιν πρὸς βορρᾶν, ἔλαβεν ὅμως τὴν Πελοπόννησον.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ ΧVIII αἰῶνος ἀναφαίνεται εἰς τὴν σκηνὴν ὡς μεγάλη δύναμις ἡ Ρωσία, ἡ ὁποία ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῶν ὑποδούλων Χριστιανῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἐπὶ δύο αἰῶνας διεξήγαγεν ἐξοντωτικὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας.

Συντελεσταὶ τῆς Τουρκικῆς Ἀκμῆς. Ὁ στρα-

τιωτικός χαρακτήρ τοῦ λαοῦ καὶ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς. Σουλτάνοι μεγαλοφυεῖς (Μωάμεθ Β', Σελήμ Α', Σουλεῖμάν καὶ ἄλλοι). Ἡ τότε κατάστασις εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. (Θρησκευτικαὶ ἔριδες, ἐξάντλησις λόγῳ τοῦ ἑκατονταετιοῦ πολέμου, ἀνταγωνισμοὶ τῶν διαφόρων ναυτικῶν κρατῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἰδίων συμφερόντων, κατάχρησις τῶν συλλεγέντων χρημάτων διὰ τὰς σταυροφορίας). Ὁ φανατισμὸς τῶν Γενιτσαρῶν καὶ οἱ λοιποὶ ἐξωμόται ναύαρχοι καὶ στρατηγοί.

Τὰ ὑλικά μέσα καὶ λάφυρα ἐκ τῶν κατακτήσεων πρὸς συνέχισιν αὐτῶν.

Συντελεσται τῆς Τουρκικῆς Παρακμῆς. Σουλτάνοι νωθοὶ καὶ αἱ μηχανορραφίαι τῶν αὐλικῶν καὶ τοῦ Χαρεμίου.

Ἐξέγερσις τῆς Εὐρώπης πρὸ τοῦ κινδύνου ἐκ τῆς Τουρκικῆς ἐπεκτάσεως. (Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου 5 Ὀκτωβρίου 1571) Συνθήκη Κάρλοβιτς 1699).

Ἀνάμιξις τῆς ἀναγεννηθείσης Ρωσίας εἰς τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα. Ἐξάντλησις τῶν Οἰκονομικῶν (καταχρήσεις, διακοπὴ τῶν προσόδων λόγῳ μὴ κατακτήσεων).

Κατάπτωσις τοῦ πολεμικοῦ μένουσ καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ. Οἱ Γενίτσαροι κατέστησαν ἡ μάλιστα τῆς χώρας.

Καταπίεσις τῶν κατοίκων ἀπὸ διαφόρους διοικητὰς, οἱ ὅποιοι διώκουν σχεδὸν ὡς ἀνεξάρτητοι καὶ πρὸς ἴδιον ὄφελος (Ἄλῃ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων, Πεσβάνογλου τοῦ Βιδινίου καὶ ἄλλοι).

Ἀντίδρασις πρὸς πᾶσαν ἐκπολιτιστικὴν προσπάθειαν προοδευτικῶν Σουλτάνων (Γενίτσαροι, Οὐλεμάδες καὶ ἄλλοι).

Ἡ πώλησις τῶν δημοσίων θέσεων καὶ δικαιοσύνης εἰς πλειοδοτοῦντας (ρουσφέτια, μπαξίσια, διοικητικὴ ἀναρχία).

Οἱ Τούρκοι ἀπετέλουν μειοψηφίαν λόγῳ τῶν πολέμων.

Οἱ Χριστιανοὶ πολυαριθμότεροι, ἦσαν γεωργοί, ἔμποροι, ναυτικοί, τεχνῖται, πλούσιοι καὶ μορφωμένοι, ἀπέβησαν δὲ στοιχεῖα διαλυτικά, καὶ εἰργάζοντο διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐρωτήσεις. Ἐκ τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας ποίους εὐρίσκομεν ὡς συντελετὰς ἀκμῆς τῶν διαφόρων ἔθνῶν καὶ ποῖα τὰ αἰτία τῆς παρακμῆς τῶν; (Φοίνικες, Πέρσαι κ.λ.π.), Ποία ἡ συμβολὴ τῆς 4ης Αὐγούστου 1936 εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς πατρίδος μας;

Οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Δεσποτείαν

(Ἐγχειρίδιον Θεοδωρίδου-Λαζάρου, σελ. 212-232)

1) Συνέπειαι τῆς Τουρκικῆς κατακτιήσεως :

Ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ (σφαγαί, φυγή, ἔξισλαμισμός).

Καταστροφὴ τῆς περιουσίας τῶν Ἑλλήνων. (Διανομὴ εἰς Τούρκους πολεμιστὰς—βακούφια).

Καταστροφὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ γράμματα ἔλησμονήθησαν καὶ αἱ τέχναι παρήκμασαν.

Ἀλλοιώσις τοῦ χαρακτῆρος τῶν ὑποδοῦλων (ροπή πρὸς τὸ ψεῦδος, τὴν ὑποκρισίαν, «κόψε με ἀγά μου ν' ἀγιάσω»).

Ἐξασθένισις τῆς χώρας. (Παραμέλησις τῶν ὁδῶν, καιαστροφὴ τῶν δασῶν, ἀποχέρσωσις τῆς γῆς καὶ ἐπέκτασις τῶν ἐλῶν καὶ τῆς ἐλονοσίας ἐκ τῆς ὁποίας παρήκμασεν ὁ πληθυσμός).

Ἐλευθέρια συζήτησις. Ποῖαι αἱ προσπάθειαι τῆς κυβερνήσεως σήμερον διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐξυγιάνσιν τῆς χώρας.

Κεφαλικοὶ φόροι-χαράτσι.

Παιδομάζωμα διὰ τὰ ἄρρενα (Γενίτσαροι), χαρέμια διὰ τὰ θήλεα.

Γενικῶς ζωή, τιμὴ καὶ περιουσία εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατακτητῶν.

Ἄλλ' οἱ Τοῦρκοι ἐπανεῖδωκαν τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐνότητα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

2) Ὁργάνωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ :

Οἱ Τοῦρκοι ἀπετέλουν τὴν στρατιωτικὴν ἀριστοκρατίαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἦσαν ἔμποροι καὶ τεχνῖται, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀναγκαῖοι εἰς τοὺς Τοῦρκους.

Ὁργάνωσις τῶν ὑποδούλων ἐκκλησιαστικῶς καὶ κοινοτικῶς (πρότυπα ἢ ὀργάνωσις τῶν ὑποτελῶν τῆς Ρώμης, Βυζαντίου, Ἀραβίας).

Οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ ἔλαβον πολιτικὴν ἐξουσίαν καὶ ἦσαν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως (ἐλευθερία ἐν οὐρανῷ καὶ ὑποταγὴ ἐπὶ τῆς γῆς).

Ἐκλογή ὡς πατριάρχου τοῦ Γεωργίου Σχολαρίου (Γεννάδιος) ἀρχηγοῦ τῆς ἀνθηνωτικῆς μερίδος πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ χάσματος τῶν ἐκκλησιῶν. (Τιμαὶ τοῦ Μωάμεθ Β' πρὸς τὸν νέον πατριάρχην-προνόμια).

Τὸ πατριαρχεῖον (Φανάριον) κατέστη τὸ ἐκκλησιαστικὸν κέντρον τῶν ὀρθοδόξων τῆς Τουρκίας καὶ τὸ ἐθνικὸν κέντρον τῶν Ἑλλήνων. Φαναριῶται. (χρησιμοποίησις των εἰς ἀνωτέρας κρατικὰς θέσεις. Πρεσβευταί, διερμηνεῖς, ἡγεμόνες).

Ἐλευθέρα συζητήσεις Ὑπηρέτησαν τὸ δοῦλον ἔθνος οἱ φαναριῶται καὶ πῶς;

3) Τὰ προνόμια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους,

Ἐλευθερία θρησκείας καὶ γλώσσης.

Προστασία καὶ ἀπαραβίαστον τοῦ κλήρου.

Πολιτική καὶ θρησκευτική δύναμις τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπισκόπων.

Πνευματικὸν δικαστήριον μὲ εὐρείαν δικαιοδοσίαν Ἐλευθερία τῆς δημοτικῆς διοικήσεως. (πρὸς εἴπραξιν τῶν φόρων διετήρησαν τὰς κοινότητας. Προύχοντες ἢ προεστοὶ ἢ δημογέροντες κοντζαμπάσιδες).

Εἰδικὰ προνόμια ἐχορηγήθησαν εἰς τὰς νήσους Χίον, Τήνον, Νάξον, Ὑδραν Σπέτσας καὶ Ψαρά. Ἡ Μάνη ἐκυβερνᾶτο ἀπὸ τοῦ 1770 ἀπὸ ἐντόπιον ἄρχοντα (μπέης) διοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Πολλάκις ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἀνέθετεν εἰς προύχοντας Ἑλλήνας τὴν διοίκησιν περιοχῶν ὡς δεικνύει τὸ κάτωθι ἔγγραφον :

Ἐγγραφον Βεζύρου ἢ Προϋπουργοῦ Καλετὰν Πασᾶ τοῦ ἔτους 1803, δι' οὗ ἀνομάζεται ἀντιπρόσωπος (Μαμούρης) ὁ Ἀναγνώστης Κροντηρᾶς, νὰ ἐπιτηρῇ τοὺς ραγιάδες Τρινήσων καὶ Λάγιου (Ἐλαρχίας Λιζεδαίμονος).

« Ἡμέτερε πιστὲ Ἀναγνώστη Κροντηρᾶ, ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἡμετέρουπιστοῦ Πᾶς πολλοῦ Μάνης Ἀντώνη Γρηγοράκη, ὅτι εἶσαι μαμούρης εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς διαφύλαξιν τῶν κατὰ τὰ Τρίνησα καὶ Λάγιον ραγιάδων σὲ προστάζομεν διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ μας τοῦτου ὄρισμοῦ νὰ κάμνης καλῶς τὸ μεμουριέστον, κυβερνητῶν ἐν εὐθύτητι καὶ δικαιοσύνη τοὺς διαληφθέντας ραγιάδες προσέχων καὶ ὑπερασπιζόμενος αὐτοὺς νὰ μὴ παρενοχλῶνται ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα μέρη τοῦ Μωρέως, ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῶν τόπῳ εἴτε ἐξερχόμενοι διὰ χρείας των, οὐδόλως νὰ ἐπηρεάζωνται καὶ νὰ δοκιμάζωσι τὴν παραμικρὰν ἐνόχλησιν ἢ ἀπὸ τοὺς πουλουμπασάδες, ἢ ἀπὸ ἄλλους τινὰς τοῦ Καζᾶ-Μιστροᾶ, ἢ ἄλλου τινος, μέρους, ὅτι δὲν τὸ ἀνεχόμεθα κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ ἂν εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε τολμήσῃ τις νὰ παρενοχλήσῃ εἰς τὸ παραμικρὸν τοὺς διαληφθέντας Τρινησιώτας καὶ Λαγιώτας ραγιάδες ἀπερχόμενος

ἐν τῷ Καζᾶ τοῦ Μιστροᾶ, σὲ προσιάζομεν νὰ παρουσιάξεσαι εἰς τὸν ἐκεῖσε ζαλίτην νὰ ἐμφανίξης τὸν παρόντα μας ἡγεμονικὸν ὄρισμόν, καὶ ἐὰν ἀμέσως δὲν ἤθελε γίνη ἡ προσήκουσα παιδεία εἰς τὸν παρενοχλήσαντα, νὰ τὸ ἐμφανίξης εἰς τὸν ἡμέτερον πιστὸν Πᾶς πολλοῦ διὰ νὰ μᾶς τὸ ἀναφέρει διὰ νὰ διενεργήσωμεν διὰ τοῦ ὑψηλοτάτου ἀδελφοῦ μας Μόρα Βαλεσῆ πρὸς ἔκλειψιν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ τελείαν ἀπαλλαγὴν τῶν πρὸς τοὺς ρηθέντας ραγιάδες διενοχλήσεων. Πρόσεχε δὲ καὶ σὺ καλῶς νὰ μὴ γίνωνται κατ' οὐδένα τρόπον οἱ διαληφθέντες ραγιάδες βλαπτικοὶ καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τοὺς πλησιοχώρους τούτου τοῦ τόπου τοῦ Μορῆως, διότι δὲν θὰ εἶναι ἀνεκτὸν εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν ἤθελε φθάσῃ ἐν τοιοῦτον εἰς τὰς ἀκοάς μας θέλεις μείνη σὺ ἀναπόλογητος παιδευόμεθα διὰ τοῦ ἡμετέρου πιστοῦ Πᾶς πολλοῦ. Οὕτω προσιάζομεν ἡγεμονικῶς, καὶ μὴ γενέσθαι ἄλλως. Ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐξεδόθη ἀπὸ τὸ Διβάνιον

Ἐπογραφή

4) Ἄρματωλοὶ καὶ κλέφτες.

Ἡ Τουρκία τὰς πρὸς νότον ὄρεινὰς περιοχὰς ἀπηλλαγμέναις ἐξωτερικῶν κινδύνων ἐνεπιστεύθη εἰς στρατιωτικὰ σώματα ἐξ ὑποδοῦλων (ἄρματωλοὶ-καπετάνιοι-ἄρματωλίκια).

Οἱ Ἕλληνες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐγένοντο «κλέφται» ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν των.

Βίος τῶν κλεφτῶν (στρατιωτικὴ ζωὴ των-καπετάνιος-πρωτοπαλήκαρον-παληκάρια-ψυχογιός-λημέρια-ἐκδίκησις τῶν δυναστῶν).

Οἱ ἄρματωλοὶ συνήθως ἐγίνοντο κλέφται κ' οἱ κλέφται ἄρματωλοὶ. Ὄνομαστοὶ κλέφται.

Παναγιώταρος Βενετσιανάης (ἐκ Καστανίας Λακε-

δαίμονος). Ἡρωϊκὴ φυσιογνωμία τοῦ ὁποίου τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα καὶ τὸν ἡρωϊσμόν ἐξύμνησεν ἡ λαϊκὴ Μοῦσα. Ἡμύνθη κρατερῶς κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη εἰς τὸ φρούριον τῆς Καστάνιας ἀλλὰ συλληφθέντες ἀμφοτέροι ἐκρεουργήθησαν (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεῖα τόμ. ΙΘ' ὑπὸ Γερασίμου Καψάλη).

Ζαχαριᾶς Μπαρμπιτσιώτης. Περιβόητος κλέφτης τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν προδρόμων τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἐνεσάρκωσε τὴν πολεμικὴν ἐκδήλωσιν τῆς τότε ἀφυπνιζομένης Ἑλληνικῆς ψυχῆς (Ἐγκυκλοπαιδεῖα τόμος ΙΑ' σελ. 926 927 ὑπὸ Γερασίμου Δ. Καψάλη).

Ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ γυμνασίου ἡ τάξις ἀσχολεῖται διὰ τὴν ζωὴν ὀνομασιῶν κλεφτῶν τῆς περιοχῆς.

Ἡ τάξις ἐδιδάσκει δημοτικὰ τραγούδια ἐξυμνοῦντα τὸν βίον, τὰ κατορθώματα καὶ τὰ παθήματα τῶν κλεφτῶν (Κατσαντωνάοι κ. ἄ.).

4) Ἐμπόριον καὶ ναυτιλία τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ πτώσις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὀφείλεται εἰς τὴν παρακμὴν τοῦ ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας λόγῳ τῆς ἀκμῆς τῶν Ἰταλικῶν πόλεων καὶ τῆς Φραγκικῆς κατακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1204).

Οἱ Τούρκοι ἐκδιώξαντες τοὺς Φράγκους ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τῆς αὐτοκρατορίας, αὐτοὶ δὲ ἀσχολούμενοι εἰς τὰ στρατιωτικά, τὸ ἐμπόριον περιήλθεν πάλιν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων,

Ἀκμὴ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῶν Ἑλλήνων καὶ δημιουργία ναυτικοῦ τῶν νήσων (Συντελεστής ἢ συνθήκη μεταξὺ Ρωσίας καὶ Τουρκίας (1774), ἡ ὁποία ἐπέτρεπεν εἰς τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα νὰ φέρουν τὴν ρω-

σικὴν σημαίαν. Πλουτισμὸς τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν κατὰ τὸν ναπολεόντειον ἀποκλεισμόν).

Οἱ Ἕλληνες θαλασσινοὶ ὤπλιζον τὰ πλοῖα των διὰ τὸν φόβον τῶν Ἀλγερίνων πειρατῶν, ἦσαν τολμηροί, λιτοδίαιτοι, καὶ ἀκαταγώνιστοι.

Ἐδημιουργήθησαν ἑλληνικαὶ παροικίαι εἰς τὰς σπουδαιότερας ἐπινείους πόλεις τῆς Εὐρώπης. Ναυτικὸς συνεταιρισμὸς τῶν νήσων Γ. Φιλαρέτου.

Ἐρωτήσεις. Εἶμεθα συνεργατικὰ στοιχεῖα σήμερον οἱ Ἕλληνες;

5) Ἑλληνικὴ παιδεία ἐπὶ τουρκοκρατίας.

Ποῖοι Ἕλληνες Οὐμανισταὶ ἔφυγον πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπεβοήθησαν τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Μεσαιωνικῆς Εὐρώπης;

Κλείσιμον τῶν σχολείων τῶν ὑποδούλων, σκότος εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ ἀγωγή εἰς τὴν δούλην Ἑλλάδα (κρυφὸ σχολεῖο· Μεγάλῃ τοῦ Γένους σχολῆ· Λόγιοι τοῦ ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνος). Πολιτισμὸς εἰς τὴν Ἐπτάνησον· Ἴόνιος Ἀκαδημία· Λόγιοι εἰς Ἐπτάνησον.

Κατ' ἐκλογὴν τοῦ διδάσκοντος ἡ τάξις γράφει ἐργασίαν διὰ τοὺς κυριωτέρους λογίους τῆς περιόδου.

Ἐργασία. Ποία ἡ συμβολὴ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀφύπνισιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μας.

6) Δημοτικὴ ποίησις.

Ἡ δημώδης ποίησις ἐξειλείχθη εἰς τὴν κοινῶς ὀμιλουμένην διάλεκτον κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ ἐφεξῆς, α) εἰς τὰ σκώμματα τῶν ἵπποδρομιῶν, β) τὰ ἀκριτικὰ ποιήματα τῆς Μ. Ἀσίας, γ) εἰς τοὺς

θρήνους διὰ τὴν πτώσιν τῆς Κων)πόλεως, δ) εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν δεινοπαθημάτων καὶ πόθων τῶν ὑποδούλων:

Ἐποιήθησαν πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν λαϊκῶν συναισθημάτων (λύπης, ἔρωτος, ἠρωϊσμοῦ, κτλ) ἀπὸ οἰκείου τῶν πολεμιστῶν καὶ ἐξυμνοῦν τὰ δεινοπαθήματα ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν.

Ἐξύψωσαν τὸ φρόνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἶναι τὰ μνημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. *Ἐργασία*. Διγενῆς Ἀκρίτας. Ἀνάγνωσις εἰς τὴν τάξιν δημοδῶν ποιημάτων τῆς ἐκλογῆς τῆς τάξεως.

7). *Ἕλληνες καὶ Ρωσία.*

Ἡ Ρωσία ὑπέθαλπε τὸν πόθον τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των καὶ βλέπουσα τὴν παρακμὴν τῆς Τουρκίας ἤθελε ν' ἀποβῆ ὁ κληρονόμος τοῦ Βυζαντίου.

Ἡ Ρωσία ὑπεστήριζε τοὺς Ἕλληνας ὡς ἐξῆς: α) τοὺς ἐδέχετο εἰς τὸ ἔδαφός της β) ἐχορήγει τὴν Ρωσικὴν ἰθαγένειαν, γ) ἀπέκτων διάφορα ἀξιώματα εἰς τὸν Ρωσικὸν στρατόν, δ) τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Καϊναρτζῆ (1774) ἐπροστατεύοντο ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν σημαίαν, ε) Αὐτοκράτορες καὶ κληρικοὶ ἔστελλον εἰς τὰς μονὰς διάφορα δῶρα. Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἀδιάφοροι διὰ τὰς νίκας τῶν Αὐστριακῶν, συνηνῶθησαν ὅμως μὲ τοὺς ἀγῶνας τῶν Ρώσων κατὰ τῆς Τουρκίας μὲ κινήματα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των.

8) *Τὰ κινήματα τοῦ 1769 καὶ 1792*

Ἡ Αἰκατερίνη Β' ἔστειλε τὸν Γρηγόριον Παπάζολην πρὸς ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Παναγιώτης Μπενάκης προύχων τῶν Καλαμῶν προθύμως ἐτάχθη μὲ τὸ μέρος τῶν Ρώσων, ἐνῶ οἱ Μανιάται ἐφάνησαν δύσπιστοι.

Διάφοροι διαδόσεις ἐξήπτον τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ. Ἐπιβίβησι τοῦ Θεοδώρου Ὁρλώφ εἰς Οἴτυλον (17 Φεβρ. 1769) βοήθεια τῶν Μανιατῶν, καὶ Μπενάκη, ἄφιξις καὶ τοῦ Ἀλεξίου Ὁρλώφ μὲ δυνάμεις.

Ἀποτυχία τοῦ κινήματος, συντριβὴ Ἑλλήνων καὶ Ρώσων. Ὁ Παναγιώτης Μπενάκης διαφυγὼν προσεπάθησε νὰ μεταβῇ εἰς Ρωσίαν καὶ νὰ παραπονεθῇ εἰς τὴν αὐτοκράτειραν ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἀπέθανεν. Ὁ Ρωσικὸς στόλος ἔκαυσε τὸν Τουρκικὸν εἰς τὸν Τσεσμέν.

Ἀλβανοὶ καὶ τὴν Πελοπόννησον σκέψις περὶ γε- νικῆς σφαγῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀντίδρασις διὰ τὴν μὴ στέρησιν τοῦ χαρακτοῦ καὶ ἐργατικῶν χειρῶν.

Οἱ Ἀλβανοὶ μάστιξ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκδιώξεις τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπεσχέθησαν ἀμνηστία.

Παράβασις τῆς συμφωνίας ὑπὸ τῶν Τούρκων, θάνατος τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη, ἡ Μάνη ὑπεχρεώθη νὰ καταβάλλῃ ἐτήσιον φόρον καὶ νὰ διοικεῖται ὑπὸ ἐντοπίου Μπέη.

Διάψευσις τῶν ἐλπίδων τῶν Ἑλλήνων. Ἡρωικὰ κατορθώματα τοῦ Λάμπρου Κατσώνη.

9) Σούλι καὶ Ἀλῆ πασᾶς

Τὸ θάρρος τῶν Ἑλλήνων ἀνεπτερώθη χάρις εἰς τοὺς ἡρωικοὺς ἀγῶνας τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ (1741-1829).

Βιογραφία τοῦ Ἀλῆ. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Τεπελένι τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ νεανικὴ του ζωὴ ὑπῆρξε πλήρης προδοσιῶν, δολοπλοκιῶν καὶ ἐκδικήσεων. Ἐπρόδωσε

τόν ευεργέτην του Πασᾶν τοῦ Δελβίνου καὶ ἀπέκτησε τὴν εὐνοίαν τῆς Πύλης.

Ἐγένετο Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων διὰ πλαστογραφήσεως σουλτανικοῦ φερμανίου. Κατέστησε κράτος σχεδὸν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, διετήρει 12000 στρατοῦ καὶ ἐξήπλωσε τὴν ἐξουσίαν του μέχρι Μακεδονίας καὶ Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος.

Ἐτρεφε μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Χριστιανοὺς παρὰ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ὑπέθαλπε τὸν πόθον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν περὶ ἀνεξαρτησίας των. Ὑπερέτησαν αὐτὸν πολλοὶ τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 (Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος, Καραϊσκάκης).

Ἦτο διώκτης πάσης φιλελευθέρας ἰδέας, ἐξόντωσε πλείστους Ἀλβανούς, κατέστρεψε πόλεις καὶ χωρία, καὶ συνέτριψε μὲ ἀπανθρωπίαν πλείστους ἀρματωλοὺς (Κατσαντωναῖοι, Βλαχάβας).

Ἐπνιξεν εἰς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων 16 Ἑλληνίδας μετὰ τῆς κυρᾶ Φροσύνης. Ἐγνωρίζε καλῶς τὴν δύναμιν καὶ τὰς ἀδυναμίας τῶν Ἑλλήνων.

ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ

Εἶχαν ἐγκατασταθῆ ἀπὸ τὸν 17^{ον} αἰῶνα εἰς τὰ Κασσιοπαῖα ὄρη τῆς νοτίου Ἠπείρου. Ἦσαν Ἑλληνες ἀλβανόφωνοι καὶ ἴδρυσαν στρατιωτικὴν αὐτοδιοικουμένην κοινότητα μὲ 2500 πολεμιστάς. Ἔζων ὡς κτηνοτρόφοι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἠσχολοῦντο εἰς τὰ στρατιωτικά. Πρώτη ἀπόπειρα τοῦ Ἀλῆ (1790) πρὸς ὑποταγὴν τοῦ φιλελευθέρου τούτου λαοῦ ἀπεκρούσθη.

Δευτέρα ἐπίθεσις παρασκευασθεῖσα διὰ δόλου τὸ (1792) ἀπέτυχε.

*Ἀλληλογραφία Λάμπρου Τζαβέλλα - Ἀλῆ περὶ τοῦ
νιού τοῦ Τζαβέλλα Φώτον.*

Κατάληψις τῆς Πρεβέζης (1798) ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ
καὶ παρασπονδίαί του εἰς τοὺς Γάλλους.

Τρίτη ἐκστρατεία τοῦ Ἀλῆ κατὰ τοῦ Σουλίου
(1800-1803), στενὴ πολιορκία, ἡρωϊσμός τῶν Σου-
λιωτῶν, προδοσία τοῦ Πηλίου Γούση. Ἀποχώρησις
τῶν Σουλιωτῶν κατόπιν συμφωνίας, ἡρωϊκὸς θάνα-
τος τοῦ καλογήρου Σαμουήλ, Παρασπονδία τοῦ
Ἀλῆ, ὁ Χορὸς τοῦ Ζαλόγγου :

*Ποίας ἄλλας Ἑλληνίδας γνωρίζετε ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτά-
των χρόνων μέχρι σήμερον, αἱ ὁποῖαι ἐθνσιόσθησαν ὑπὲρ
πατρίδος; Τί θὰ ἐπράττατε σεῖς ἐὰν εὐρίσκεσθε ὑπὸ
ὁμοίας περιστάσεις;*

Ἀλῆ Παοῶς καὶ Βασιλική.

Συντελεσταὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως

1) *Ἡ Τουρκία κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος.*

Σχεδιάσατε χάρτην τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας
κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος.

Ἐξάπλωσις τῶν Σλαύων γεωργῶν πρὸς νότον.
Ἐσωτερικὴ κατάστασις τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.
Ἀνταγωνισμὸς τῶν Εὐρωπαίων περὶ τῆς Τουρκίας:

2) *Ρήγας ὁ Φεραῖος (1755-1798).* Ἐγεννήθη εἰς τὸ Βε-
λεστῖνον καὶ διετέλεσε διδάσκαλος εἰς τὸν Κισσὸν τοῦ
Πηλίου, μετέβη εἰς τὰς παραδουναβείους ἡγεμονίας
καὶ προσελήφθη ὡς γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος. Εἰς τὰς
σκέψεις του περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς
πατρίδος καὶ ὀλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς ἐπέδρασεν
ἢ Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ αἱ νῖκαι τοῦ Μεγάλου
Ναπολέοντος.

Ἄνεγνώριζε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοι-

χείου ως ποδηγέτου τῶν λοιπῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς.

Εἰς τὸ σάλπισμά του ἐτόνιζεν ἰδιαιτέρως τὴν ἀνεξιθρησκείαν, «στὴν πίστι του καθένas ἐλεύθερος νὰ ζῆ»

Προσεπάθησε νὰ κινήσῃ τοὺς ὑποδούλους : α) με ποιήματα τὰ ὁποῖα συνεκίνουν τοὺς "Ἕλληνας καὶ προκηρύξεις, β) με ἄλλα συγγράμματα καὶ γεωγραφικὸν χάρτην ἐλευθέρas Ἑλλάδος με πρωτεύουσαν τὴν Κων/πολιν καὶ με κτήσεις ἐπὶ τῆς Βαλκανικῆς (ἐθνολογικὸν Μουσεῖον), γ) με ἐπικοινωνίαν με ἡμετέρους καὶ ξένους (Μπερναδόττι κλπ.), δ) με τὴν προσωπικὴν του ἐπιρροὴν εἰς ἰσχυροὺς Τούρκους τὸν πασάν τοῦ Βιδινίου Πεσβάνογλου).

Κρίσεις περὶ τοῦ Ρήγα.

Ἐπῆρξε φιλελευθέρων ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἤθελε νὰ ἐπεκταθοῦν ἀσχέτως ἐθνικότητος.

Ἐπῆρξεν ἰδεολόγος, πατριώτης ἔνθερμος, ἀτρόμητος, φλογερός ποιητῆς καὶ ἐνθουσιώδης.

Ἐκδήλωσις τῆς Ἐθνικῆς Εὐγνωμοσύνης.

Ἐθανατώθη εἰς τὸ Βελιγράδιον μετὰ τῶν συντρόφων του. Ἡ ἐλευθέρas Ἑλλάς εὐγνωμονοῦσα ἔστησε τὸν ἀνδριάντα του εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἔλαβε τὸν τίτλον «πρωτομάρτυς» τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας.

Ἡ τάξις εὐρίσκει θούρια τοῦ Ρήγα καὶ ποιήματα μεταγενεστέρων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐξύμνησαν τὸν πατριωτισμὸν του.

3) Φιλικὴ Ἐταιρεία.

Κατὰ τὸ ἔτος 1813 ἤκμαζεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ Φιλόμουσος Ἐταιρεία ἡ ὁποῖα εἶχε σκοποὺς α) τὴν διαφύλαξιν τῶν ἀρχαιοτήτων, β) τὴν ἐνέργειαν ἀνα-

σκαφών, γ) τὴν ἴδρυσιν μουσείου, δ) τὴν σύστασιν σχολείων καὶ βιβλιοθηκῶν, ε) τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξύψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας. Τὰ μέλη τῆς εἶχον ὡς σημεῖα δακτύλιον χρυσοῦν ἢ χαλκοῦν καὶ ἦσαν συνδρομηταὶ ἢ εὐεργέται αὐτοκράτορες, πρίγκιπες, ὑπουργοὶ καὶ γενικῶς ἄνδρες ἡμέτεροι καὶ ξένοι διακεκριμένοι.

Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία συνεστήθη ἀπὸ τρεῖς ἀσήμους Ἕλληνας εἰς τὴν Ὀδησσὸν τῆς Ρωσίας, τὸν Νικόλαον Σκουφᾶν ἐξ Ἄρτης, Ἀθανάσιον Τσακάλωφ ἐξ Ἰωαννίνων καὶ Ἐμμ. Ξάνθον ἐκ Πάτμου κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Ἰταλίᾳ δρώντων μυστικῶν ἐπαναστατικῶν σωματείων.

Σκοπὸς τῆς ἑταιρείας ἦτο ἡ συνένωσις τῶν Βαλκανίων πρὸς κοινὸν ἀγῶνα ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ τούτου μὴ ἐπιτευχθέντος παρέμεινεν αὕτη Ἑλληνικὴ Ὀργάνωσις.

Μέλη τῆς ἐγένοντο πάσης τάξεως ἄνδρες καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιθυρίζετο, ὅτι αὕτη ἦτο παραφυὰς τῆς Φιλομούσου Ἐταιρείας καὶ ὡς ἀόρατος ὑπερτάτη ἀρχὴ τῆς, ὁ Τσάρος τῆς Ρωσίας.

Εἶχεν ἐπτὰ βαθμοὺς α) βλάμιδες (ἀδελφοποιητοὶ) β) συστημένοι γ) ἱερεῖς δ) οἱ ποιμένες ε) οἱ ἀρχιποιμένες στ) οἱ ἀφιερωμένοι ζ) οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀφιερωμένων.

Οἱ κατηχούμενοι διεκρίνοντο διὰ τὸν χαρακτήρα των καὶ τὸν πατριωτισμὸν των. Ὁρκίζοντο εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἀναστάσεως (ὄρκος τῶν φιλικῶν).

Ἐντὸς ὀλίγου κατηχήθησαν πλεῖστοι Ἕλληνες (Μαυρομιχάλης, Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄. κ.ἄ).

Ἡ Ἐταιρεία ἐκινδύνευσεν ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν ζῆλον μελῶν τινῶν καὶ τὴν ἀθυροστομίαν ἄλλων. (Γαλάτης, Καμαρινός).

4. Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἀρχηγὸς τῆς Ἐταιρείας.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς Ἐταιρείας ἔφερε τὴν ἀνάγκην ν' ἀνατεθῆ ἡ ἀρχηγία εἰς διακεκριμένον ἄνδρα.

Ὁ Ξάνθος προέτεινε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας Ἰωάννης Καποδίστριας, ἀλλ' οὗτος ἀπεποιήθη ὡς ἀσύμφορον καὶ καταστρεπτικὴν διὰ τὸ ἔθνος.

Ἐπρότεινε εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην (1790-1828), ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε μὲ δραστηριότητα δίδων ὑποσχέσεις εἰς τοὺς φιλικοὺς περὶ σοβαρᾶς ὑποστηρίξεως τῆς ἀοράτου ἀρχῆς καὶ βεβαιούμενος παρ' αὐτῶν, ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα.

Βιογραφία του. Ἐζη ἐν Ρωσίᾳ, βλαστὸς λαμπρᾶς οἰκογενείας, υἱὸς ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας καταδιωχθέντος ὑπὸ τῆς Πύλης διὰ τὰ πατριωτικὰ του αἰσθήματα καὶ ἤδη πρόσφυγος ἐν Ρωσίᾳ.

Ἐφερε τὸν τίτλον τοῦ πρίγκιπος καὶ βαθμὸν στρατηγοῦ, διέπρεψε μαχόμενος ὑπὸ τὴν Ρωσικὴν σημαίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Δρέσδης (1813), ὅπου ἀπέκότη ἡ δεξιὰ του χεῖρ.

Ἐπῆρξε φιλογενῆς καὶ ἐνθουσιώδης διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

5. Ἐπιδράσεις διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐξέγερσιν.

Τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης (1815) εἶχε διαλυθῆ, ἀφοῦ ἐθέσπισεν εἰρήνην ἱκανοποιητικὴν διὰ πλείστους τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἡ Εὐρώπη εἶχε τακτοποιηθῆ καὶ οἰαδήποτε μεταβολὴ ἐφαίνετο ἀπίθανος διὰ πολλὰ ἔτη.

Τὰ κηρύγματα τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ἡ ἀκάματος ἐργασία τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ καὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἑλλήνων ἐπέδρασαν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἔλαβον τὰ ὄπλα διὰ τὴν ἀπόκτισιν τῆς ἐλευθερίας των.

Οί Εὐρωπαῖοι διπλωμάται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Μέιτερνιχ κατεδίκασαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐξέγερσιν, ἐνῶ οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐξ ἀρχῆς μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ συγκινήσεως παρηκολούθησαν τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας.

6. *Δυνάμεις τῶν ἐμπολέμων.*

Πλεονεκτήματα.

Ἕλληνες

Ἐξησκημένοι κατὰ ξηρὰν (ἀρματωλοὶ-κλέφτες)
 Ἄριστοι ναυτικοὶ
 Ὀλιγάρκεια, λιτότης, ἀντοχὴ
 Πατριωτισμὸς καὶ ζῆλος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν
 Γνώσις τοῦ ἐδάφους (κλεφτοπόλεμος)
 Χρησιμοποίησις τοῦ πυρπολικοῦ
 Ἀνταρσία τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ κατὰ τοῦ Σουλτάνου.

Τοῦρκοι

Κατοχὴ τῶν φρουρίων
 Ἴππικὸν καὶ πυροβολικὸν
 Πολλὰ πολεμικὰ πλοῖα
 Ὀργανωμένον κράτος
 Χρήματα
 Ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἀσυμπαθῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν.

Μειονεκτήματα.

Ἕλληνες :

Ὅπλα παλαιοῦ συστήματος
 Ἐλλειψίς πειθαρχίας
 Ἐλλειψίς πολεμεφοδίων, χρημάτων καὶ ὀργανώσεως

Ούδαμόθεν βοήθεια καὶ καταδίκη τῆς ἐπαναστάσεως
ὑπὸ τῆς Εὐρώπης.

Τούρκοι :

Παρακμὴ τοῦ σώματος τῶν Γεννιτσάρων καὶ πολε-
μικοῦ μένους τῶν Τούρκων
Παραμέλησις φρουρίων
Ἐλαττωματικὸς ἀνεφοδιασμὸς
Πληρώματα στόλου τυχοδιώκται
Ἄνταρσία τοῦ Ἄλῃ καὶ πόλεμοι πρὸς ἄλλους γεί-
τονας.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ι. Ἐπανάστασις εἰς τὰς Παραδουναβείους ἡγεμονίας.
 Ἱστορ. Θεοδωρίδου. Λαζάρου (σελ. 242-247).
 Ἱστορία Σπυρίδωνος Τρικούπη Κεφ. Η'.

Ἐρωτήσεις πρὸς συζήτησιν. Διατί προετιμήθη ἡ ἐξεργεσις ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν Μολδαυῖαν καὶ Βλαχίαν ;
 Πότε διέβη τὸν Προῦθον ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ποία ἡ στάσις τοῦ ἡγεμόνος καὶ ποία ἡ προκήρυξις του ; (ἀνάγνωσις εἰς τὴν τάξιν).

Ποία ἦτο ἡ πρώτη ἀσύνητος πρᾶξις τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καραβία καὶ τί ἦτο ὁ ἱερὸς λόχος ;

Διατί ἀπεκήρυξε τὸ κίνημα ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος πῶς τὸ ἐξεδήλωσε καὶ ποία ἡ στάσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔναντι τοῦ κινήματος ; Ποῖα πολεμικὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κινήματος καὶ πῶς ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή ἐν Δραγατσανίῳ ; Ποῖον τὸ τέλος τῶς πρωταγωνιστῶν τοῦ κινήματος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, Καρπενησιώτου, Γεωργάκη καὶ Φαρμάκη ; (Μονὴ τοῦ Σέκκου). Ἐκδήλωσις τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἱερολοχίτας :

Κρίσεις περὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ κινήματος.

Ἡ ἀποκήρυξις τῆς Ρωσίας καὶ ἡ ἀνοχή της παρὰ

τάς συνθήκας νά εισέλθουν Τουρκικά στρατεύματα εἰς τὰς ἡγεμονίας. Ἡ κακή διπλωματία, διστακτικότης καὶ τὸ ἀναποφάσιστον τοῦ Ὑψηλάντου.

Ἦνοιξεν ἀγῶνα εἰς ξένον τόπον, ὅπου οἱ κάτοικοι ἐμίσουν τοὺς Ἕλληνας. Ἡ πειθαρχία καὶ κακοδιοικήσις τοῦ συρφετοῦ καὶ ἔλλειψις ἐμπύχου ὕλικου Ἡ ἀμοιβαία ἀπάτη Ὑψηλάντου καὶ φιλικῶν.

Ἡ σκέψις τοῦ Ὑψηλάντου πρὸς κατάργησιν τῶν προνομίων καὶ προκηρύξεως πολιτικῆς ἰσότητος, τὸ ὁποῖον τὸν ἀπεστέρησε τῆς ὑποστηρίξεως τῶν προνομιοῦχων τάξεων, οἱ δὲ εὐνοούμενοι δοῦλοι ἐδείχθησαν ἀπρόθυμοι.

Κρίσεις περὶ τοῦ Γεωργάκη Ὀλυμπίου.

Ὑπῆρξεν α) ἐνδοξότερος πολέμαρχος, ὁ τιμιώτερος ἀνὴρ καὶ ὁ διακαέστερος καὶ πιστότατος φίλος τοῦ ἀγῶνος. β) ἠδύνατο νά φύγη καὶ νά σωθῆ ἄλλ' ἐπολέμησε γενναίως καὶ ἀνετινάχθη ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸν του, διὰ τὴν στρατιωτικὴν του τιμὴν, διὰ τὸν ὄρκον του.

2. Διατὶ ἡ Πελοπόννησος ἦτο ὁ προσφορώτερος τόπος διὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως.

Λόγω τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως δυσπρόρητος καὶ κατάλληλος δι' ἀμυντικὸν πόλεμον (βραχῶδης-περιβρέχεται ἀπὸ θάλασσαν καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τὸ ναυτικὸν τῶν τριῶν νήσων).

Ἦτο εὐπεράσπιστος καὶ ὁ γεωγράφος Στράβων τὴν θεωρεῖ ὡς Ἀκρόπολιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος.

Εἶχε χριστιανικὸν πληθυσμὸν πολυπληθέστερον, εὐπορώτερον, ἐμπορικώτερον καὶ βιομηχανικώτερον, (Τοῦρκοι 42.000, χριστιανοὶ 471.000). Ὁ Τουρκικὸς ζυγὸς ἦτο ἐλαφρότερος καὶ ἐγίνοντο ὀλιγώτεροι κακουργαίαι τῶν Τούρκων.

Οί άρχιερείς και οί προεστοί είχον μεγάλην έπιρροήν επί τών όμοπίστων των και είχεν όνομαστούς κλέφτας και άρματωλούς διά την πολεμικήν των άνδρείαν και την έμπειρίαν των.

Ή Μάνη (30.000) διετήρησε πολλά λείψανα τής Σπαρτιατικής καταγωγής, ήτο σχεδόν έλευθέρα και τò άσυλον τών καταδιωκομένων τούς όποιους έδέχετο φιλοφρόνως.

Λήγοντος τοῦ έτους 1820 κατήλθον εις την Πελοπόννησον ό Χουρσίτ ώς Μόρα Βαλεσί και ό Γρηγόριος Παπαφλέσσας (Δικαίος) ώς άντιπρόσωπος τοῦ Ύψηλάντου.

β) Προσωπικότης τοῦ Χουρσίτ.

Ήν ήρ μεγαλοπρεπής ώς σουλτάνος, δραστήριος, σκληρόκαρδος και έμπνέων τρόμον. Είχε χρηματίσει και ώς Μέγας Βεζύρης (άνέκδοτα τοῦ χαρακτηρός του. Ίστορία Σπυρίδωνος Τρικούπη Κεφ. Δ. σελ. 228 (β)). Έστάλη πρòς έξέτασιν τής πολιτικής καταστάσεως τοῦ τόπου και διετάχθη, άν ύπωπτεύετο άνταρσίαν α) ν' άφοπλίση τούς χριστιανούς β) νά προσελκύση τούς άρχιερείς και προεστώτας εις Τρίπολιν. Ή άφιξις του ένέπνευσε τρόμον και ή Πελοπόννησος ή δέν θα έκινείτο αύτοῦ παραμένοντος ή άν έκινείτο θ' άπετύγχανε παρόντος αύτοῦ. Ήλλ' ό Χουρσίτ οὔτε προσοχήν οὔτε πίστιν έδιδεν εις τας ύποψίας, διότι τας απέδιδεν εις ραδιουργίας τοῦ Ήλη-πασά και άνέλαβε την άρχηγίαν τοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ άποστάτου Ήλη, άφήκε δέ εις την Τρίπολιν άνθηγεμόνα. (Καϊμακάρης).

Ή τάξις γράφει βιογραφίαν τοῦ Γρηγορίου Δικαίου.

4) Παρομιναί τῆς Ἐπαναστάσεως.

Τί ἐπραττον οἱ Τούρκοι ὁσάκις ὑπωπεύοντο τοὺς χριστιανούς ;

Ποῖα περιστατικά ἀνησύχησαν τοὺς Τούρκους; (Σπυρίδωνος Τρικούπη Κεφ. Δ', σελ. 45).

Πῶς ἀπήντησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρόκριτοι εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Τούρκων νὰ ἔλθουν εἰς Τρίπολιν ;

Ποῖα περιστατικά ἐπέσπευσαν τὸ κίνημα; (Νικόλαος Σουλιώτης, Χονδρογιανναῖοι).

5) Ἐπαναστασις εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

«Ὅταν ὕλη εὐφλεκτος συσσωρευθῆ, σπινθήρ ἀρκεῖ νὰ πέσῃ καὶ τὴν ἀνάπτει. Τοιοῦτόν τι συνέβη ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ὄλων». Τρικούπη. Κεφ. Ε'.

Σειρὰ τῶν ἐλληνικῶν ἐξεγέρσεων.

Ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης (23 Μαρτίου 1821) κατέλαβον τὰς Καλάμας. Σύστασις τῆς Μεσσηνιακῆς Γερουσίας. Προκήρυξις τῆς πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς. Τρικούπη σελ. 230 Κεφ. Ε', σημειώσεις (δ'). Ἀνάγνωσις εἰς τὴν τάξιν. Ἐξέγερσις τῶν περιχώρων τῶν Πατρῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ προκρίτων καὶ εἴσοδος τῶν εἰς τὰς Πάτρας, ὅπου ἔστησαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (25 Μαρτίου).

Ἐξέγερσις τῶν νήσων. Σπέτσοι. Μπουμπουλίνα (26 Μαρτίου) Ψαρὰ (12 Ἀπριλίου), Ὑδρα (Οἰκονόμου). Κυκλάδες, Σάμος, Ρόδος, Κύπρος-Κρήτη.

Ποία ἡ συμβολὴ τῶν νήσεων εἰς πλοῖα καὶ χρῆμα.

Ἔργασια εἰς τὰ γυμνάσια θηλέων. Μπουμπουλίνα. Μαντὸ Μαυρογένους.

Ποία ἡ κατάστασις εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ; (Ἱστορ. Θεοδωρίδου σελ. 255). Ὁ Πανουργιάς ἐπανεστάτησε τὰ Σάλωνα (Ἄμφισσα) καὶ ὁ Γκούρας τοὺς Γαλαξειδιώτας καὶ κατέλαβον τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Σαλώνων (Ἀπρίλιος). Ὁ Ἀθανάσιος Διακός ἐπανεστάτησε τὴν Βοιωτίαν καὶ κατέλαβε τὴν Λεβάδειαν.

Ἐπανεστάτησαν οἱ ἀγρόται τῆς Πάρνηθος καὶ κατέλαβον τὰς Ἀθήνας (28 Ἀπριλίου).

Ἐπανεστάτησεν ἡ Μαγνησία ὑπὸ τὸν γνωστὸν λόγιον Ἀνθιμον Γαζῆν καὶ ἡ Εὐβοία.

Ἐπανεστάτησεν ἡ Μακεδονία ὑπὸ τὸν πρόκριτον τῶν Σερρῶν Ἐμμ. Παπᾶν.

Ἐπανεστάτησεν ἡ Αἰτωλοακαρνανία, ὑπὸ τὸν Δημήτριον Μακρῆν.

6) Βιαιοπραγίαι τῶν Τούρκων.

Βιογραφία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. Ἀπαγχονισμός του, ταφή του, συνέπειαι ἐκδήλωσις τῆς Ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Ποίημα κατὰ τ' ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος του.

7) Δυσχερεῖαι τοῦ ἀγῶνος.

Οἱ Ἕλληνες ἀντιμετώπισαν πολλὰς δυσχερείας διότι:

α) Ἐξηγέρθησαν κατὰ κραταιᾶς αὐτοκρατορίας, β) ἐστεροῦντο χρημάτων, πολεμεφοδίων, ὁ στρατός των ἦτο ἀσύντακτος ὄχλος, ἄοπλος καὶ ἔφερε ὄντως ὄπλων σφενδόνας καὶ ράβδους ἀλωνιστικὰς, γ) ἀπέτυχον εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῆς Καρυ-

ταίνης και διεσκορπίσθησαν εις τὰ ὄρη και τὰ σπήλαια και οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἔμειναν ἄνευ μαχητῶν, δ) ὁ Κολοκοτρῶνης ἀπέτυχε νὰ ὀργανώσῃ ἱερὸν λόχον.

8) Βιογραφία Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη.

Ἄνηκεν εἰς γενεὰν κλεφτῶν περιώνυμον. Εἶχε συμπολεμήσει μετὰ τοῦ Σταθᾶ εἰς Σκόπελον. Ὑπηρετήσεν ὑπὸ τοὺς Ἄγγλους εἰς τὰς Ἰονίους νήσους και εἶχε προαχθῆ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ταγματάρχου. Ἡ ἄφιξις του εἰς Μάνην (6 Ἰαν. 1821) ἀνησύχησε τοὺς Τούρκους. Παρηκολούθησε τὸν Πετρόμπεην εἰς τὴν παράδοσιν τῶν Καλαμῶν (23 Μαρτίου) ἔχωρίσθη αὐτοῦ και ἐπολιόρησε τὸ φρούριον τῆς Καρυταίνης, ὅπου οἱ Ἕλληνες διεσκορπίσθησαν και ἐκινδύνευσε νὰ συλληφθῆ.

Ἦτο 52 ἐτῶν και εἶχεν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν ἐπιβλητικὴν (βροντώδη φωνήν, εὐρὺ μέτωπον, μακρὰν κόμην, ἀετώδεις ὀφθαλμούς). Ἦτο εὐγλωττος, δεξιὸς στρατηγός, γνώστης τῶν πραγμάτων και προσώπων, φιλόπατρις και θεοσεβής.

Ἐπίστευεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐλευθερωθῆ πρῶτον ἡ Πελοπόννησος και νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις και ἀφετηρία τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων.

Τὸ πολεμικόν του σχέδιον ἦτο νὰ στήσῃ περὶ τὴν Τρίπολιν πολιορκητικὴν ζώνην διακόπτων τὰς συκοινωνίας και νὰ τὴν ἐξαναγκάσῃ εἰς παράδοσιν.

9) Μάχη τοῦ Βαλτεσίου.

10) Μάχη Βαλτεσίου και Δολιανῶν.

Περιγραφή ἐν συντομίᾳ τῶν πολεμικῶν γεγονότων τῆς μάχης τοῦ Βαλτεσίου (13-14 Μαΐου (1821) και Δολιανῶν. Ποῖοι οἱ διακριθέντες Ἕλληνες ;

Ἡ νίκη ὀφείλεται : α) εἰς τὴν γενναίαν ἀπόφασιν τῶν ἐν τῷ χωρίῳ Μανιατῶν και τοῦ Μεσσηνίου Πέ-

τροβα 'Ελλήνων ν' ἀποθάνουν ἢ νὰ νικήσουν, β) εἰς τὴν ἔγκαιρον συνδρομὴν τοῦ Κολοκοτρώνη, γ) διότι ἔλαβον θάρρος ἀπὸ τὸς συγκρούσεις πρὸς τοὺς Τούρκους.

Ἀποτελέσματα.

Ἐκρινε τὴν τύχην τῆς Τριπόλεως, ἐξήσκησε μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν πορείαν τοῦ ἀγῶνος, ἐνέπνευσε θάρρος καὶ αὐτοπεποίθησιν εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Θεωρεῖται ὁ θεμέλιος λίθος τῆς Πελοποννησιακῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐξυμνήθη ὡς ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιομνημονεύτων ἔργων τῆς ἐπαναστάσεως.

11) Ἀλώσις τῆς Τριπόλεως.

Οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν Μονεμβασίαν (25 Ἰουνίου) καὶ τὸ Ναυαρίνον καὶ περιέσφιγγον πανταχόθεν τὴν Τρίπολιν.

Ἀφίξεις εἰς τὴν Πελοπόννησον τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου καὶ ἀνάληψις ὑπ' αὐτοῦ τῆς γενικῆς ἀρχηγίας.

Δεινοπαθήματα τῶν πολιορκουμένων Τούρκων καὶ διχόνοια αὐτῶν.

Μαρτύρια τῶν κρατουμένων ὁμήρων Ἕλλήνων ἀρχιερέων καὶ προκρίτων.

Συεννοήσεις Ἕλλήνων καὶ Τούρκων περὶ παράδοσεως τῆς Τριπόλεως.

Ἀποτυχία - Συεννόησις Κολοκοτρώνη καὶ Ἀλβανῶν.

Κατάληψις τῆς Τριπόλεως (23 Σεπτεμβρίου).

Βιοπραγίαι τῶν Ἕλλήνων. (Ἰστ. Τρικούπη, Κεφ. ΚΔ' σελ. 60-63).

Ὁ Κολοκοτρώνης ἐτήρησε τὸν λόγον του ἔναντι τῶν Ἀλβανῶν.

Ἀποτυχία τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν.

Ἀποτελέσματα : Ἐπαγιώθη ἡ ἐπανάστασις, ὀπλίσθησαν οἱ Ἕλληνες, ἐπλούτισαν οἱ ὀπλαρχηγοί.

12) *Ὁ ἀγὼν κατὰ θάλασσαν.*

Ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἠμπόδισε τὴν μεταφορὰν τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.

Πατατοῦκος-πυρπολικὸν - Παπανικολῆς-Ἀνατίναξις τῆς φρεγάτας εἰς Ἐρεσσόν. Δεινοπαθήματα τῶν Ἑλλήνων τῆς Λέσβου, Κυθωνίων καὶ παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. (Τρικούπη Κεφ. 1Ε' σελ. 175).

«Ἴδιον τῶν ἀδυνάτων, τῶν δειλῶν καὶ τῶν τυραννικῶν κυβερνήσεων εἶναι, ὡσάκις δέν δύναται νὰ ἐκδικῶνται τοὺς πταίστας, νὰ παιδεύωσι τοὺς ἀθώους».

13) *Πρώτη ἐκστρατεία τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Πελοποννήσου.*

Ἡ ἐπανάστασις τῆς Πελοποννήσου ἐσώθη ἀπὸ τὸν ἡρωϊσμόν καὶ αὐτοθυσίαν τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Ἀθανασίου Διάκου καὶ Ὀδησσέως Ἀνδρούτσου.

Ὁ Χουρσίτ ἀπέστειλε τὸν Κιοσέ Μεχμέτ καὶ τὸν Ὁμέρ Βρυώνην νὰ καταπνίξουν τὰς ταραχὰς καὶ νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως.

Ὁ Διάκος ἀνέλαβε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ εἰς τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν (20 Ἀπριλίου 1821). Οἱ Ἕλληνες συνετρίβησαν, ὁ Διάκος τραυματισμένος συλλαμβάνεται καὶ ὀδηγεῖται εἰς τὴν Λαμίαν, ὅπου ἐσουβλίσθη (24 Ἀπριλίου).

Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Διάκου θ' ἀναγνωρίζωμεν πάντοτε τὴν ἡρωϊκὴν καὶ μαρτυρικὴν Ἑλλάδα τῆς ἰδανικῆς πραγματικότητος, ὅπως τὴν εἶδον οἱ αἰῶνες ἀπὸ τὰ πρῶτά της χρόνια μέχρι σήμερον.

Βιογραφία τοῦ Διάκου. Διάλογός του μὲ τὸν Μεχ-

μέτ, μαρτυρικός θάνατός του, τελευταῖαι λέξεις του. (Τρικούπη Κεφ. ΙΔ' σελ. 168). Διάλογος Ὁμὲρ Βρυώνη-Διάκου. Ἐκδήλωσις τῆς Ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. (Ἄνδριὰς εἰς Λαμίαν καὶ Ἀθήνας, Πεδίον τοῦ Ἄρεως).

14. Βιογραφία τοῦ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου.

Ἐγεννήθη (1790) εἰς τὴν Ἰθάκην καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ κλέφτου Ἀνδρίτσου.

Ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ ὁμηρικοῦ ἥρωος καὶ εἶχεν ἀνάδοχον τὸν Λάμπρον Κατσώνην.

Κατετάχθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀλῆ, ὅστις ἐξετίμα τὰς ὑπηρεσίας τοῦ πατρὸς του, τὸν ὁποῖον ἐκάλει «λέοντα τῆς Ρούμελης».

Ἐδιδάχθη ἐκεῖ τὴν στρατιωτικὴν τέχνην καὶ συγχρόνως τὴν ραδιουργίαν καὶ ἀνδρωθεὶς ἐγένετο σωματοφύλαξ τοῦ Ἀλῆ καὶ ἀπέκτησε τὴν εὐνοίαν του, ὥστε τὸν διώρισε γενικὸν ἄρματωλὸν τῆς Λεβαδείας.

Ἦτο ἀναστήματος ὑψηλοῦ, δασύθριξ, εἶχε βλέμμα βλοσυρὸν, χειροδύναμος καὶ ὠκύπους.

Ἐμυήθη εἰς τὴν φιλικὴν Ἐταιρείαν (1818), ἔσωσε τὴν ἐπανάστασιν μετὰ τὴν ἀντίστασιν εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς (8 Μαΐου), ὅπου συνέβη ὅ,τι καὶ εἰς Θερμοπύλας. Ὁ ἠρωϊσμός του. Ἀποτελέσματα. Ἀντίστασις εἰς τὰ Βρυσάκια (Ἰούλιος). Νίκη τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὰ Βασιλικά (25-26 Αὐγούστου). Ἀποτυχία τῆς πρώτης ἐκστρατείας τῶν Τούρκων.

15) Πολιτικὴ Ὁργάνωσις.

Ἦ συσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πετρόμπεη εἰς Καλάμας (25 Μαρτίου) «Μεσσηνιακὴ Γερουσία» ἦτο τοπικὴ ἀρχή.

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος δὲν ὑπῆρχε κεν-

τρική διοικήσεις, ἀλλ' ἐκρίθη ἀναγκαῖα διὰ τὴν πρόο-
δον τοῦ ἀγῶνος.

Συνήλθον εἰς τὴν μονὴν τῶν Καλτεζῶν (26
Μαΐου 1821) οἱ πρόκριτοι, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ στρατιω-
τικοὶ καὶ διώρισαν ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία μὲ τὴν συνερ-
γασίαν τοῦ ἀρχιστρατήγου Πετρόμπετη ἤθελε λάβῃ
τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Πρᾶξις τῆς Συνελεύσεως. (Τρικούπη, Κεφ. ΙΘ,
σελ. 217).

Σύστασις τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ
μέτρα αὐτῆς διὰ τὴν τροφοδοσίαν τοῦ στρατοῦ, τὰ
γυναικόπαιδα τῶν φονευομένων καὶ τιμωρίαν τῶν
παρεκτρεπομένων. (Τρικούπης ΙΘ' σελ. 218).

"Αφίξις τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου (7 Ἰουνίου)
ὡς πληρεξουσίου τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου καὶ
ἐπίδρασις εἰς τὸ ἠθικὸν τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθουσιώδης
ὑποδοχὴ του. Διαφωνία του μὲ τοὺς προκρίτους καὶ
διαίρεσις τῶν μαχομένων εἰς δύο μερίδας τῶν πολι-
τικῶν καὶ στρατιωτικῶν : Οἱ στρατιωτικοὶ ἐπέβαλον
τὸν Ὑψηλάντην εἰς τοὺς προκρίτους.

Στερεὰ Ἑλλάς.

"Αφίξις τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (20
Ἰουλίου). Οὗτος συνεκάλεσε συνέλευσιν εἰς Μεσο-
λόγγιον «τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος», ἡ ὁποία
ἐξέλεξε δεκαμελὲς οὐμβούλιον τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸν
τίτλον *Γερουσία*.

Ἀνατολικὴ Στερεὰ Ἑλλάς.

Ὁ Θεόδωρος Νέγρης συνεκάλεσε συνέλευσιν τῆς
Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀμφισσαν, ἐψήφισε
σύνταγμα τὸ ὁποῖον ἐκλήθη *Νομικὴ διάταξις* καὶ συ-
νέστησε 12 μελῆ ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὸν τίτλον : *Ἀρχαῖοι*
Πάγος.

16. *Ἡ Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικὴ Συνέλευσις.*

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως ὁ Ὑψηλάντης ἐκάλεσεν ἔθνοςυνέλευσιν, ἡ ὁποία συνήλθεν εἰς Ἄργος (14 Δεκεμβρίου 1821). Εἰς τὴν συνέλευσιν ἐπεκράτησαν οἱ πρόκριτοι καὶ ἴδρυσαν τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν καὶ μετέθεσαν τὴν ἔδραν εἰς Πιάδαν πλησίον τῆς ἀρχαίας Ἐπιδαύρου καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα Συνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου.

Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου.

Τῆς συνελεύσεως προήδρευσε ὁ Μαυροκορδάτος καὶ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ προπαρασκεύασε σχέδιον συντάγματος. Ἐξέδωκε προκήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ (15 Ἰανουαρίου (1822).

Ἀπομνημόνευσις τοῦ μέρους τῆς προκηρύξεως ἐκ τοῦ ἐγχειριδίου. Ἐψήφισε τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν σύνταγμα (Ὁργανικὸς νόμος) καὶ εἶναι γνωστὸν ὡς Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου.

Χαρακτηριστικὰ τοῦ Συντάγματος.

Ἐθέσπιζεν ἀνεξιθρησκείαν, ἰσότητα πάντων πρὸ τοῦ νόμου καὶ δεκτοὺς ὅλους τοὺς Ἕλληνας εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους. Κατηργεῖτο ἡ δουλεία, τὰ βασανιστήρια καὶ ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας. Οὐδεὶς ἐπετρέπετο νὰ φυλακισθῇ χωρὶς νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς αὐτὸν ἡ αἰτία τῆς φυλακίσεως. Κατήργησε τὰ σύμβολα τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ἐδέχθη ὡς ἔθνοςσημα τὴν γλαυκὰ καὶ τὴν κυανόλευκον σημαίαν. Ἐψήφισε στρατιωτικὸν ὀργανισμὸν καὶ ἐγκατέστησε κυβέρνησιν ἐκ δύο σωμάτων Νομοτελεστικοῦ (5 μέλη) τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ τοῦ βουλευτικοῦ (70 μέλη) τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν νομοθετικὴν.

Ἐξέδωκε προκήρυξιν ἡ ὁποία ἀπυθύνετο μᾶλλον πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους (Ἀπομνημόνευσις: Ἐγχειρίδιον Θεοδωρίδου σελ. 279).

1822

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Χρονολογική σειρά γεγονότων.

Α' Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου	1-1-1822
Παράδοσις Ἀκροκορίνθου (Δ. Ὑψηλάντης)	12-1-1822
"Αφίξις Σαμίων (Λυκοῦργος Λογοθέτης) εἰς Χίον. Ἐπανάστασις τῆς νήσου	10-3-1822
Καταστροφή τῆς Χίου	30-3-1822
Ἐκδίκησις τῆς καταστροφῆς. Πυρπόλησις τῆς Τουρκ. ναυαρχίδος (Κ. Κανάρης)	6-6-1822
Κατάληψις τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν (Δημ. Ὑψηλάντης)	9-6-1822
Καταστροφή τοῦ Πέτα (Κ. Μαυρομιχά- λης-Μαυροκορδατος)	4-7-1822
Ὁ Δράμαλης στρατοπεδεύει εἰς Κόριν- θον (πολ. συμβούλιον τῶν Τούρκων)	5-7-1822
Ὁ Δράμαλης στρατοπεδεύει εἰς Ἄργος	12-7-1822
Καταστροφή τοῦ Δράμαλη εἰς Δερβενάκια	26-7-1822
Θάνατος τοῦ Δράμαλη εἰς Κόρινθον	26-10-1822
Κατάληψις τοῦ Παλαμηδίου ὑπὸ τῶν Ἑλ- λήνων	30-11-1822
Καταστροφή τῶν λειψάνων τῆς στρατιᾶς τοῦ Δράμαλη ὑπὸ τῶν προκρίτων τῆς Ἀχαΐας	Νοέμ. 1822
Πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου	10-11-1822
Ἀπόκρουσις τῶν Τούρκων	25-12-1822

2 Καταστροφή τῆς Χίου.

Πολιτική καὶ οἰκονομική κατάστασις τῆς νήσου. Γῆ γόνιμος καὶ εὐάνθης καὶ καλλιδενδρος. Πληθυσμὸς 120.000 ἐξ ὧν 2.000 Τούρκοι. Ἡ πόλις (30.000 κατ.) εἶχε γυμνάσιον, βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον καὶ τυπογραφεῖον. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ ἐμπόριον ἦτο παλαιὰ καὶ πατροπαράδοτος καὶ ἐθεωρεῖτο ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὡς ἄλλη νῆσος τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐνομίαν, εὐζωΐαν καὶ φιλομάθειαν τῶν πολιτῶν της.

Διωκεῖτο ὑπὸ 5μελοῦς δημογεροντίας καὶ ἡ φιλικὴ Ἑταιρεία δὲν εἶχε μέλη. Ἀπόπειρα πρὸς ἀποστασίαν τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ Ὑδραϊκοῦ στόλου ἀπέτυχεν.

Ἀποστασία τῆς νήσου. Ὁ πρόκριτος τῆς Σάμου Λυκοῦργος Λογοθέτης (10 Μαρτίου 1822) ἀπεβίβασθη εἰς τὴν νῆσον μὲ 2.500 ὀπλοφόρους καὶ κατέλαβον τὴν πόλιν.

Ὁ Λογοθέτης ἀπεφάσισε ν' ἀποστατήσῃ τὴν νῆσον.

α) Χωρὶς ν' ἀναλογισθῇ τὴν βαρεῖαν εὐθύνην νὰ κινήσῃ εἰς ἀποστασίαν πολυάνθρωπον καὶ εὐδαίμονα τόπον παρὰ τὴν θέλησιν τῶν κατοίκων, ἄνευ ἀδείας τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, χωρὶς τὴν σύμπραξιν τῶν ναυτικῶν νήσων καὶ παρὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ὑψηλάντου.

β) Εἰς ἀκατάλληλον ἐποχὴν (ἦτο ἔαρ, ἦσαν πολυάριθμα τουρκικὰ στρατεύματα καὶ πολὺς στόλος πρὸς ἔκπλουν καὶ πολλοὶ ἔγκριτοι Χῖοι ὡς Ὀμηροί).

Ἡ καταστροφή. Τουρκικὸς στρατὸς καὶ στόλος ἐστάλη ἀμέσως εἰς Χίον (30 Μαρτίου 1822). Ἡ μεγάλη σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ (2 Ἀπριλίου). Τέχνασμα τῶν Τούρκων περὶ χορηγήσεως ἀμνηστίας μέσῳ τῶν προξένων, παράδοσις τῶν ὀπλων ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν, σφαγὴ, λεηλασία καὶ δῆσις τοῦ παντός. Εἷς τινα

ἄκραν ἀντικρὺ τῶν Ψαρῶν συνηθροίσθησαν χιλιάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐλπίζοντες σωτηρίαν. Ἐβλεπον τὰ κύματα καὶ τὰ ἐθεώρουν ὡς πλοῖα. Ἐκεῖ ἐσφάγησαν, ἡ δὲ θάλασσα ἐκοκκίνησε ἀπὸ τὸ αἷμα.

Ἀποτελέσματα: Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς νήσου 23.000 ἐφονεύθησαν, 47.000 ἠνδραποδίσθησαν, ἡ δὲ νήσος ἔγινε τόπος ἐρημώσεως καὶ δακρῶν.

Ἡ πολυπαθὴς νήσος ἂν δὲν ὠφέλησε τὸν ἀγῶνα ζῶσα, τὸν ὠφέλησε πεσοῦσα, διότι ἡ πτώσις καὶ ἡ συμφορὰ τῆς ἔπεισαν τὸν χριστιανικὸν κόσμον, ὅτι οἱ Τούρκοι ὤμοσαν τὴν ἐξολόθρευσιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὅτι ἡ ἀμνηστεία τῶν ἤτο ἐπιβουλή καὶ ἡ φιλανθρωπία τῶν ἀπάτη. Οἱ Ἕλληνες ἐκέρδισαν τὴν συμπάθειαν τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ (Κανάρης-Πιπίνος) ἐπυρπόλησαν τὴν Τουρκικὴν ναυαρχίδα τοῦ Καρᾶ Ἀλῆ διὰ πυρπολικοῦ. (Τρικούπη Κεφ. Λ' σελ. 130-137).

3. *Καταστροφή τοῦ Πέτα.* (Μαΐος 1822 σελ. 284-286 Ἱστορία Θεοδωρίδου-Λαζάρου).

Ποῖα ἡ κατάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον, Στερεὰν καὶ Ἡπειρον ;

Διατί ἀπεφασίσθη ἡ ἐκστρατεία εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ ποῖοι ἔλαβον μέρος ;

Πῶς ἐφονεύθη ὁ ἥρωες τοῦ Βαλτετείου ;

Ποῖος ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων καὶ πῶς ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή τοῦ Πέτα ;

Ποῖα τὰ αἷτια τῆς καταστροφῆς καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα ;

4) *Πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου.* (Νοέμβριος 1822 σελ. 286-287).

Ποῖοι Τούρκοι ἀρχηγοὶ ἐπολιόρκησαν τὸ Μεσο-

λόγγιον καὶ ποῖαι αἱ γνώμαι των διὰ τὸν τρόπον τῆς ἀλώσεως ;

Ποῖοι Ἕλληνες εἶχον καταφύγει ἐκεῖ καὶ πῶς ἐνισχύθησαν ;

Ποῖα τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας τῶν Τούρκων ;

Ἐποτελέσματα.

5. Βιογραφία.

Ἐνδρέας Μιαούλης 1769-1835). Ἐγεννήθη εἰς Εὐβοίαν καὶ κατέφυγεν εἰς Ὑδραν, πατρίδα τῆς μητρὸς του, ὅπου ἠλλάξε τὸ ὄνομά του ἀπὸ Βῶκος εἰς Μιαούλην.

Ἦτο ὁ πλέον ἄτρομος τῶν ἀνθρώπων ἐπιτείνων τὴν ἀρετὴν ταύτην μέχρις ἀφροσύνης.

Ἦτο ἄκαμπτος τὸν χαρακτήρα, ἀπαραίτητον προσὸν νὰ καταπλήξῃ καὶ δαμάσῃ τὰ δυσήνια πλήθη, τῶν ὁποίων ἔμελλε νὰ ἄρξῃ. Ἦτο ἀδυσώπητος εἰς τὴν δειλίαν, μὴ φειδόμενος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἀπαράμιλλος εἰς τὰ πολεμικὰ ἐφαρμοζὼν τὸ σχέδιόν του καὶ ἀναλαμβάνων τὴν εὐθύνην ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας. Ἦτο ὁ μετριοφρονέστερος τῶν ἀνθρώπων, ὥστε οἱ σύγχρονοὶ του οὔτε τὸν ἐφθόνουν οὔτε τὸν ἐχθρεύοντο.

Ἐπέισθη ὑπὸ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ὑδραϊκοῦ στόλου καὶ (ἂν ὄχι ἐπισήμως) ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τῶν ναυτικῶν Δυνάμεων.

Ἡ τάξις νὰ γράψῃ κατὰ τὸν ἄνω τρόπον τὴν βιογραφίαν τοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη:

6. Ἐκστρατεία καὶ καταστροφή τοῦ Λοράμαλη.

Ἐο Χουροῖτ μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς ἀνταρσίας

τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ συνεκέντρωσεν εἰς Λάρισαν ἀξιόλογον στρατὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Πελοποννήσου (24.000 πεζοὺς, 6.000 ἵππεις, 30.000 ἡμιόνους καὶ 500 καμήλους).

Ὁ Σουλτᾶνος ἀνέθεσε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μεχμέτ πασᾶν, γνωστὸν διὰ τὰ πλοῦτη του καὶ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του καὶ ὅστις εἶχε καταβάλει τὸν Σταμούλην Γάτσον, ἐπαναστάτην τῶν Ἀγράφων Ἀσπροποτάμου καὶ Θετταλομαγνησίας. Πλεῖστοι ὀνομαστοὶ Τούρκοι συνεξεστράτευσαν μετ' αὐτοῦ.

Κατέστρεψεν ἀπολύτως τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν, διότι ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς ἦτο ἀπροφύλακτος διὰ τὴν ἀλληλομαχίαν Ὀδυσσέως καὶ Ἀρείου Πάγου. Οἱ κάτοικοι ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς νήσους. Διήλθε τὰ στενὰ τῶν Γερανίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀφύλακτα καὶ τὴν 5 Ἰουλίου ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν Κόρινθον.

Κατέλαβε τὴν Ἀκροκόρινθον ἀμαχητί, ἐνυμφεῦθη τὴν χήραν τοῦ Κιαμήλ Πασᾶ καὶ συνεκρότησε πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Τούρκων. Τὸ συμβούλιον πρότεινε νὰ διαιρέσῃ εἰς τρία τὴν στρατίαν του. Τὸ ἓν νὰ βαδίσῃ κατὰ τῶν Πατρῶν διὰ τῆς παραλίας, τὸ ἄλλο ἐναντίον τῶν Καλαβρύτων καὶ τὸ τρίτον διὰ τοῦ Ἄργους κατὰ τῆς Τριπόλεως.

Ὁ Δράμαλης δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καὶ τὴν 12 Ἰουλίου ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ἄργος.

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις (Βουλευτικὸν καὶ Ἐκτελεστικὸν) κατέφυγεν εἰς δύο πλοῖα ἐντὸς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου εἶχε διαλυθῆ, ὁ στρατὸς ἔφευγε καίων τὸ πᾶν. Πρὸ ὀλίγου χρόνου εἶχε συμβῆ ἡ καταστροφὴ τοῦ Πέτα, ὥστε ἡ ἐπανάστασις εἶχε κατακλυσθῆ ἀπὸ τοὺς πολεμίους.

Ὁ Μανιάτης Καραγιάννης εἰς τὴν σύγχυσιν αὐτὴν κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Ἄργους καὶ ἐνισχύθη ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην μὲ 700 ἄνδρας, εἰς τὴν κρί-

σιμον στιγμὴν κατέφθασεν ἐκ Τριπόλεως ὁ Κολοκοτρώνης πλήρης θάρρους καὶ πεποιθήσεως καὶ ἡ φωνὴ του ἀντήχησεν καλῶν τοὺς πάντας εἰς τὰ ὄπλα: Κατέλαβε τοὺς Μύλους τῆς Λέρνης καὶ διηκόλυε νὰ φύγουν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Ἄργους (Τέχνασμα τοῦ Καραγιάννη πρὸς διάσωσίν του).

Οἱ Ἕλληνες ὀπλοφόροι οἱ συγκεντρωθέντες εἰς Ἄργολίδα ἀνῆρχοντο εἰς 8.000.

Δυσκολίας τοῦ Δράμαλης. Δὲν ἐφρόντισε ν' ἀποταμιεύσῃ τροφάς, τὴν συγκομιδὴν ἔκαυσαν οἱ Ἕλληνες, ὁ Χουρσίτ ἢ δὲν ἤθελεν ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ὁ Ὄσμανικὸς στόλος ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ τὸν βοηθήσῃ παρσπλεύσας τὸν Ἀργολικὸν κόλπον δὲν εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν, ὁ τόπος ἐμαστιζετο ἀπὸ φοβερὰν ξηρασίαν, ἄνθρωποι ἐνόσουν καὶ κτήνη ἀπέθνησκον, διαφωνοῦν ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου του καὶ πολλοὶ ἠπείθουν ἀναφανδὸν εἰς τὰς διαταγὰς του :

Καταστροφή του. Ἀπεφάσισε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ἐπειράθη νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς Ἕλληνας ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης ἀντελήφθη τὸ τέχνασμα του καὶ κατέλαβε τὰ Δερβενάκια μετὰ τῶν Ὑψηλάντου, Νικήτα καὶ Παπαφλέσσα. (Ἡ τάξις σχεδιάζει χάρτην. Ἱστορ. Παπαρρηγοπούλου Τόμ. Στ. σελ. 72). Καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ του (25-27 Ἰουλίου), ὁ Δράμαλης μὲ 4.000 ἐφθασεν εἰς Κόρινθον, ὅπου τὰ τέλη Ὀκτωβρίου ἀπέθανε. Τὰ λείψανα τῆς στρατιᾶς του συνετρίβησαν ἀπὸ τοὺς προεστῶτας τῆς Ἀχαΐας εἰς τὴν Ἀκράταν.

Ὁ Κολοκοτρώνης διὰ τοὺς λαμπροὺς καὶ ἐπιτυχεῖς ἀγῶνάς του ἔλαβε παρὰ τῆς Γερουσίας τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιστρατήγου.

1823

ΤΡΙΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Γεγονότα.

Ἡ δευτέρα Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων συνήλθεν εἰς Ἄστρος (Μάρτιος 1823). Ἀντίθεσις στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν.

Κατήργησε τὰς τοπικὰς ἐξουσίας (Γερουσίας καὶ Ἄρειον Πάγον), τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιστρατήγου, ἐπεκύρωσε μετὰ τινὰς ἀναθεωρήσεις τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου καὶ ἀνέθεσε τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτικῶν εἰς τριμελῆ ἐπιτροπὴν.

Κατὰ τὴν συνέλευσιν ὑπερίσχυσαν οἱ πολιτικοὶ καὶ ἔνεκα τούτου προήλθεν ὁ πρῶτος ἐμφύλιος πόλεμος.

Ἡ Ἑλλάς κατέληξε νὰ ἔχη δύο κυβερνήσεις· μίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑδραίου Γεωργίου Κουντουριώτου καὶ ὑποστηριζομένην ὑπὸ τῶν νησιωτῶν καὶ ὀπλαρχηγῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἄλλην τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κολοκοτρῶνη.

Νεαὶ τουρκικαὶ δυνάμεις ἐβάδισαν διὰ τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἐνούμεναι εἰς Ναύπακτον θὰ διεπεραιοῦντο εἰς Πελοπόννησον.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἤριζον περὶ πρωτείων καὶ μόνον ὁ Σουλιώτης Μᾶρκος Μπότσαρης ἀνέλαβε ν' ἐμποδίσῃ τοὺς ἐπιδρομεῖς. Προσέβαλε (11 Αὐγούστου 1823) τὸ στρατόπεδον τῶν Τούρ-

κων παρά τὸ Καρπενήσιον· ἐπέφερεν εἰς αὐτοὺς σύγ-
χυσιν, ἀλλ' ἐφονεύθη.

2) *Κρίσεις περὶ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.*

Ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἡρωϊκω-
τέρων καὶ εὐγενεστέρων τύπων τοῦ Ἑλληνος μαχητοῦ.

Ἦτο χρηστός, καλοκάγαθος, ἀφιλοκερδῆς καὶ
μετριόφρων.

Λόγῳ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ προσωπικῆς
ἀνδρείας οὐδεὶς ἦτο ἐφάμιλλος αὐτοῦ.

Οἱ Ἄλβανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἂν ἦτο Μουσουλμάνος
θὰ ἐπίστευον, ὅτι ὁ προφήτης Ἄλῆς ἐπανῆλθεν εἰς
τὴν γῆν.

Οἱ Διαῆκος, Γιωργάκης Ὀλύμπιος καὶ Μᾶρκος
Μπότσαρης ἀποτελοῦν τὴν «Ἁγίαν Τριάδα» τῶν
μαρτύρων καὶ ἡρώων ποὺ μὲ τὴν ἀγνότερη κι' ἀδο-
λώτερη ψυχὴ δόθηκαν εἰς τὴν ἐπανάστασιν καὶ πέ-
θαναν γιὰ τὸ μεγάλο σκοπὸ τῆς.

Οἱ διπλωμάται τῆς Εὐρώπης ἤρχισαν νὰ βλέπουν
ὑπὸ τὴν πραγματικὴν τῆς ὄψιν τὴν ἑλληνικὴν ἐξέγερ-
σιν. Ὁ Κάνιγγ (13 Μαρτίου 1823) ἀνεγνώρισε τὸν
ἀποκλεισμὸν τῶν τουρκικῶν παραλίῶν ἀπὸ τὸν ἑλ-
ληνικὸν στόλον καὶ οὕτω ἡ Ἑλλάς ἀνεγνωρίσθη ὡς
ἐμπόλεμος δύναμις!

Οἱ Ἕλληνες, ἀπέστειλαν ἱκεσίαν (17 Σεπτεμβρίου
1823), ἵνα ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς εἰς Βερῶναν συνεδριά-
ζοντας αὐτοκράτορας τὰ αἷτια καὶ τὴν σημασίαν
τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, διότι οὐδέποτε κινή-
ματα ἔθνους παρεξηγήθησαν τόσον ὅσον τὰ τῆς
Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἐκρατήθη εἰς τὸ λοιμοκα-
θαρτήριον τῆς Ἀγκῶνος χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ ἐπικοι-
νωνήσῃ.

Ἡ Ρωσία ἐπρότεινε δι' ὑπομνήματος, ὅπως αἱ
ἑλληνικαὶ χῶραι ἀποτελέσουν τρεῖς χωριστὰς ἡγε-

μονίας ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ σουλτάτου. Τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν ηὐχαρίστησεν οὔτε τοὺς Ἕλληνας οὔτε τοὺς Τούρκους, ἐναυάγησε δὲ μὲ τὴν ἀπό σκοποῦ εἰσήγησιν τοῦ Μέττερνιχ περὶ πλήρους ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

3) Φιλέλληνες.

Οὐδεμία ἄλλη χώρα προσεῖλκυσε τὴν συμπάθειαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τόσον ὅσον ἡ Ἑλλάς : Οὐδενὸς ἔθνους τὰ συγγράμματα καὶ οἱ δημόσιοι ἄνδρες ἐθεωρήθησαν, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα παρὰ εἰς ἓνα μόνον λαόν. Ῥωμαντικοὶ ἄνδρες γνῶσται τοῦ παρελθόντος μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος ἐθεώρουν τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας ὡς ἀνωτέραν φυλὴν πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπότης εἶχεν ὑποχρεώσεις. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς μετ' ἀποτροπιασμοῦ ἀνεγίνωσκον τὰς θηριωδίας τῶν Τούρκων τὰς ὁποίας περιέγραφον ἐν ἐκτάσει αἱ ἔφημερίδες Ἀγγλίας, Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς.

Οἱ ποιηταὶ Μύλλερ καὶ Βύρων καὶ ὁ φιλόανθρωπος Ἀμερικανὸς ἰατρός Σαμουήλ Χάου (Howe), ὁ «Κάδμος τῶν τυφλῶν» ὑπῆρξαν μετὰ τῶν πολλῶν, καὶ οἱ δύο τελευταῖοι ἔδωκαν προσωπικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὠνομάσθησαν «Φιλέλληνες» ἢ δὲ κινήσις «Φιλελληνισμός».

Ὁ Βύρων ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα (24 Δεκεμβρίου 1823).

Ἔργασία :

Λόγδος Βύρων, αἱ ὑπηρεσίαι του εἰς τὴν δούλην Ἑλλάδα καὶ πῶς ἀπέθανε ;

Ποίους ἄλλους ὀνομαστοὺς φιλέλληνας γνωρίζετε, καὶ τί ἔπραξαν διὰ τὴν πατρίδα μας ;

Πῶς οἱ Ἀμερικανοὶ ὑπεστήριξαν τοὺς προγόνους μας ;

1824

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Γεγονότα.

Ὁ Σουλτάνος υπέγραψε συμφωνίαν μετὰ τοῦ Μεχμέτ Ἀλη-πασᾶ τῆς Αἰγύπτου (Μάρτιος 1824) περὶ ἐνιαίας δράσεως τῶν Τουρκοαιγυπτίων κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ κυβέρνησις Κουντουριώτου κατατρυχομένη ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις εἶχε παραμελήσει τὰ πάντα.

Ὁ Ἀλβανὸς Χουσεῖν πασσᾶς μετὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατέπνιξεν εἰς τὸ αἷμα τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης (Μελιδόνι) Μάϊος 1824.

Κατέστρεψε τὴν Κάσσον, 6 Ἰουνίου 1824.

Οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν ναύαρχον Χοσρέφ κατέστρεψαν τὰ Ψαρρά.

20 Ἰουνίου 1824. Ἡρωϊσμός τῶν Ψαρριανῶν (Ἰστ. Σπ. Τρικούπη Κεφ. ΜΘ').

Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐλλείψει ἐφοδίων δὲν ἠδυνήθη νὰ παράσχη βοήθειαν.

Μετὰ τὰς καταστροφὰς κατῴρθωσεν ὁ στόλος νὰ ἐξοπλισθῇ καὶ νὰ πλεύσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Οἱ δύο στόλοι ἤλθον εἰς σφοδρὰς συγκρούσεις ἀπὸ Ἰουλίου ἕως Νοεμβρίου 1824.

Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἔσωσε τὴν Σάμον, ὁ Κανά-

ρης ἔκαυσε μίαν φρεγάταν, οἱ δὲ Βατικιώτης καὶ Ματρώζος δύο μικρότερα πλοῖα.

Τὴν 20 Αὐγούστου ἐπλευσε καὶ ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ὑπὸ τὸν Ἰμβραήμ καὶ ἠνώθη μετὰ τὸν Τουρκικόν.

Ναυμαχία τοῦ Γέροντα πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀλικαρνασοῦ, 28 Αὐγούστου 1824. Ὑπεροχή τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐπλευσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ὁ Ἰμβραήμ εἰς Σούδαν καὶ ὁ Ἑλληνικὸς εἰς τὰ Ἰδία, λόγῳ τοῦ χειμῶνος.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Γεγονότα.

Ὁ Ἰμβραήμ ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Μεθώνην 12 Φεβρουαρίου 1825 καὶ κατέλαβε τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης. Ἡ κατάστασις τῶν Ἑλλήνων λόγῳ τῶν διχονοιῶν ἦτο ἀξιοθρήνητος. Ὁ στρατός τῶν ὑπὸ τὸν Σκούρτην διεσκορπίσθη παρὰ τὴν θέσιν Κρεμμύδι (7 Ἀπριλίου).

Οἱ Αἰγύπτιοι κατέλαβον τὴν νῆσον Σφακτηρίαν καὶ τὰ φρούρια Ναυαρίνου καὶ Πύλου. Ἀπρίλιος 1825.

Οἱ Ἕλληνες πρὸς ἀντιπερισπασμὸν ἔθεσαν εἰς κίνησιν τὸν στόλον ἀλλ' ἡ κατάστασις δὲν μετεβλήθη. Ὁ Κανάρης ἀπεπειράθη νὰ πυρπολήσῃ τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας (23 Ἰουλίου).

Ὁ Παπαφλέσσας ἀποπειραθεὶς νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ἰμβραήμ συνετρίβη καὶ ἐφονεύθη παρὰ τὴν θέσιν Μανιάκι (20 Μαΐου 1825).

2) Ἡ κατάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἰμβραήμ.

Τὰ ἀλλεπάλληλα κατορθώματα τοῦ Ἰμβραήμ.

α) Ἐφόβησαν μεγάλως τοὺς Ἕλληνας. β) Τὰ στρατεύματα τῆς Στερεᾶς ἀνεχώρησαν ἐκ Πελοποννήσου. γ) Ἡ Πελοπόννησος δὲν ἐκινεῖτο ἐναντίον τοῦ Ἰμβραήμ, διότι αἱ ἐπαρχίαι τῆς ἐζήτουν τοὺς ἐν Ὑδρα φυλακισθέντας ἀρχηγούς των, ἐθεώρουν δὲ τὴν πρόδοον τοῦ ἐχθροῦ ὡς συντελοῦσαν εἰς τὴν ἀπολύτρωσίν των καὶ δὲν τὴν ἐδυσχέρανον. δ) Ὁ Κουντουριώτης φοβηθεὶς αἰχμαλωσίαν ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων ἔφυγεν εἰς Ναύπλιον, οἱ δὲ καταδιωκόμενοι καὶ φυλακισμένοι ἐν Ὑδρα ὄπλαρχηγοὶ ἐθεωρήθησαν σωτήρες. ε) Τὴν 18 Μαΐου 1825 ἠναγκάσθη ἡ κυβέρνησις πρὸ τῆς γενικῆς κατακραυγῆς νὰ δώσῃ ἀμνηστειὰν εἰς τοὺς Κολοκοτρώνην, Ζαΐμην κλπ. στ) Ὁ Κολοκοτρώνης ἐγένετο γενικὸς ἀρχηγὸς τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ Ἰμβραήμ κατέλαβε τὴν Τρίπολιν καὶ τὸ Ἄργος καὶ μόνον ὁ Ὑψηλάντης ἀνεχαίτισε τὴν ὄρμην του εἰς Μύλους τῆς Λέρνης. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνέθεσεν εἰς τὸν Φαβιέρον τὴν ὀργάνωσιν τακτικοῦ στρατοῦ.

3) Θάνατος τοῦ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου.

Αἱ διενέξεις στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶχον ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ ἰσχυρὸς σύμμαχος τοῦ Κολοκοτρώνη Ὀδυσσεὺς εἶχε περιέλθει εἰς δεινὴν πάλην μετὰ τὸν Ἄρειον Πάγον.

Κατηγορήθη ὡς συνεννοούμενος μετὰ τοὺς Τούρκους νὰ ἰδρύσῃ ἡγεμονίαν ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος καὶ Εὐβοίας.

Πράγματι ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὰς ἀποτυχίας του ν' ἀντιστῆ εἰς τὰ πολυάριθμα τουρκικὰ στρατεύματα, διότι ἐπιθύμει νὰ κερδίσῃ καιρὸν καὶ νὰ συντάξῃ τὸν στρατὸν του ἐσοφίσθη νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ τῶν Τούρκων.

Δὲν ὑπέγραψεν ὁ ἴδιος τὸ προσκυνοχάρτιον, ἀλλ' ἔστειλε τέσσαρας ἀσημάντους, ἀλλ' εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένους γέροντας ὡς ἀντιπροσώπους τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων καὶ ὑπέγραψαν.

Οὕτω διὰ τῆς μηχανουργίας τοῦ ἠλευθέρωσεν ὁ Ὅδυσσεὺς τὴν κινδυνεύουσαν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Ἡ κυβέρνησις τὸν συνέλαβεν ὡς προδότην (ἄνοιξις 1825) διὰ τοῦ Γκούρα, ὅστις τὸν ὠδήγησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν ἐβασάνισε διὰ τὴν ἀποκαλύψην τοῦ θησαυροῦ τοῦ καὶ τέλος ἐστραγγαλίσθη (5 Ἰουλίου 1825). Οὕτως ἀπέθανεν ὁ ἦρωὺς τῆς Γραβιάς καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης, διότι. «Οἱ ἰδιοτελεῖς σκοποὶ καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων περιγαλύπτονται πάντοτε ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ γενικοῦ συμφέροντος εἰς ἀπάτην τοῦ κοινοῦ, οὗτινος ἀπαιτεῖται ἡ σύμπραξις ἢ ἡ γνώμη».

4) Δευτέρα Πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου (15 Ἀπριλ. 1825—11 Ἀπριλ. 1826).

Οἱ Τούρκοι παραλλήλως μὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἰμβραήμ ἀνέλαβον τὴν ὑποταγὴν τῆς Στερεᾶς ὑπὸ τὸν Ρεσίτ Μεχμέτ πασᾶν τὸν λεγόμενον Κιουταχῆν, νικητὴν τοῦ Πέτα.

Ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς ἔκλινε τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Κιουταχῆ καὶ μόνον τὸ Μεσολλόγιον ἦρε ἀκλινῆ τὴν κεφαλὴν. Ἄπειροι Τούρκοι συνέρρευσαν πανταχόθεν καὶ ἐπεχείρησαν πολυειδεῖς καὶ πολυμόχθους ἐπιχειρήσεις πρὸς ἄλωσιν τῆς πόλεως. Ἡ πόλις εἶχε καλῶς ὀχυρωθῆ χάρις εἰς τὰς προσπάθειας τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ μηχανικοῦ Κοκκίνη. (Περιγραφή τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν πόλιν).

Ἐπὶ ἑννέα μῆνας αἱ προσπάθειαι τοῦ Κιουταχῆ ἀπέβησαν ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸν Δεκέμβριον 1825 ἦλθε καὶ ὁ Ἰβραήμ, ὅστις ἀνέλαβε μόνος ἐκπορθῆσαι καὶ ἐπωνόμασε τὸ τεῖχος «φράκτην», ἀλλὰ

καὶ οὗτος ἀπέτυχεν. Οἱ δύο στρατάρχαι συνηνώθησαν ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ εἰς δὲ τὰς προτάσεις τῶν πρὸς παράδοσιν ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν «ἀποθνήσκομεν, ἀλλὰ δὲν παραδίδομεν τὰ αἱματωμένα ὄπλα μας».

Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Μιαοῦλην διέσπασε τὸν ἀποκλεισμὸν κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐβοήθησε τοὺς πολιορκουμένους μὲ τροφίμα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν ὁ στόλος δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῆ ἑλλείπει ἐφοδίων. Ἐπῆλθεν ἡ πείνα καὶ οἱ πολιορκούμενοι λιποθυμοῦντες ἔπιπτον κατὰ γῆς, οἱ ἀσθενεῖς καὶ τραυματῖαι ἐστεροῦντο πάσης θεραπείας καὶ τὰ πτώματα ἔκειντο εἰς τὰς ὁδοὺς, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐνεκαρτέρουν, διότι ἤλπιζον, ὅτι θὰ φθάσῃ ὁ στόλος. Ἀπελπισθέντες ἀπεφάσισαν ἔξοδον.

Ἔξοδος τοῦ Μεσολογίου.

Ἐκοινώνησαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, αἱ γυναῖκες ἐνεδύθησαν καὶ ὠπλίσθησαν ὡς ἄνδρες καὶ διηρέθησαν εἰς τρία σώματα. Τὴν νύκτα τῆς 10ης πρὸς τὴν 11ην Ἀπριλίου 1826 ἦτο σελήνη καὶ περὶ ὥραν 2 π. μ. ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἐκκινήσεως. Ὄταν ἐπροχώρησαν οἱ πρῶτοι ἄγνωστον πόθεν ἠκούσθη ἡ λέξις «Ὅπισω» καὶ ἐπῆλθεν ἀληθῆς σύγχυσις: Ἡ καταστροφὴ ὑπῆρξε πλήρης καὶ ὅτε ἐμετρήθησαν οἱ διασωθέντες εὐρέθησαν 1300.

Ἄλλ' ὀλεθριωτέρα ὑπῆρξεν ἡ θέσις τῶν ἀδυνάτων καὶ ἐπιστρεψάντων εἰς τὴν πόλιν. Ὁ ἐπίσκοπος Ρογῶν Ἰωσήφ ἀνετινάχθη θέσας δαυλὸν εἰς τὴν πυρίτιδα ὃ δὲ Χρῆστος Καψάλης ἐγένετο ὀλοκαύτωμα.

Ἐφονεύθησαν ὁ πρόκριτος Παπαδιαμαντόπουλος, ὁ μηχανικὸς Κοκκίνης, ὁ συντάκτης τῶν «Ἑλληνικῶν Χρονικῶν» Ἐλβετὸς Μάγερ καὶ πλεῖστοι φιλέλληνες.

Ἡ πόλις τοῦ Μεσολογγίου ἡ δοξάσασα τὴν Ἑλλάδα ζῶσα ἔμελλε νὰ τὴν ἀναστήσῃ πεσοῦσα, διότι ἐπετάχυνε τὴν παρέμβασιν τῶν Δυνάμεων, ἔφερε τὸ

τέρμα τῆς ἐπαναστάσεως, διότι ἀπέδειξε πασιφανῶς, ὅτι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἀδιάλλακτοι καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσουν ὁμοῦ.

Οἱ ἥρωες τοῦ Μεσολογίου ἐτιμήθησαν ἀπὸ τὰς ὠδὰς τῶν ποιητῶν, τὴν εὐγλωττίαν τῶν ρητόρων καὶ τὴν εὐφημίαν τῶν λαῶν ἢ δὲ νεωτέρα Ἑλλάς εὐγνωμονοῦσα τὴν ἐκήρυξεν «*ἱερὰν πόλιν*». Ὁ διδάσκων ἀναγιγνώσκει ἐκλεκτὰ μέρη ἐκ τῆς Ἱστορίας Σπυρίδωνος Τρικούπη Κεφ. ΝΖ' καὶ ΝΗ' καὶ ἄλλα ποιήματα ἐξυμνοῦντα τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ Μεσολογίου.

1826

ΕΚΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Γεγονότα.

Σύνοδος τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς Ἐπίδαυρον. (Ἰανουάριος 1826).

Νέα κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Ἀνδρέαν Ζαΐμην.

Ἡρωϊκὴ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἀποτέφρωσις τῆς πόλεως 10-11 Ἀπριλίου.

Ὁ Ἰμβραῆμ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου ἐπανῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, κατέστρεψε τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων καὶ ἔφθασεν εἰς Τρίπολιν.

Ἐστράφη καὶ ἐδήλωσε τὴν Μεσσηνίαν, ἠθέλησε νὰ εἰσβάλλῃ καὶ εἰς τὴν Μάνην, διότι ὁ Μαυρομιχάλης ἠρνήθη νὰ προσκυνήσῃ.

Οἱ Ἕλληνες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη πρὸ τῶν ὄρδων τοῦ Ἰμβραῆμ καὶ μόνον διεξῆγον συστηματικὸν κλεφτοπόλεμον ἐπιτυχῶς.

Ὁ Ἰμβραῆμ μὲ 7.000 ἐπειράθη νὰ εἰσβάλλῃ εἰς Μάνην ἐκ Μεσσηνίας καὶ ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Μανιατῶν εἰς Βέργαν (Ἰούνιος 1826).

Ἐπίσης ἀπεκρούσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι ἀποπειραθέντες νὰ καταλάβουν τὴν Ἀερόπολιν ἀποβιβασθέντες εἰς Δηρόν, ὅπου ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν γυναικῶν.

Ἐτέρα ἀπόπειρα νὰ εἰσβάλη διὰ τοῦ Μαλευρίου ἀπεκρούσθη εἰς τὸν Πολυάραβον (28 Αὐγούστου).

Ἡρωϊσμός τῶν γυναικῶν τῆς Μάνης (Ἰστ. Σπυρ. Τρικούπη Κεφ. ΞΑ', σελ. 18-22). Διὰ τῶν νικῶν των οἱ Μανιάται ἀφήρεσαν ἀπὸ τὸν Ἰμβραήμ τὴν προσω-
νυμίαν τοῦ ἀηττήτου, ἐκράτησαν τὴν μικρὰν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ οὕτω ἀπέμεινε μία ἐστία ἐπαναστάσεως ἀπρόσβλητος, ἡ ὁποία ὑπεβόηθει τὰ σχέδια τῶν φιλελλήνων διπλωματῶν τῆς Εὐρώπης, ὅτι ἡ Τουρκία ἦτο ἀνίκανος νὰ καταστείλῃ τὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ Κιουταχῆς μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου ἐστράφη κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, κατέλαβε τὰς Ἀθήνας (13 Αὐγούστου), οἱ δὲ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Γκούραν κατέφυγον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀνέθεσε τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Γεώργιον Καραϊσκάκην.

Ὁ Γκούρας ἐφονεύθη καὶ ὁ Κριεζώτης εἰσῆλθε μετὰ 300 ἐπιλέκτων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (11 Ὀκτωβρίου 1826).

Ὁ Καραϊσκάκης ἐφήρμοσε τὸ ἐξῆς σχέδιον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐγκατέστησε σειρὰν φυλακίων ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου μέχρι τοῦ στενοῦ τῆς Εὐβοίας καὶ ἠθέλησε ν' ἀποκόψῃ τὴν μετὰ τῆς Θεσσαλίας συγκοινωνίαν καὶ οὕτω τὴν τροφοδοσίαν τοῦ ἐχθροῦ.

Μεγάλῃ νίκη τῶν Ἑλλήνων περὶ τὴν Ἀράχωβαν (24 Νοεμβρίου 1826). Ὁ Φαβιέρρς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν διασχίσας τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φρουρᾶς καὶ μεταφορὰν πολεμεφοδίων.

ΕΒΔΟΜΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Γεγοιότα.

Σύνοδος τῆς ἐν Τροιζῆνι ἔθνοσυνελεύσεως (Μάρτιος 1827).

Αὕτη διώρισε τὸν στρατηγὸν Τζώρτζ ἀρχιστράτηγον, τὸν Κόχραν ναύαρχον καὶ ἐξέλεξε κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν δι' ἑπτὰ ἔτη (30 Μαρτίου 1827).

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐγκατέλειψε τὸ σχέδιον τοῦ Καραϊσκάκη καὶ ἐνέκρινε τὸ σχέδιον τοῦ Κόχραν νὰ λυθῆ ἡ πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως δι' ἐπιθέσεως. Οἱ Ἕλληνες ὀπλαρχηγοὶ διεφώνησαν ἀλλὰ τέλος ἀπεφασίσθη ἡ ἐπιθεσις καὶ ὠρίσθη ὡς ἡμέρα ἐκτελέσεως ἡ 23 Ἀπριλίου. Τὴν παραμονὴν τῆς ἐπιθέσεως ἐπληγώθη θανασίμως εἰς συμπλοκὴν ὁ Καραϊσκάκης καὶ τὴν ἐπομένην ἀπέθανε.

Ἔργασια.

Βιογραφία τοῦ Καραϊσκάκη. Ἀνέκδοτά του. Τὰ τοῦ θανάτου του.

«Ἐπληγώθη θανασίμως εἰς τὸν βουβῶνα» τότε τὸν μετέφερον εἰς τὸ ἐν Φαλήρω πλοῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου, καὶ στρώσαντες τάπητα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ δωματίου τὸν ἀπέ-

θεσαν ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων του. Ὁ Καραϊσκάκης ἐνόησεν, ὅτι ὀλιγόωρος ἦτο ἡ ζωὴ του· δι' ὃ ἐκάλεσεν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀμέσως τὸν πνευματικόν, ἐξωμολογήθη, μετέλαβεν, ἐζήτησε συγχώρησιν παρ' ὅλων τῶν περιεσιῶτων καὶ παρήγγειλε νὰ τὸν θάψωσιν ἐν τῇ κατὰ τὴν Σαλαμίνα ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Δημητρίου, ἀφοῦ δὲ ἐτέλεσε τὰ νεομισμένα ὡς Χριστιανός, ἐλάλησε πρὸς τοὺς περιεσιῶτας καὶ ὡς πατριώτης καὶ ὡς πατήρ. Καὶ ὡς πατριώτης μὲν εἶπε νὰ μὴ δειλιῶσι, νὰ ἔχωσι τὰς ἐλπίδας των εἰς τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν, νὰ δοξάσωσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν πατρίδα καθὼς τὴν ἐδόξασαν μέχρι τοῦδε, καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ὅσα καὶ ἂν πάθῃ, θ' ἀποτινάξῃ ἐπὶ τέλους τὸν ζυγόν. Ὡς πατήρ δὲ παρήγγειλε νὰ συστήσωσι ἐξ ὀνόματός του εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τῆς Κυβερνήσεως τὰ τέκνα του· διετήρησε δ' ἐν μέσῳ δοιμυτάτων πόνων τὰς φρένας του ὑγιεῖς καὶ τὸν λόγον του ἀκροαφρῆ μέχρι τῆς 3ης ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον τὴν δὲ 4ην ἐξέπνευσε καὶ τὴν ἐπαύριον μετεκομίσθη ὁ νεκρὸς εἰς Σαλαμίνα καὶ ἐτάφη ὅπου παρήγγειλεν. Οἱ δὲ ἐν Τροϊζήνι πληροξούσιοι, μαθόντες τὸ μέγα δυστύχημα, κατέβησαν ἀπαξάπαντες εἰς τὴν παραλίαν ἀντικρὸν τοῦ Πόρου, μετέβησαν ἐκεῖ καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀντικυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ ἐτελέσθησαν ὅσον δυνατόν μεγαλοπροεπῆ μνημόσυνα. Τοιοῦτον περιστατικὸν ἀφήρπασεν ἐκ μέσου τοῦ στρατοπέδου τὸν Καραϊσκάκην, καθ' ἣν ὥραν εἶχεν ἡ πατρίς τόσῃν ἀνάγκην αὐτοῦ». Ἰστ. Τρικούπη, Κεφ. ΣΕ' σελ. 103-104. Καταστροφή τῶν Ἑλλήνων καὶ παράδοσις τῆς Ἀκροπόλεως (24-25 Ἀπριλίου 1827).

Ἡ ἐπανάστασις ἐσβυσε σχεδὸν παντοῦ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος πλὴν τῆς Μάνης, ὃ δὲ Ἰμβραῆμ ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Ὑδρας.

Ἡ Ἀγγλία διὰ τοῦ Κάνιγγ ἠκολούθει φιλελληνικὴν πολιτικὴν. ἡ δὲ Γαλλία καὶ Ρωσία ἀπηλλάγησαν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Μέττερνιχ.

Τὴν 6 Ἰουλίου 1827 ἡ Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσία ὑπέγραψαν ἐν Λονδίῳ τὴν γνωστὴν ὡς Ἰουλιανήν.

νήν σύμβασιν διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίζετο ἡ Ἑλλάς κράτος αὐτόνομον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Τὴν πρότασιν τῶν αἱ Δυνάμεις ὑπεστήριξαν μὲ τὴν ἀποστολὴν στόλου (26 πλοῖα).

Οἱ Ἕλληνες ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν τῶν Δυνάμεων, ἀλλ' οἱ Τούρκοι τὴν ἀπέκρυσαν.

Ὁ συμμαχικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἁγλοῦ Κόδριγκτων ἠναγκάσθη πρὸ τῶν παρελκύσεων, ἀθετήσεων καὶ ὑπεροψίας τῶν Τουρκοαιγυπτίων νὰ καταναυμαχήσῃ τὸν στόλον τῶν καὶ νὰ τὸν μεταβάλλῃ εἰς συντρίμματα καὶ ναυάγια (8 Ὀκτωβρίου 1827).

1828, 1829, 1830

Ὁ Καποδίστριας κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα (6 Ἰανουαρίου 1828) καὶ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐρημωμένης Ἑλλάδος.

Ἡ Ρωσία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας (7 Μαΐου 1828) καὶ μετὰ διετεῖς ἀγῶνας συνέτριψεν τοὺς Τούρκους καὶ τὰ ρωσικὰ στρατεύματα ἔφθασαν μέχρις Ἀδριανουπόλεως.

Ἡ Γαλλία ἔστειλε στρατὸν ὑπὸ τὸν Μαιζῶνα (14.000 πεζοὺς, 300 ἵππεις) εἰς τὴν Πελοπόννησον πρὸς ἐκδίωξιν τοῦ Ἰμβραήμ (18 Αὐγούστου 1828). Ὁ Ἰμβραήμ ἔφυγε κατόπιν συμφωνίας. Τὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ Δημ. Ὑψηλάντης ἐνίκησε παρὰ τὴν Πέτραν τῆς Βοιωτίας (12 Σεπτεμβρίου 1829) καὶ ἔθεσε τέρμα εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Αἱ τρεῖς Δυνάμεις διὰ τοῦ *Πρωτοκόλλου τοῦ Λονδίνου* (22 Ἰανουαρίου 1830) ἵδρυσαν ἀνεξάρτητον ἐλ-

ληνικόν βασιλείον μὲ στενά ὄρια. Μὲ τὴν σύμβασιν τοῦ Λονδίνου (1832) ἐξέτειναν τὰ ὄρια τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Παγασητικοῦ καὶ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου ἔδωκαν τὸ στέμμα εἰς τὸν Ὅθωνα Α΄.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἡ σημασία της εἶναι κοσμοϊστορικὴ καὶ τ' ἀποτελέσματά της γιγαντιαῖα, διότι:

α) Ἐδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς μικρὰν γωνίαν τῆς πατρίδος μας χάρις εἰς τὸν ἡρωϊσμόν τῶν προγόνων μας, ὥστε νὰ συνεχίσῃ τὸν ἱστορικὸν δρόμον της.

β) Κατέρριψε τὰς ἀντιδράσεις τῆς Ἱερᾶς συμμαχίας, ἡ ὁποία κατεδίκαζε πᾶσαν διὰ τῶν ὀπλῶν πολιτικὴν μεταβολήν.

γ) Ἐπέφερε μὲ τὸν χρόνον τὴν διάλυσιν τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία ἐτρομοκράτει τὴν Εὐρώπην.

δ) Ἐδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἀφυπνίσεως ἐκ τοῦ ληθάργου τῆς δουλείας μακρῶν αἰώνων εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν ἐλευθερίαν των.

ε) Εἶναι παράδειγμα ἡρωϊσμοῦ δι' ὅλους τοὺς λαοὺς ἐνὸς πεσόντος ἔθνους, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ θάρρους, αὐτοθυσίας καὶ γενναιότητος τῶν τέκνων του, συνέτριψε κολοσσιαίαν Αὐτοκρατορίαν καὶ ἔθραυσε διεθνῆ ἐμπόδια καὶ ἠλευθερώθη.

στ) Ἐδημιούργησε διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας βαρείας ὑποχρεώσεις, διότι ἂν ὁ Ἑλληνισμὸς ἔζησε καὶ ἂν ὑπάρχη σήμερον ὡς ἐθνικὴ αὐθύπαρκτος

οντότης, τὸ δφείλει ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας ποῦ διεῖπε καὶ διέπει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν. Οἱ τριακόσιοι τοῦ Δεωνίδα, οἱ ἀκροῦται τοῦ Βυζαντίου, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, τὸ Κοῦγκι καὶ τὸ ἠρωϊκὸν Μεσολόγγιον, τὸ δλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου, τὸ Μπιζάνι, Κιλκίς κ.λ.π. εἶναι αἰῶνια τροπαια, τὰ ὁποῖα μὲ τοὺς ποταμοὺς τῶν αἱμάτων ποῦ ἀπήτησαν, διεκήμεξαν μέχρις ἐβδόμου οὐρανοῦ, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἔζησε καὶ θὰ ζῆ ἐπὶ αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ἔργασία.

Πᾶσα γωνία τῆς Ἑλλάδος ἔχει τοὺς ἀφανεῖς καὶ ἀγνώστους σήμερον ἥρωάς της.

Ἀνατολόγως τῆς θέσεως τοῦ σχολείου ἢ τάξις ν' ἀσχοληθῆ μετὴν γραφὴν ἐργασιῶν διὰ τοὺς τοπικοὺς ἡγέτας τῆς ἐπαναστάσεως, ἥρωας καὶ τοπικὰ συμβάντα.

Ε Λ Λ Α Σ

(1830 - 1940)

Πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος εξέλέγη ο *Ιωάννης Καποδίστριας* (1828-1831) και έκυβέρνησεν επί 3 1)2 έτη. Η Έλλάς ώμοιάζεν «ώς αναπνευστιών βάτραχος, όστις μόλις εΐχε διαφύγει τας σιαγόνας του όφους» κατόπιν του πολυετούς ύπέρ της ανεξαρτησίας άγώνος. Ο πληθυσμός εΐχεν έλαττωθῆ, τὰ κτήνη καταστραφῆ, ή πενία και ή άμάθεια έκυριάρχουν, αΐ οίκογένειαι εΐχον χάσει τούς προστάτας των, τὰ όρφανά του πολέμου εΐχον πληθυνθῆ και ή ληστεία και ή πειρατεία έλυμαίνοντο την χώραν. Εΐργάσθη ύσον όλίγοι Έλληνες. Συνέστησεν όρφανοτροφεία και περισυνέλεξε τὰ όρφανά του πολέμου. Ίδρυσεν στοιχειώδη σχολεία δια την μόρφωσιν του λαου, ύπεστήριξε την γεωργίαν, έπολέμησε την γραφειοκρατίαν, ήθελεν όλους τούς Έλληνες ΐσους άπέναντι των νόμων, και έδαπάνα άφειδώς έξ ιδίων δια την έπούλωσιν των άναγκών του νεοσυσταθέντος Κράτους. Άλλ' έπληξεν τούς άγωνιστάς του άγώνος και δια τουτο έδολοφονήθη (27 Σεπτεμβρίου 1831) από τούς Μαυρομιχαλαίους.

Όθων (1833-1862). Μετά την δολοφονίαν του Καποδιστρίου ή Έλλάς, περιέπεσεν εις άναρχίαν και έμφύλιον πόλεμον. Τέλος ή Ε' Έθνική συνέλευσις (14 Ίουλίου 1832) έπεκύρωσε την έκλογήν του Βαυα-

ροῦ πρίγκηπος Ὄθωνος, ὅστις κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν 25 Ἰανουαρ. 1833. Μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ Ὄθωνος διωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Λουδοβίκου τρεῖς ἀντιβασιλεῖς ὁ κόμης Ἀρμασμπέργκ, ὁ καθηγητὴς τῆς νομικῆς Μάουερ καὶ ὁ στρατηγὸς Ἐϋδεκ. Ἀλλ' ἡ ἀντιβασιλεία, κατέστη ταχέως ἀντιδημοτικὴ, κατεδίκασεν εἰς θάνατον τοὺς προμάχους τῆς Ἐλευθερίας Κολοκοτρώνην καὶ Πλαπούταν, ἀλλὰ δὲν ἐξετέλεσε τὴν ποινὴν. Ὁ Ὄθων μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους εἰς τὰς Ἀθήνας (1 Δεκ. 1834) καὶ ἐνηλικιωθεὶς ἐξηκολούθησε τὴν αὐταρχικὴν κυβέρνησιν καὶ συνεζεύχθη τὴν Ἀμαλίαν. Ἐπανάστασις ἐκραγεῖσα τὴν 2—3 Σεπτεμβρίου 1843 ἐξηνάγκασε τὸν Ὄθωνα νὰ παραχωρήσῃ σύνταγμα (Πλατεῖα τοῦ Συντάγματος, ὁδὸς Γ. Σεπτεμβρίου). Τὸ ἔτος 1862 ἐξωρίσθη καὶ ἀπέθανε μετὰ πενταετίαν εἰς τὸ Μόναχον.

Γεώργιος Α' (1863-1913). Ὁ νέος Βασιλεὺς ἐχορήγησε δημοκρατικὸν σύνταγμα καὶ ἡ χώρα ἐσημείωσε σταθερὰς προόδους. Μέγας πολιτικὸς ἀνεδείχθη ὁ Χαρίλαος Τρικούπης (1832-1836), ὅστις ἐξετέλεσε πλεῖστα δημόσια ἔργα, διωργάνωσεν ἐσωτερικῶς τὴν χώραν (1886-1893) καὶ προσεπάθησε νὰ συνενώσῃ τὰ Βαλκάνια νὰ ἐπιτεθοῦν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος ἐνεπνέετο ἀπὸ τὸν ἐνδόμυχον πόθον τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν.

Λόγῳ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἡ χώρα περικυβερτήθη εἰς ἀτυχῆ πόλεμον μετὰ τὴν Τουρκίαν (1897). Οἱ Βούλγαροι προσεπάθησαν νὰ ἀλλοιώσουν τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας καὶ ἔνεκα τούτου ἐδημιουργήθη δεινὸς ἀνταγωνισμὸς καὶ ζοηρὰ δρᾶσις ἐκατέρωθεν ἀνταρτικῶν σωμάτων. Πλεῖστοι καὶ διακεκριμένοι Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ἔθελονταί, εἰσηλθόντες εἰς τὴν Μακεδονίαν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δεινοπαθόντων Ἑλλήνων καὶ ἠγωνίσθησαν ἡρωϊκῶς.

Τὸ 1909 (15 Αὐγούστου) ἐξεργράγη στασιαστικὸν κίνημα τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὸ Γουδί μὲ πρόγραμμα τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Σύνδεσμος προσεκάλεσε τὸν Κρητὰ Ἐλευθέριον Βενιζέλον καὶ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος τοῦ ἀνέθεσε τὴν πρωθυπουργίαν.

Συνεκλήθη ἡ 2α ἀναθεωρητικὴ συνέλευσις (8 Ἰανουαρίου 1911) καὶ ἐψήφισε τὸ ἀναθεωρηθὲν σύνταγμα εἰς τὸ ὁποῖον περιλαμβάνετο διάταξις περὶ μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ θέσις Γενικοῦ Διοικητοῦ εἰς τὸν στρατὸν διὰ τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου ἐγένετο ὁ πρῶτος Βαλκανικὸς πόλεμος καὶ ἔπεσε δολοφονηθεὶς ὡς μάρτυς τῆς ἐλληνικότητος τῆς Θεσσαλονίκης.

Κωνσταντῖνος Β. (1913-1917). Τὸν πατέρα τοῦ Γεωργίου Α' διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις ὡς ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὸν ὠδήγησε κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους εἰς περιφανεῖς θριάμβους, οἱ ὅποιοι ἐξύψωσαν ἐξωτερικῶς τὴν πατρίδα μας καὶ τὴν ἐδιπλασίασαν εἰς ἕκτασιν.

Ἡ Ἑλλάς ἐβάδιζε τὸν ἱστορικὸν δρόμον τῆς, ἀλλ' ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος διήρесе ἐσωτερικῶς τὴν χώραν περὶ τῆς τηρητέας πολιτικῆς ἔναντι τῶν μαχομένων. Ὁ Κωνσταντῖνος ὑποστηρικτῆς τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετερότητος ἐξεθρονίσθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλογάλλων βιαίως, ἀφήσας εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλέξανδρον.

Ἀλέξανδρος Α' (1917-1920). Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἡ Ἑλλάς ἐξῆλθε τῆς οὐδετερότητος παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἔδρεψαν νέας δάφνας εἰς τὸ Μακεδονικὸν μέτωπον καὶ ὡς ἔχει ἀναγνωρισθῆ ὑπῆρξαν σπουδαῖοι συντελεσταὶ τῆς συμμαχικῆς νίκης. Ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, τὴν Βόρειον Ἡπει-

ρον και τὸ βιλαέτιον τῆς Σμύρνης διὰ τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανεν ἀπὸ δηγμαπιθήκου και ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐπανεφερε διὰ δημοψηφίσματος εἰς τὸν θρόνον και πάλιν τὸν Κωνσταντῖνον Β.

Κωνσταντῖνος Β. (1920-1922). Κατὰ τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν ἐξηγέρθησαν οἱ Τούρκοι πατριῶται ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶ Κεμάλ και ὁ πόλεμος ἐξηκολούθησεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μεταξὺ Ἑλλήνων και Τούρκων. Ἐπὶ δύο ἔτη τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐνίκων και ἔφθασαν εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ πρῶνν σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος ἐνίσχουν τοὺς Τούρκους (Γάλλοι-Ἴταλοί). Τὸν Αὐγουστον 1922 τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἠττήθησαν και ὑπεχώρησαν ἀτάκτως. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης ἡ Ἑλλάς ἀπώλεσε τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην και Σμύρνην.

Ἐπανάστασις ἐσωτερικὴ ἐξεθρόνισε τὸν Κωνσταντῖνον και τὸν διεδέχθη ὁ υἱὸς του Γεώργιος Β'. Ὁ Κωνσταντῖνος, τόσον μοχθήσας διὰ τὸ μεγαλεῖον τὴν δόξαν και τὸν διπλασιασμόν τῆς πατρίδος, ἀπέθανεν ἐξόριστος.

Γεώργιος Β' (1922-1923). Ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἡ Ἑλλάς ἠτένισε τὸ σοβαρὸν πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως 1.500.000 προσφύγων ἐκ Τουρκίας. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐπισύρῃ τὴν εὐγνωμοσύνην μας ὁ ἀλτρουϊσμός και ἡ φιλανθρωπία τῶν Ἀμερικανῶν, ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν προσφύγων. Ὁ Γεώργιος Β' ἀπεμακρύνθη και ἐκηρύχθη Δημοκρατία.

Δημοκρατία (1923-1935). Πρῶτος πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἐξελέγη ὁ ναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης ἀρχηγὸς τοῦ στόλου μας κατὰ τοὺς νικηφόρους Βαλκανικοὺς πολέμους. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἀλέξανδρος Ζαΐμης. Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ὑπῆρξε τόπος διαρκοῦς ἀνησυχίας και ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν: Δικτατορίαι, στρατωτικαὶ στά-

σεις, ἐφήμεροι κυβερνήσεις, ἔλλειψις ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας, ἐπέκτασις τοῦ κομμουνισμοῦ ἔπεισαν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν περὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ πολιτεύματος καὶ διὰ παμψηφείας ἐπανέφερον εἰς τὸν θρόνον τὸν Γεώργιον Β. (Νοέμβριος 1935).

Γεώργιος Β' (1935-). Ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον ἐχορήγησε γενικὴν ἀμνηστειὰν εἰς χιλιάδας φυλακισμένων διὰ πολιτικούς λόγους καὶ προσεπάθησε νὰ συνενώσῃ τοὺς Ἕλληνας, ὅπως ἐν ὁμονοίᾳ ἐργασθῶσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος. Διενήργησε ἐκλογάς, ἀλλὰ τὰ κόμματα δὲν συνεφώνουν νὰ δώσουν κυβέρνησιν εἰς τὴν χώραν. Ὁ κομμουνισμὸς εἶχεν ἐπεκταθῆ καὶ ὠδήγει τὴν χώραν εἰς τὴν ἀναρχίαν.

4 Αὐγούστου 1936. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἠναγκάσθη ν' ἀναστείλῃ τὸ σύνταγμα, νὰ διαλύσῃ τὴν μὴ ὁμονοοῦσαν βουλὴν καὶ ν' ἀναθέσῃ τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας εἰς τὸν στρατηγὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν πολεμιστὴν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι γνωστὴ ὡς «*Κράτος τῆς 4ης Αὐγούστου*». Ὁ κ. Μεταξᾶς εἰργάσθη ἀόκνως ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος. Συνέτριψε τὸν κομμουνιστικὸν κίνδυνον, ἐπανέφερε τὸν στρατὸν εἰς τὸ καθῆκόν του ὡς ὑπερασπιστοῦ τῆς πατρίδος, ὠχύρωσε τὴν χώραν κατὰ παντὸς ἐξωτερικοῦ κινδύνου, ὤπλισε καὶ ἀνεφώδιασε τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον, ἐπανέφερε τὴν ἐκτραπέισαν ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῆς ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἔθνους, ἐξύψωσε τὴν ἐργατικὴν καὶ γεωργικὴν τάξιν μὲ προστατευτικὰ νομοθετήματα καὶ τὸ ὕψιστον ἐνεκαινίσσε νέαν περίοδον ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ὄργανώσεως τῆς Νεολαίας.

Ἔργασίαι. Ποῖαι χῶραι προσετέθησαν εἰς τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τοῦ 1830 καὶ ἐφεξῆς, πότε καὶ ποῖοι οἱ οὐντελεσταί;

Ποία ή συμβολή τοῦ Κράτους τῆς 4ης Αὐγούστου εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς ἐργατικῆς καὶ γεωργικῆς τάξεως ;

Πῶς ή Ἐθνική Ὀργάνωσις τῆς Νεολαίας ὑποβοηθεῖ τὴν ἠθικὴν, ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν πρόοδον τῆς νεότητος καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ ἔθνους γενικώτερον ;

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΙΧ ΑΙΩΝΑ

*Ἡ περίοδος τῆς Συντηρητικῆς ἀντιδράσεως
(1815 - 1848)*

1) Συνέδριον τῆς Βιέννης.

Σκοπὸς τοῦ Συνεδρίου (1815) ὑπῆρξεν ἡ τακτοποίησις τῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος. Κυριαρχοῦσαι φυσιογνομίαι τοῦ Συνεδρίου ὑπῆρξαν ὁ Κλεμάν Μέττερνιχ (Methernich 1773-1859), ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος Β' καὶ ὁ Ταλλεϋράνδος.

Ὁ Μέττερνιχ, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρουγγαρίας ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιώδης συνήγορος τοῦ ἀπολυταρχισμοῦ καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς παλαιᾶς τάξεως τῶν πραγμάτων διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ κλήρου καὶ τῶν θείων δικαιωμάτων τῶν Αὐτοκρατόρων. Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο φιλελευθέρων ἀρχῶν ἀλλ' ἀνίκανος νὰ τὰς φέρῃ εἰς πέρας, ὁ δὲ Ταλλεϋράνδος ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας ἔμπειρος διπλωμάτης ἐπέτυχε χάρις εἰς τὰς διαφωνίας τῶν πρώην συμμάχων διὰ τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου ν' ἀναγνωρισθῆ καὶ ἡ Γαλλία ὡς παράγων διὰ τὴν σύνταξιν τῆς συνθήκης.

Συμφωνίαι. Τὸ συνέδριον ἀπεκατέστησεν εἰς τοὺς θρόνους τῶν τοὺς μονάρχας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐκδιωχθῆ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰσπανίαν, Ὀλλανδίαν, καὶ τὰ Ἰταλικά κράτη. Ἡ Γαλλία περιωρίσθη εἰς τὰ πρῶτα σύνορά της, καὶ περι-

εκυκλώθη από ισχυρούς γείτονας. Τὸ Βέλγιον προσετέθη εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ἡ δὲ Ἑλβετία ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος καὶ ἐγγυήθησαν τὴν οὐδετερότητά της. Ἡ Αὐστρία ἐκράτησε τὴν Λομβαρδίαν-Βενετίαν καὶ τὴν Δαλματίαν, ἡ δὲ Ἰταλία παρέμεινε διηρημένη εἰς ἀνεξάρτητα κράτη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐστρίας. Ἡ Ρωσία ἔλαβε περισσότερον μέρος τῆς Πολωνίας καὶ Φινλανδίαν ἀπὸ τὴν Σουηδίαν, ἡ ὁποία ἀπέζημιώθη λαβοῦσα τὴν Νορβηγίαν.

Ἡ Πρωσσία ἔλαβε μέρος τῆς Σαξωνίας, καὶ μέρος τῆς Ρηνανίας. Ἡ Ἀγγλία ἔλαβε τῆς Ἑλλιγολάνδην, Κεϋλάνην καὶ τὸ Ἀκρωτήριο εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ τινὰς νήσους εἰς τὴν Μεσόγειον. Συμφέροντα καθώρισαν τὰς ἑδαφικὰς μεταβολάς, αἱ ἀρχαὶ τῶν ἔθνικοτήτων παρεβιάσθησαν, κυβερνήσεις ἐπεβλήθησαν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν κυβερνωμένων, ἡ Πολωνία καὶ πάλιν διεμελίσθη, ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον ἠνώθησαν ὡς καὶ ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία.

Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γερμανία παρέμειναν διηρημέναι πολιτικῶς καὶ αἱ φιλελεύθεραι ἰδέαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐξαπλωθῆ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν, ἠγνοήθησαν. Ἡ μόνη μεταρρύθμισις τοῦ συνεδρίου ἦτο ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐμπορίου τῶν μαύρων εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Οἱ δοῦλοι Ἕλληνες ἔστειλαν ἀντιπροσωπείαν νὰ ζητήσουν τὴν ἀπελευθέρωσιν των, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ παρουσιασθῆ πρὸ τῆς Συνδιασκέψεως καὶ ἔστειλαν ὑπόμνημα χωρὶς νὰ εἰσακουσθῆ.

2) *Τὸ σύστημα τοῦ Μέττερνιχ.* Τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος ἠκολούθησεν ἡ ἀντίδρασις πρὸς τὰς φιλελευθέραις ἰδέαις τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸ καθοδηγοῦν πνεῦμα ἦτο ὁ Μέττερνιχ.

Τὰ ἰδεώδη του ἐκυριάρχησαν τῆς Εὐρώπης ἦτοι :

α) Ἀντετίθετο πρὸς πᾶσαν πρόοδον καὶ ἠυνόει τὴν διατήρησιν τῶν πραγμάτων ὡς καθωρίσθησαν ἀπὸ τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης.

β) Προσεπάθησε νὰ καταπνίξη πᾶσαν φιλελευθέραν ιδέαν ἢ ἀπόπειραν τῶν ὑποδούλων νὰ ἐλευθερωθοῦν.

γ) Περιέστειλε μὲ αὐστηρὰν λογοκρισίαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως, τοῦ λόγου, τοῦ τύπου καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐδημιούργησε συστηματικὴν κατασκοπείαν.

3. *Δύο Συμμαχίαι.* Ἐσχηματίσθησαν πρὸς διαφύλαξιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης τὸ 1815.

1) Ἡ Ἱερὰ Συμμαχία ἢ ἔνωσις τῶν αὐτοκρατόρων Ρωσίας-Αὐστρίας-Πρωσίας πρὸς κατάπνιξιν τῶν φιλελευθέρων ιδεῶν.

2) Ἡ Τετραπλῆ Συνεννόησις Αὐστρία-Ρωσία-Πρωσία-Ἀγγλία πρὸς περιφρούρησιν τῶν ὄρων τῆς συνθήκης τῆς Βιέννης καὶ ἐνόπλιως νὰ καταστῆλουν ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν νομίμων κυβερνήσεων καὶ ν'ἀσφαλίζουν τὸ αὐτοκρατορικὸν καθεστῶς.

Κατεστάλησαν αἱ ἐπαναστάσεις εἰς τὴν Νεάπολιν καὶ Πεδεμόντιον ἀπὸ Αὐστριακὰ στρατεύματα κατ' ἐντολὴν τοῦ Διεθνοῦς συνεδρίου ἐν Λάιμπαχ καὶ Γαλλικὸς στρατὸς ἐστάλη πρὸς παλινόρθωσιν τῆς Μοναρχίας εἰς Ἰσπανίαν.

4. *Τὸ δόγμα τοῦ Μονρόε.*

Ἡ πολιτικὴ τῆς ἐπεμβάσεως ἔλαβε τὸ πρῶτον πλῆγμα ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικής. Τὸ 1823 ὁ Πρόεδρος Μονρόε προειδοποίησε τὴν Ἱερὰν Συμμαχίαν, ὅτι ἢ «Ἀμερικανικὴ Ἠπειρος, εἶναι διὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς» καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Ἰσπανικῆς κυριαρχίας εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικής, αἱ ὁποῖαι μόλις εἶχον γίνει ἀνεξάρτητοι. Τὸ σύστημα τοῦ Μέτιερνιχ ἐξουδετερώθη ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, Βέλγιον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

5. *Ἐπαναστατικὴ κίνησις μέχρι τοῦ 1830.*

α) *Ἐξωσις τῶν Βουρβόνων εἰς τὴν Γαλλίαν.* Τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης παλινώρθωσε τὴν δυναστείαν τῶν Βουρβόνων εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ὁ Λουδοβίκος ὁ 18ος ἦτο ὁ συνταγματικὸς μονάρχης. Τὸ 1814 μετὸν Βασιλικὸν Χάρτην ἠγγυήθη τὰς μεταρρυθμίσεις τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐγκατέστησε κοινοβουλευτικὴν κυβέρνησιν.

Τὸ 1824 τὸν διεδέχθη ὁ Κάρολος ὁ 10ος ὁ πρῶν ἀρχηγὸς τῶν φυγάδων εὐγενῶν, ὅστις περιέστειλε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, τύπου καὶ θρησκείας. Διέλυσε τὸ κοινοβούλιον, περιώρισε τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐκλογῶν καὶ ἐχορήγησεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς μεγάλην ἀποζημίωσιν διὰ κατασχεθέντα κτήματά των.

Ἰνα ἀποσπάσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ κατέλαβε τὸ Ἀλγέριον (1830). Ὁ λαὸς τῶν Παρισίων ἐπανεστάτησε, τὴν γνωστὴν ὡς Ἰουλιανὴν Ἐπανάστασιν (Ἰούλιος 1830) μετὸν Λαφαγιέτ ἐπὶ κεφαλῆς, ἐξεδίωξε τὸν Κάρολον καὶ αἱ Βουλαὶ (Βουλὴ-Γερουσία) ἔδωκαν τὸ στέμμα εἰς τὸν Λουδοβίκον Φίλιππον (Δοῦκα τῆς Ὁρλεάνης) φιλελεύθερον.

6. *Ἐπιτυχεῖς ἐπαναστάσεις εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ἑλλάδα.*

Τὸ Βέλγιον ἐπανεστάτησεν ἐναντίον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν του τὴν ὁποίαν ἀνεγνώρισαν αἱ Δυνάμεις καὶ ἠγγυήθησαν τὴν οὐδετερότητά του (1839), ἡ ὁποία παρεβιάσθη ὑπὸ τῆς Γερμανίας τὸ 1914 κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

Τὸ 1821 ἐπανεστάτησαν οἱ Ἕλληνες καὶ μετὰ ὀκταετείς θυσίας καὶ τὴν βοήθειαν τῶν Δυνάμεων ἐκέρδισαν τὸ 1829 τὴν ἐλευθερίαν των. Ἐπανάστασις τῶν Πολωνῶν κατὰ τῆς Ρωσίας κατεστάλη καὶ ἡ Πολωνία κατέστη ρωσικὴ Ἐπαρχία.

Κοινωνικαὶ ἐπαναστάσεις εἰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας ἀπέβησαν ἀνεπιτυχεῖς.

7) Ἐπαναστάσεις εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην (1848).

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐδημιουργήθη σοσιαλιστικὴ τάσις, ἡ ὁποία ἠδυνήθη νὰ καταρρίψῃ τὴν μοναρχίαν καὶ ἰδρῦθῃ ἡ δευτέρα Γαλλικὴ δημοκρατία μὲ πρόεδρον τὸν Λουδοβίκον Ναπολέοντα ἀνεψιὸν τοῦ Μ. Ναπολέοντος.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐδημιούργησε φιλελεύθερον πνεῦμα καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν καὶ ἐργατῶν, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὴν πτώσιν τοῦ Μέττερνιχ, τὴν αὐτονομίαν τῆς Οὐγγαρίας καὶ Βοημίας.

Ὅμοιαι ἐπαναστάσεις ἐγένοντο εἰς Γερμανίαν, αἱ ὁποῖαι ἐξηνάγκασαν τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας νὰ ὑποσχεθῇ κοινοβούλιον πρὸς σύνταξιν νέου συντάγματος τῆς Ἡνωμένης Γερμανίας, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφηρμόσθη.

Τὰ Ἰταλικά κράτη ἐξεδίωξαν τὰ Αὐστριακά στρατεύματα, ἐκήρυξαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των καὶ ἱδρυσαν φιλελεύθερα πολιτεύματα.

1. Βιομηχανικὴ ἐπανάστασις.

Οὕτω καλοῦνται αἱ γιγαντιαῖαι ἀλλαγαί, αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον ἀπὸ τὰς ἐφευρέσεις καὶ ἐφαρμογὴν τῶν μηχανῶν εἰς τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ μέσα συγκοινωνίας μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ.

Ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἤρχισε πρῶτον εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὰ τέλη τῆς XVIII ἑκατοντ. ὅπου οἱ ἐργοστασιάρχαι τῆς ἐνεθάρρουνον τοὺς ἐπιστήμονας πρὸς νέας ἐφευρέσεις.

Πρὸ τῶν ἐφευρέσεων ὁ λαὸς ἠσχολεῖτο εἰς τὴν γεωρ-

γίαν και τὸ μικροεμπόριον. Ἡ γῆ ἦτο ἡ βάσις τοῦ πλοῦτου και τῆς πολιτικῆς δυνάμεως. Ἐργοστάσια δὲν ὑπῆρχον και τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ ἔζη εἰς μικρὰς πόλεις και χωρία. Ἐμπορεύματα παρήγοντο διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν. Τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς ἦσαν ἀρχέγονα και οἱ γεωργοὶ ἐκαλλιέργουν τὴν γῆν ὅπως οἱ πρόγονοὶ μας.

2. Οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως.

Αἱ μηχαναὶ παρέχουν ἐργασίαν ταχυτέραν και εὐθηνότεραν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν. Ἐκαστος ἐργάτης εἰδικεύεται δι' ὠρισμένην θέσιν και οὕτω ἐξοικονομεῖται χρόνος και αὐξάνεται ἡ παραγωγή. Ὁ πολλαπλασιασμός τῆς παραγωγῆς ἐπέφερε τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐμπορίου, διηκολύνθη ἀπὸ ταχύτερα και εὐθηνότερα μέσα μεταφορᾶς. Ἐμπορικαὶ γραμμαὶ ἔφερον τὰ ἐμπορεύματα ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ κέντρα τῆς Ἀγγλίας εἰς ὅλην τὴν ὑδρόγειον. Τὰ ἐργοστάσια ἐγκατεστάθησαν εἰς εἰδικὰ μεγάλα κτίρια. Οἱ ἀνεξάρτητοι ἐργάται ἀνίκανον ν' ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὰ νέα μέσα ἡναγκάσθησαν νὰ ἐργάζωνται ἐπὶ μισθῷ εἰς τὰ ἐργοστάσια.

Αἱ πόλεις και ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ἠῤῥησαν, ἀλλ' ὁ πλοῦτος ἐγένετο κτῆμα τῶν ὀλίγων καπιταλιστῶν. Ἡ μεγάλη παραγωγή ὑπὸ τὸ νέον σύστημα ἐπέφερε πτώσιν τῶν τιμῶν, οἰκονομικὴν κατάπτωσιν και ἀνεργίαν.

3. Ἡ ἐργασία ἐναντίον τοῦ κεφαλαίου.

Τὸ σύστημα τῶν ἐργοστασίων ἐπέφερε τὴν διαίρεσιν τῆς κοινωνίας εἰς δύο νέας τάξεις. Τοὺς ἐργοστασιάρχας (καπιταλιστὰς) και τοὺς ἐργάτας (προλεταρίουσ), οἱ ὁποῖοι εἰργάζοντο ὠρισμένας ὥρας

καί ἐπὶ ἡμερομισθίῳ. Οἱ πρῶτοι ἐπλούτισαν, οἱ δὲ ἐργάται περιήλθον εἰς κατάστασιν ὑποταγῆς καὶ ἐνίοτε ἐπένοντο λόγῳ τῆς ἀνεργίας καὶ τοῦ μικροῦ ἡμερομισθίου. Διὰ τοῦτο διαφωνίαι ἀνεφαίνοντο μεταξὺ τῶν δύο τάξεων.

Γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἀνελάμβανον ἐργασίαν εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἢ οἰκογενιακῆ ζωῆ διερρηγνύετο, ἠϋξῆσεν ἡ θνησιμότης τῶν νηπίων καὶ ἡ ἠθικῆ, διανοητικῆ καὶ φυσικῆ κατάστασις τοῦ ἔθνους ὑπεσκάπτετο, διότι τὰ πρῶτα ἐργοστάσια ἦσαν ἀνθυγιεινά, αἱ ἐργάσιμοι ὄραι σκληραὶ καὶ πολλαί.

Νέον κοινωνικὸν πρόβλημα ἐδημιουργήθη τῆς κοινοτικίας τῶν ἐργατῶν. Οἱ ἀνθυγιεινοὶ ὄροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἔζων ἠϋξῆσαν τὴν θνησιμότητα. Πρὸς καλλιτέρευσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου ἰδρύθησαν αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἐδιώχθησαν τὰ μέλη των. Οἱ ἐργοστασιάρχαι ἐπολέμουν τοὺς μεγάλους γαιοκτῆμονας καὶ τὸν κλῆρον, ἵνα λάβουν μέρος εἰς τὴν κυβέρνησιν. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις εἰσήλθον εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν καὶ ἐζήτησαν δημοκρατικὴν κυβέρνησιν. Ἡ ἐργατικὴ τάξις ἀπεκρυσταλλώθη εἰς τὴν σοσιαλιστικὴν κίνησιν, ἡ ὁποία ἐσκόπει νὰ παραμερίσῃ τὰς ἀνισότητας εἰς τὸν πλοῦτον τῶν δύο τάξεων. Τέλος ἐψηφίσθησαν σειραὶ μεταρρυθμιστικῶν νόμων. Ἡ μεγάλη αὔξις τῆς βιομηχανίας καὶ τὰ ἀποθέματα ἔφερον τὴν ἔρευναν διὰ ξένας ἀγοράς καὶ τὴν ἀποικιακὴν ἐπέκτασιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν.

4. Συνέπειαι τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως

α) *Ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης προόδου.* Κατ' ἀρχὰς ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἐπέφερε κοινωνικὴν ἀναστάτῳσιν, ἐν τούτοις ὑπεβοήθησε τὴν ἀνθρωπίνην πρόδον.

Ἡ αὔξις τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ πτώσις τῶν τι-

μῶν ἐτροποποίησε τὸν τρόπον τῆς ζωῆς. "Ὅ,τι ἔθεωρεῖτο πολυτέλεια εἶναι σήμερον ἀνάγκη. Αἱ εὐκαιρίαι ἀναψυχῆς καὶ μορφώσεως εἶναι δυναταὶ καὶ εἰς τοὺς πτωχοτέρους. Ἐμπορικαὶ συμφωνίαι μεταξὺ τῶν Κρατῶν, ἐργατικά συνδιασκέψεις, τὰ ταχέα καὶ εὐκόλα μέσα μεταφορᾶς ἔφερον εἰς στενήν ἐπαφήν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκάστη γενεὰ προσπαθεῖ νὰ καλλιετερεύσῃ τὸ παρελθόν. Νεαὶ ἐφευρέσεις ἀνεφάνησαν. Ὁ ἀτμὸς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ κινητήριος δύναμις ἐπέφερε τὸ αὐτοκίνητον καὶ ἀεροπλάνον καὶ ἡ ἐπικοινωνία ἐγένετο ταχυτέρα μὲ τὸν ἀσύρματον καὶ τὸ ράδιον.

β) *Ἐπέκτασις τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως εἰς ἄλλας χώρας.* Ἡ χρῆσις τῶν μηχανῶν καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ κατέστησαν τὴν Ἀγγλίαν τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν χώραν, «τὸ ἐργαστήριον τοῦ κόσμου». Ἐγένετο ἡ ἀποικιακὴ καὶ ἐμπορικὴ βάσις. Ἀλλὰ δὲν παρέμεινε μονίμως. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἰδιαιτέρως μετὰ τοὺς Ναπολεοντίους πολέμους ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἐξηπλώθη εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἐδημιουργήθησαν τὰ αὐτὰ οικονομικά καὶ κοινωνικά προβλήματα. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἡ ἀλλαγὴ κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξε βραδεῖα ἀλλ' ἐπῆλθε ραγδαία μὲ τὴν ἐθνικὴν ἔνωσίν της (1870).

Ἡ Ρωσία καὶ ἡ Ἰταλία παρέμειναν ἐντελῶς ἀγροτικαὶ χώραι μέχρι τέλους τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ σύστημα τῶν ἐργοστασίων εἰσήχθη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (1812) ἀλλ' ἔφθασεν εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν μετὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον (1864).

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν εἰσήχθη κατὰ τὴν 20ὴν ἑκατονταετηρίδα εἰς δὲ τὴν πατρίδα μας μετὰ τὸ 1910.

5. Σοσιαλιστική κίνησης.

Ὁ σοσιαλισμὸς ἔχει σκοπὸν νὰ ἰδρύσῃ κρατικὸν ἔλεγχον καὶ κατοχὴν τῶν βιομηχανιῶν καὶ νὰ καταργήσῃ τὴν ἰδιωτικὴν ἰδιοκτησίαν.

Πρῶτοι σοσιαλισταὶ ὑπῆρξαν οἱ Γάλλοι Φουριέρ καὶ Σαιν Σιμὸν καὶ ὁ Ἕλληνας ἐργοστασιάρχης καὶ φιλόανθρωπος Ροβέρτος Ουέν.

Τὰ δόγματα τοῦ νέου ἢ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ πρῶτοι ἔθεσαν οἱ Κάρολος Μάρξ καὶ Ἐγγελος εἰς τὸ κομμουνιστικὸν μανιφέστον (1848). Βραδύτερον αἱ θεωρίαι τῶν ἐξεδόθησαν εἰς βιβλίον ὑπὸ τοῦ Μάρξ μὲ τὸν τίτλον «Κεφάλαιον».

Αἱ θεμελιώδεις θεωρίαι τῶν εἶναι, ὅτι ὁ ἐργάτης εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ πλοῦτου καὶ ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία νὰ παραληφθῇ ὑπὸ τοῦ κράτους, νὰ διοικηθῆται καὶ νὰ ἐκμεταλλεῖται πρὸς τὸ συμφέρον ὅλων.

Συνέστησαν τὴν πρώτην Διεθνή (International), 1864, ἡ ὁποία ἔμελλε νὰ διαρρυθμίσῃ τὴν κοινωνίαν καὶ τὰς σχέσεις τῶν λαῶν μὴ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰς κυβερνήσεις. Ὁ Γαλλογερμανικὸς πόλεμος τοῦ 1870 τὴν ἐξησθένησε καὶ τὸ 1876 διελύθη. Βραδύτερον ἤρχισε πάλιν ἡ κίνησις εἰς ὅλα τὰ κράτη καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα ἐσχημάτισαν τὴν Δευτέραν Διεθνή. Ἀλλὰ καὶ αὕτη διελύθη ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1914).

Ἡ τακτικὴ τῶν σοσιαλιστῶν. Οἱ σοσιαλισταὶ διαφέρουν εἰς τὰς μεθόδους τῶν. Οἱ μὲν ριζοσπάσται ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ λάβουν τὴν ἀρχὴν δι' εἰρηνικῶν μέσων. (Ἐρριώ, Γαλλία).

Οἱ δὲ κομμουνισταὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς βιαίως ὡς συνέβη εἰς τὴν Ρωσίαν τὸ 1917.

Οἱ Ρῶσοι κομμουνισταὶ ἵδρυσαν τὴν Γ' Διεθνή μὲ σκοπὸν νὰ ἐξαπλώσουν τὰς θεωρίας τῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ λοιπὰ ἔθνη ἔλαβον τὰ κατάλληλα

μέτρα και ούτω άπετράπη ή χρεωκοπήσασα έν τη γενέσει της θεωρία.

Ερωτήσις. Ποια μέτρα έλαβεν ή παρούσα κυβέρνησις κατά του κομμουνισμού. Ποια αί άλλαί χώραι;

Πόλεμοι Ρωσίας και Τουρκίας.

1) Κριμαϊκός πόλεμος (1854-1856)

Ή Ρωσία υπέβλεπε τὰ Εύρωπαϊκά Τουρκικά έδάφη. Εύρεν ώς άφορμήν την άρνησιν του Σουλτάνου ν' αναγνωρίση τον Τσάρον ώς προστάτην των Όρθοδόξων της Τουρκίας και έκήρυξε τον πόλεμον. Ή Άγγλία και ή Γαλλία έτάχθησαν με τó μέρος της Τουρκίας, ή μέν πρώτη δια ν' ασφαλίση την όδόν προς τας Ίνδίας, ή δέ δευτέρα δια νά προστατεύση την άκεραιότητα της Τουρκίας και δια διεθνείς λόγους.

Ό πόλεμος διεξήχθη εις την χερσόνησον της Κριμαίας, οι δέ σύμμαχοι μετά μακράν πολιορκίαν κατέλαβον την Σεβαστούπολιν. Ή συνθήκη των Παρισίων (1856) ήγγυάτο την έδαφικήν άκεραιότητα της Τουρκίας και την άνεγνώριζεν ώς πεπολιτισμένον έθνος κατοπιν της ύποσχέσεως του Σουλτάνου, ότι θα είσηγε μεταρρυθμίσεις υπέρ των χριστιανών.

Ό Εύξεινος Πόντος έκηρύχθη ούδετέρα θάλασσα και ήνοιξεν εις τó έμπόριον όλων των χωρών.

Ή Βλαχία και Μολδαυία ήλευθερώθησαν από την Ρωσίαν και άπετέλεσαν την Ρουμανίαν. Αί διεκδικήσεις της Ρωσίας εις τὰ Βαλκάνια περιωρίσθησαν, αλλά τó άνατολικόν ζήτημα παρέμεινεν άλυτον.

2) Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878)

Ή Βουλγαρία επανεστάτησε και ό Σουλτάνος προσεπάθησε νά καταστείλη τó κίνημα με τρομεράς

διώξεις καὶ σφαγὰς, αἱ ὁποῖαι ἐξήγειραν τὴν παγκόσμιον ἀγανάκτησιν. Ἡ Ρωσία ἐπενέβη καὶ πάλιν ὑπὲρ τῶν Σλαύων καὶ Ὁρθοδόξων. Μετὰ βραχὺ πόλεμον ἡ Τουρκία συνετρίβη καὶ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐξεδιώκετο σχεδὸν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐδημιουργεῖτο μεγάλη Βουλγαρία. Κατὰ τῆς συνθήκης ἐξηγέρθησαν ἡ Ἀγγλία, Αὐστρία καὶ Γερμανία καὶ συνεκλήθη Εὐρωπαϊκὸν συνέδριον εἰς Βερολίνον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος.

Σχεδιάσατε χάρτην πῶς ἐτακτοποιεῖτο ἡ Βαλκανικὴ κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου (1878)

Ἡ Βερολίνειος συνθήκη ἠῤῥησε τὰ ἐδάφη τῆς Σερβίας, Μαυροβουνίου καὶ Ρουμανίας καὶ ἐκήρυξε ταῦτα ἀνεξάρτητα. Ἡ Βουλγαρία ἀνεγνωρίσθη ὡς αὐτόνομος ἀλλὰ περιορίσθη εἰς τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν ὄσων ἐλάμβανε διὰ τῆς πρώτης συνθήκης.

Ἡ Ρωσία ἔλαβε τὴν Βεσσαραβίαν καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν τὸ Βατούμ καὶ Κάρς. Ἡ Αὐστρία ἐξουσιοδοτήθη νὰ κυβερνᾷ τὰς Τουρκικὰς ἐπαρχίας Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦσαν Σλαῦοι. Ἡ Ἀγγλία ἔλαβε τὴν νῆσον Κύπρον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπέδικασε τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἠπειρον τὰς ὁποίας ἔλαβε μετὰ πολλὰς προστριβὰς (1882).

Σχεδιάσατε χάρτην ὡς ἐτακτοποιεῖτο ἡ Βαλκανικὴ κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βερολίνου.

Ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου δὲν ἔφερεν εἰρήνην εἰς τὴν ταραχώδη Βαλκανικὴν, διότι τὰ Βαλκάνια δὲν

έθεώρησαν ικανοποιημένες τὰς ἔθνικὰς τῶν φιλοδοξίας, δύο δὲ Δυνάμεις ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία ἀντιδρῶσαι εἰς τὴν Ρωσικὴν ἐπίδρασιν ἤρχισαν νὰ ἐνδιαφέρονται ἐνεργῶς διὰ τὴν ἐγγὺς Ἀνατολήν.

1. Ἱστορία τῶν Βαλκανίων (1877-1914)

Ἡ Ἱστορία τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ἀπὸ τοῦ 1878 εἶναι συνεχῆς ἐδαφικὴ ἐπέκτασις τῶν Χριστιανικῶν κρατῶν, εἰς βάρος τῆς Τουρκίας.

Ἡ Σερβία κατετρύχετο ἀπὸ δυναστικὰς ἔριδας μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων δυναστειῶν Ὀβρένοβιτς καὶ Καραγεώργεβιτς. Ἡ Ἐθνικὴ φιλοδοξία τῶν Σέρβων ἐστρέφετο εἰς τὴν δημιουργίαν Μεγάλης Σερβίας εἰς τὴν ὁποίαν νὰ περιληφθοῦν οἱ Σλαῦοι τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Βοσνίας, Ἐρζεγοβίνης καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἐπολέμησαν ἐναντίον τῶν Βουλγάρων (1885) ἀλλ' ἠττήθησαν καὶ τέλος τὸ ἐπέτυχον κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914-1918).

Ἡ Ρουμανία. Ἐγένετο ἀνεξάρτητος (1878) καὶ τὸ 1881 ἀνεκηρύχθη Βασίλειον. Προώδευσεν εἰς τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐφιλοδόξει νὰ ἐπεκταθῆ εἰς Βεσσαραβίαν καὶ Τρανσυλβανίαν, τὸ ὅποion ἐπέτυχε τὸ 1918.

Ἡ Βουλγαρία. Ἐγένετο αὐτόνομος (1878). Τὸ 1885 ἐξέτεινε τὰ ὄριά της διὰ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ τὸ 1908 ἐγένετο ἀνεξάρτητον Βασίλειον. Αἱ φιλοδοξίαι της πρὸς κυριαρχίαν της εἰς τὴν Βαλκανικὴν ὠδήγησαν εἰς τὸν 2ον Βαλκανικὸν πόλεμον 1913, ὅτε ἠττήθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Σέρβους.

Ἡ Ἀλβανία. Ἐγένετο κράτος ἀνεξάρτητον (1914) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐστρίας. Τὸ 1939 κατε-

κλήθη υπό τῆς Ἰταλίας καί προσηρτήθη εἰς τὴν Ἰταλικὴν Αὐτοκρατορίαν.

2. Ἡ ἐπανάστασις τῶν Νεοτούρκων.

Ἀπὸ τοῦ 1878-1908 ἡ Τουρκία ἔβαινε ἐπὶ τὰ χεῖρω. Ὁ Σουλτάνος Ἀβδὺλ Χαμίτ Β΄ κατήργησε τὴ συνταγμα, τὸ ὁποῖον εἶχε παραχωρήσει (1876) καὶ διώκει αὐταρχικῶς. Τὰ δημόσια οἰκονομικὰ εἶχον καταβαραθρωθῆ, χιλιάδες Ἀρμενίων ἐσφάγησαν καὶ αἱ διάφοροι ἐθνότητες εὐρίσκοντο ἐν ἀνταγωνισμῷ. Ἡ τυραννία, ἡ διαφθορά καὶ ἡ ἀνικανότης θὰ ἔφερον τὴν πλήρη διάλυσιν τοῦ «ἀσθενοῦς ἀνθρώπου τῆς Εὐρώπης», ὡς ἐκαλεῖτο ἡ Τουρκία. Ἄλλ' ἀνεφάνησαν οἱ Νεότουρκοι, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἐξώρισαν τὸν Χαμίτ, ἴδρυσαν κοινοβουλευτικὴν κυβέρνησιν καὶ συνήνωσαν τὰς διαφόρους ἐθνικότητας τῆς αὐτοκρατορίας εἰς ἓν ἔθνος. Κατεδίωξαν τοὺς ὑποδούλους Χριστιανοὺς καὶ προσεπάθησαν νὰ τοὺς ἐκτουρκίσουν. Τοῦτο ἠνάγκασε τὰ Βαλκανικὰ κράτη νὰ ἐπέμβουν πρὸς προστασίαν τῶν ὁμοεθνῶν των.

3) Συνέπειαι τῆς Τουρκικῆς ἐπαναστάσεως.

Νέαι ἐδαφικαὶ ἀπώλειαι ἐσημειώθησαν διὰ τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ Αὐστροουγγαρία προσήρτησε τὴν Ἐρζεγοβίνην (1908), ἡ Βουλγαρία ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἡ Κρήτη ἐκήρυξε τὴν ἑνωσίν της μετὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἰταλία κατέλαβε τὴν Τριπολίτιδα καὶ Κυρηναϊκὴν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ὡς καὶ τὴν γνωστὴν ὡς Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον εἰς τὸ Αἴγαϊον (1911).

1. Βαλκανικοί πόλεμοι (1912-1913) και τὰ ἀποτελέσματά των.

Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἤνωσαν τὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐχὶ φίλα πρὸς ἀλλήλα Βαλκανικὰ κράτη ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη τὸν Σεπτέμβριον (1912), τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα τῆς Βουλγαρίας, Ἑλλάδος, Μαυροβουνίου καὶ Σερβίας συνέτριψαν τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τῆς Τουρκίας καὶ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου κατέλαβον ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ τότε διαδόχου τοῦ θρόνου Κωνσταντίνου ἐνίκησαν περιλάμπρους νίκας εἰς τὸ Σαραντάπορον, Γιαννιτσᾶ καὶ ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου τὸ ὄχυρον τῶν Ἰωαννίνων (Μπιζάνι). Ὁ Ἕλληνικὸς στόλος κατεναυμάχησε τὸν τουρκικὸν (5 Ἰανουαρίου 1913) καὶ ὑπῆρξεν ὁ κύριος συντελεστὴς τῆς νίκης τῶν συμμάχων, διὰ τοῦ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Τουρκίας· ὁ βασιλεὺς Γεώργιος Α΄ ἐδολοφονήθη (5 Μαρτίου 1913) εἰς Θεσσαλονίκην ὅπου παρέμεεν ὡς φύλαξ τῆς Ἑλληνικότητος τῆς πόλεως· τὴν 17ην Μαΐου 1913 ὑπεγράφη ἐν Λονδίῳ ἡ συνθήκη τῶν Συμμάχων καὶ Τουρκίας καὶ δι' αὐτῆς ὁ σουλτᾶνος παρεχώρει εἰς τοὺς συμμάχους τὰ ἐδάφη τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Εὐρώπην μέχρι τῆς γραμμῆς Αἴνου-Μηδείας καὶ τὴν Κρήτην.

2) Συμμαχικὸς πόλεμος (1913).

Ἄλλ' ἡ Βουλγαρία ἀπῆτει μεγαλυτέραν ἐπέκτασιν εἰς βάρος τῶν ἄλλων συμμάχων καὶ τοῦτο προέκάλεσε τὸν συμμαχικὸν πόλεμον μεταξύ Βουλγάρων καὶ τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Μαυροβουνίου εἰς τοὺς ὁποίους προσετέθησαν βραδύτερον ἡ Ρουμανία καὶ Τουρκία.

Ἡ Βουλγαρία συνετρίβη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ

εἰρήνην. Διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (28 Ἰουλίου 1913) ἡ Μακεδονία διενεμήθη μεταξύ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν.

Ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἠπειρον, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τὴν Κρήτην, ἡ Ἀλβανία ἐδημιουργήθη ὡς ἀνεξάρτητον κράτος καὶ οὕτω ἡ Σερβία ἀπεκλείσθη τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἡ Τουρκία, περιωρίσθη εἰς μικρὰν περιοχὴν εἰς τὴν Εὐρώπην.

3. Ἡ Ἑγγὺς Ἀνατολὴ καὶ ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος.

Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι προπαρεσκεύασαν τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1914. Ἡ Γερμανία ἤθελε νὰ κυριαρχήσῃ τῆς ὁδοῦ Βερολίνου-Βαγδάτης. Ἡ Ρωσία ἔβλεπε τὴν ἐπέκτασιν τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν Μεσόγειον ὡς ἐπικίνδυνον καὶ ἐτρέφειο μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ Πανσλαβισμού, ἥτοι τὴν ἔνωσιν τῶν Σλαύων τῆς Βαλκανικῆς.

Ἡ Ἀγγλία ἔβλεπε τὴν ἐπέκτασιν σιδηροδρόμου ὑπὸ τῆς Γερμανίας μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου ὡς κίνδυνον διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἰνδίας. Οὕτω αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις ἠῤῥξαν τοὺς ἐξοπλισμούς των.

1. Παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918)

Ὁ Παγκόσμιος πόλεμος ὑπῆρξεν ἡ φρικτοτέρα αἱματοχυσία εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος· ἔλαβε μέρος ὅλος σχεδὸν ὁ πεπολιτισμένος κόσμος.

Αἱ κύριαί αἰτίαι τοῦ πολέμου ἦσαν :

1) Τὰ ἀπολυταρχικὰ κράτη (Γερμανία, Αὐστρία), ὑπέβλεπον τὰ δημοκρατικὰ στηριζόμενα εἰς τὴν βίαν· καὶ λανθάνουσα πάλῃ ἐγεννήθη μεταξύ τῶν δύο συστημάτων ἀπολυταρχίας καὶ δημοκρατίας.

2) *Ἐθνικισμός*. Τὸν 19ον αἰῶνα ηὔξησε τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνικισμοῦ. *Ἐθνικισμός* εἶναι ἡ προσπάθεια ἑνὸς λαοῦ τῆς ἰδίας καταγωγῆς, γλώσσης, παραδόσεων καὶ ἠθῶν νὰ σχηματίσῃ ἀνεξάρτητον πολιτικῶς κράτος. Τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνικισμοῦ ὠδήγει τὴν Γαλλίαν νὰ ἀνακτήσῃ τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, τὴν Ἰταλίαν νὰ προσαρτήσῃ τὴν Τεργέστην καὶ τὸ Τρεντῖνον, τὴν Σερβίαν νὰ προσαρτήσῃ τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην κ.ο.κ.

3) *Μιλιταρισμός*. Ἀπὸ τοῦ 1871 ἡ Εὐρώπη μετεβλήθη εἰς ἔνοπλα στρατόπεδα μὲ ταχεῖαν αὔξησιν τῶν ἐξοπλισμῶν, ἡγουμένης τῆς Πρωσσίας. Τοῦτο ἐδημιούργησεν ὑποψίας καὶ ἠρέθιζε τὸ πνεῦμα τοῦ πολέμου.

Ἐπίσης ἡ Γερμανία ἤρχισε νὰ διεκδικῇ τὴν κυριαρχίαν τῆς Θαλάσσης. Τοῦτο ὡς ἦτο ἐπόμενονον ἤγειρε ὑποψίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία ἔχει ὡς πρόγραμμα νὰ διατηρῇ στόλον ἴσον πρὸς δύο οἰασθήποτε ἄλλας Δυνάμεις.

Ὁ Τσάρος Νικόλαος ὁ Β' ἐκάλεσε διεθνεῖς διασκέψεις εἰς τὴν Χάγην (1899 καὶ 1907) περὶ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν.

Αἱ συνδιάσκεψεις τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἀπέτυχον λόγῳ ἀντιδράσεως διρφόρων ἔθνῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Γερμανίας. Ἀπλῶς καθώρισε κανόνας νὰ κάμουν περισσότερον ἀνθρωπιστικόν, τὸν πόλεμον καὶ ἴδρυσαν τὸ Διεθνὲς δικαστήριον διαιτησίας τῆς Χάγης.

4) *Ἱμπεριαλισμός*. Ὁ ἀγὼν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν διὰ τὴν πρόσκτησιν ἀποικίων διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ κέρδη. Ἀνεφάνη καὶ τὸ Μαροκινὸν ζήτημα (1911-Ἀγαδίρ) καὶ ἄλλα.

5) *Διεθνῆς ἀναρχία*. Δὲν ὑπῆρχε δύναμις νὰ κανονίξῃ τὰς σχέσεις τῶν ἔθνῶν, διότι τὸ Διεθνὲς δικαστήριον τῆς Χάγης ἐδείχθη ἀνίκανον.

6) *Τὸ σύστημα τῶν συμμαχιῶν*. Μυστικαὶ στρατιωτι-

καί συμμαχίαι διήρσαν τὴν Εὐρώπην λόγω ἰσοροπίας δυνάμεων εἰς δύο.

Τριπλῆ Συμμαχία

Τριπλῆ Συνεννόησις

Γερμανία

Αὐστρία

Ἰταλία

Ρωσία

Ἄγγλια

Γαλλία

Φανερά αἰτία τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ δολοφονία τοῦ διαδόχου τῆς Αὐστρίας Φερδινάνδου καὶ τῆς συζύγου του εἰς τὸ Σεράγεβον τῆς Βοσνίας ὑπὸ Σέρβων πατριωτῶν (28 Ἰουνίου 1914). Ἡ Αὐστρία ἐθεώρησεν ὑπεύθυνον τὴν Σερβίαν καὶ στηριζομένη εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπέδωκε τηλεσίγραφον, τὸ ὁποῖον ἀπερρίφθη.

Ἡ Αὐστρία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ρωσία ἐκήρυξεν ἐπιστράτευσιν πρὸς βοήθειαν τῆς Σερβίας. Ἡ Γερμανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον τῆς Ρωσίας καὶ μετὰ δύο ἡμέρας τῆς Γαλλίας. Ἡ Γερμανία διὰ τὴν συντριψὴν τὴν Γαλλίαν παρεβίασε τὴν οὐδετερότητα τοῦ Βελγίου κατὰ παράβασιν τῆς διεθνοῦς συνθήκης τοῦ Λονδίνου (1839), ἡ ὁποία ἠγγυᾶτο τὴν οὐδετερότητα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Βελγίου, θεωρήσασα τὰς συνθήκας «*κουρσελόχαρτα*».

Ἡ Ἄγγλια ἐπενέβη καθὼς καὶ ἡ Πορτογαλλία καὶ ἡ Ἰαπωνία ὡς σύμμαχοι τῆς Ἄγγλιας κατὰ τῆς Γερμανίας.

Ὁ πόλεμος εὔρε τὴν Γερμανίαν μὲ τὸν πρῶτον στρατὸν τοῦ κόσμου καὶ ἐνιαίαν διοίκησιν.

Οἱ σύμμαχοι εἶχον περισσοτέρους ἄνδρας, χρήματα καὶ ἐφόδια. Ἐκυριάρχουν τῆς θαλάσσης καὶ διέκοψαν τὸ γερμανικὸν ἐμπόριον. Δὲν εἶχον ὅμως ἐνιαίαν διοίκησιν.

2) Μέτωπα πολέμου.

Αὐτικόν. Οἱ Βέλγοι ἠμύνθησαν ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος των καὶ οὕτω ἐδόθη καιρὸς εἰς τὴν Γαλ-

λίαν νά παρασκευασθῆ. Οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν πρὸ τῶν Παρισίων, ἀλλ' εἰς τὴν μεγάλην μάχην τοῦ Μάρνη (6-10 7βρίου 1914) ἀνέκοψαν τὴν γερμανικὴν καταιγίδα. Ἐκτοτε ἤρχισε πόλεμος τῶν χαρακωμάτων. Γερμανικὴ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Βερντέν ἀπέτυχε καθὼς καὶ ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν (Μάρτιος 1918) ἀπεκρούσθη.

Ἡ Ἰταλία ἐτάχθη (Μάϊος 1915) μὲ τὸ μέρος τῶν Ἀγγλογάλλων καὶ ἐνίκησαν τοὺς Αὐστριακοὺς εἰς τὸν Πιάβε (1918).

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἐτάχθησαν μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν (Ἀπρίλιος 1917) καθὼς καὶ ἄλλαι δημοκρατίαι τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ἡ Κίνα.

3) Ἀνατολικὸν Μέτωπον.

Οἱ Ρῶσοι προήλασαν εἰς τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον, ἀλλ' ἠττήθησαν εἰς τὰς Μαντζουριανὰς λίμνας (1915). Ἐσωτερικὴ ἐπανάστασις (Μάρτιος 1917) παρέλυσε τὸ μέτωπον, ἐπεβλήθη ὁ μπολσεβικισμὸς, ὅστις συνῆψε ταπεινωτικὴν εἰρήνην μὲ τὴν Γερμανίαν (Μάρτιος 1918).

4) Βαλκανικὸν Μέτωπον.

Ἡ Τουρκία καὶ Βουλγαρία ἐτάχθησαν μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ δὲ Ρουμανία μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Σερβία συνετρίβη ἀπὸ συνδυασμένην ἐπίθεσιν Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων καθὼς καὶ ἡ Ρουμανία. Ἀπόπειρα παραβιάσεως τῶν Δαρδανελλίων ὑπὸ τοῦ Ἀγγλογαλλικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Οἱ σύμμαχοι ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν θεσσαλονίκην. Ἡ Ἑλλάς ἐτάχθη μὲ τὸ μέρος τῶν συμμάχων (Ἰούνιος 1937) καὶ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἔγραψαν νέα τρόπαια καὶ ἠνάγκασαν τοὺς

Βουλγάρους νὰ ζητήσουν ἀνακωχήν (Σεπτέμβριος 1918) καὶ κατέρευσε ὀλόκληρον τὸ μέτωπον.

Ὁ πόλεμος κατὰ θάλασσαν. Ὑποβρύχιος πόλεμος.

Ὁ Ἀγγλικὸς στόλος ὑπῆρξεν ὁ ἀποφασιστικὸς παράγων τῆς νίκης. Ἐκυριάρχει τῶν θαλασσῶν συν-τρίψας γερμανικὰς ἀποπείρας ἐξόδου τοῦ στόλου τῶν. Ἡ Γερμανία ἀπεκλείσθη πανταχόθεν. Κατὰ παράβασιν τοῦ διεθνοῦς νόμου ἐκήρυξεν ἀμείλικτον ὑποβρύχιον πόλεμον καὶ ἐτορπίλιζεν ἄνευ προειδοποιήσεως πᾶν πλοῖον πλέον εἰς συμμαχικοὺς λιμένας.

Εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐγένετο εὐρεῖα χρήσις ἀσφυξιογόνων ἀερίων, τάνκς, γιγαντιαίων τηλεβόλων καὶ ἀεροπλάνων.

Ὁ πόλεμος εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν.

Ὁ πόλεμος ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν τῶν γερμανικῶν ἀποικιῶν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν. Ἡ Ἀραβία ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους καθὼς καὶ ἡ Συρία καὶ Μεσοποταμία.

Ἀνακωχή. Οἱ ὅροι τῆς Εἰρήνης.

Τὴν 11 Νοεμβρίου 1918 ἡ Γερμανία ἐζήτησεν ἀνακωχήν καὶ ἡ συνδιάσκεψις τῆς εἰρήνης ἤρχισεν εἰς Παρισίους (18 Ἰανουαρίου 1918). Συνῆλθον οἱ ἀντιπρόσωποι 32 χωρῶν οἱ σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Οὐῆλσον (Ἀμερικῆς), ὁ Κλεμανσώ (Γαλλίας) καὶ ὁ Λόυδ Τζῶρτζ (Ἀγγλίας). Ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης ὑπεγράφη μὲ τὴν Γερμανίαν εἰς τὰς Βερσαλλίας (Ἰούνιος 1919), μὲ τὴν Αὐστρίαν (1919), τὴν Οὐγγαρίαν (Ἰούνιος 1920) καὶ μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ Τουρκίαν (1920). Ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὰ ὠφελήματα τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, περιώρισε τὸν στρατὸν τῆς

καὶ ἐπλήρωσεν ἀποζημίωσιν. Ἡ Τουρκία διελύθη. Ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην μὲ γραμμὴν Ραιδεστοῦ-Μηδείας καὶ τὴν περιοχὴν τῆς Σμύρνης. Τὰ Δαρδανέλλια ἤνοιξαν εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἐπέδρασεν εἰς πᾶσαν φάσιν τῆς ζωῆς. 30 000.000 ἀνδρῶν ἐφονεύθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν, ἐκτὸς τῶν ἑκατομμυρίων ἀόπλων τὰ ὅποια ἀπέθανον ἀπὸ τὰς κακουχίας. Κατεστράφησαν περιουσίαι ἀπεριορίστου ποσοῦ καὶ αἱ δαπάναι τῶν διαφόρων κρατῶν εἶναι ἀνυπολόγιστοι. Κατεστράφη ἡ βιομηχανία, ἠϋξήθησαν οἱ φόροι καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ κόστος τῆς ζωῆς.

Ἐθριάμβευσε τὸ πνεῦμα τοῦ ἐθνικισμοῦ. Αἱ αὐτοκρατορίαι Γερμανίας, Αὐστρουγγαρίας καὶ Ρωσίας κατέρρευσαν καὶ ἐκ τούτων ἐδημιουργήθησαν νέα ἔθνη. Ἀνεγνωρίσθη ἡ αὐτοδιοίκησις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων καὶ ἡ ἐνότης αὐτῶν. (Πολωνία, Γιουγκοσλαῦτα, Τσεχοσλοβακία, Ἑσθονία, Φινλανδία κ.λ.π.). Κατέπεσαν οἱ αὐτοκρατορικοὶ οἴκοι τῶν Ρωμανῶφ, Χοεντζόλερν καὶ Ἀψβούργων καὶ ἀντ' αὐτῶν ἰδρύθησαν δημοκρατίαι. Ἰδρύθη ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν διὰ τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῶν διαφορῶν καὶ τὴν διεθνῆ συνεργασίαν. Ἐπηκολούθησαν πλεῖσται κοινωνικαὶ μεταρρυθμίσεις ὡς ἡ προαγωγή τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἡ πρόσληψις τῆς γυναικὸς εἰς τὰς ἐργασίας, ἡ καλλιτέρευσις τοῦ ἐργάτου, οἱ περιορισμοὶ τῶν θρησκευτικῶν δεισιδαιμονιῶν, ἀναστάσεις εἰς μηχανικὰς ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις (χημεία, ἀσύρματον τηλέφωνον, ἀεροπορία, καὶ πρόοδος εἰς τὴν ἰατρικὴν.

Τὰ μετὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον.

1) *Κοινωνία τῶν ἐθνῶν.* Ἰδρύθη διὰ τὰ δύνανται νὰ λύουν τὰ ἔθνη τὰς διαφοράς των εἰρηνικῶς τῆ εἰσηγήσει τοῦ προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Γούδρω Οὐίλσον. Ἡ Κοινωνία ἔχει μόνιμον ἑπταμελὲς συμβούλιον καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος συνεκαλεῖτο ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν. Ἡ ἔδρα της εἶναι εἰς τὴν Γενεύην τῆς Ἑλβετίας καὶ μέλη ὅλα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη πλὴν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἔλυσε πλεῖστα προβλήματα μεταπολεμικῶς.

Διηυθέτησε τὴν διαφορὰν Γερμανίας καὶ Πολωνίας (1921) διὰ τὴν Ἄνω Σιλεσίαν. Ἐκανόνισε τὰ σύνορα Γιουγκοσλαβίας καὶ Ἀλβανίας καὶ τὴν διαφορὰν μεταξὺ Φινλανδίας καὶ Σουηδίας διὰ τὰς νήσους Ἄαλαντ. Ὑπεβόηθη τὴν σύναψιν διεθνῶν δανείων τῆς Αὐστρίας (1923), Οὐγγαρίας (1924) καὶ ἔχορηγήσῃ δάνειον εἰς τὴν Ἑλλάδα (1923), διὰ τὴν στέγασιν τῶν προσφύγων.

Ἐκανόνισε τὴν διαφορὰν Πολωνίας καὶ Λιθουανίας (1923) καὶ ἔδωκε τὴν Βίλναν εἰς τὴν Πολωνίαν, καὶ τὸ Μέμελ εἰς τὴν Λιθουανίαν. Ἡ μεγαλύτερα κρίσις εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κοινωνίας ἦτο τὸ ἐπεισόδιον τῆς Κερκύρας (1923).

Εἰς Ἰταλὸς στρατηγὸς καὶ οἱ συνεργάται του ἐδολοφονήθησαν ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἰταλία ἠξίωσε τελεσιγραφικῶς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὠρισμένας ἀποζημιώσεις. Ἡ ἀπάντησις τῆς Ἑλλάδος ἐθεωρήθη ὡς οὐχὶ ἱκανοποιητικὴ καὶ ἡ Κέρκυρα ἐβομβαρδίσθη καὶ κατελήφθη. Ὁ Μουσσολίνι κατ' ἀρχὰς ἠρνήθη τὴν ἀναγνώρισιν τὴν ἐξουσίαν τῆς Κοινωνίας. Τὸ συμβούλιον τῶν πρεσβευτῶν ἔλυσε τὴν διαφορὰν. Ἡ Ἰταλία ἔλαβε ἀποζημιώσιν καὶ ἡ Κέρκυρα ἐξεκε-

νώθη. Τὸ 1925 λόγω συνοριακῶν ἐπεισοδίων ἡ Ἑλλάς εἰσέβαλεν εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἔδσοφος. Τὸ συμβούλιον ἐξηνάγκασε τὴν Ἑλλάδα ν' ἀποσύρῃ τὰ στρατεύματά της καὶ νὰ πληρώσῃ ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ζημίας.

Ἔλυσε τὴν διαφοράν (1926) διὰ τὰ πετρέλαια τῆς Μουσούλης μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἰράκ. Ἡ Κοινωνία ἔλαβε μέτρα διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς καλλιέργειας καὶ τὴν πώλησιν τοῦ ὀπίου. Εἰργάσθη διὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου, τὴν προαγωγὴν τῆς εὐημερίας τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐξοπλισμῶν.

Ἡ δύναμις της παρήκμασε, διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν ὀρισμένων κρατῶν, μελῶν της, ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἰσχυρῶν (Αἰθιοπία, Αὐστρία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία).

2) Τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῆς Διεθνοῦς Δικαιοσύνης.

Αἱ δικαστικαὶ λειτουργίαι τῆς Κοινωνίας τῶν ἔθνων, ἐξασκοῦνται ὑπὸ τοῦ Διαρκοῦς Παγκοσμίου Δικαστηρίου τὸ ὁποῖον ἤρχισε τὸν Ἰανουάριον 1922 καὶ συνεδριάζει καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὴν Χάγην. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 11 μονίμους δικαστὰς καὶ 4 ἀναπληρωματικούς, οἱ ὁποῖοι ἐκλέγονται παρὰ τοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Συνελεύσεως ἀσχέτως ἐθνικότητος δι' ἑννέα ἔτη.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῆς Χάγης (1899). Ἔλυσε πλείστας διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἔθνων καὶ ἐκέρδισε τὸν σεβασμὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἑρώτησις: Τί γνωρίζετε διὰ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῆς Χάγης.

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

1. Ἀγγλία καὶ Βρεττανικὴ συμπολιτεία.

Ἡ Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία εἶναι ἡ μεγαλύτερα εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ κόσμου περιλαμβάνουσα τὸ ἕν τέταρτον τῆς Ὑδρογείου σφαίρας καὶ τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς: Περιλαμβάνει διαφόρους φυλάς εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

Κυριαρχεῖ τῶν θαλασσῶν κατέχουσα τὸ Γιβραλτάρ τὸ Σουέζ καὶ τὸ Ἄδεν. Τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Ἀγγλία εἰργάσθη διὰ τὴν σταθεροποίησιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ ζωτικότης καὶ δραστηριότης τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς καὶ τὸ ἐκπολιτιστικόν της ἔργον εἶναι ἄνευ παραδείγματος εἰς τὸν κόσμον.

Αἱ κυριώτεραι χῶραι αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Βρεττανικὴν συμπολιτείαν εἶναι αἱ Ἰνδία, ὁ Καναδάς, ἡ Αὐστραλία, ἡ Νέα Ζηλανδία, ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις καὶ τὸ Ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἴρλανδίας.

Καὶ τὰ ἑπτὰ μέλη τῆς «Βρεττανικῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν» εἶναι ἰσότιμα εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἐξω-

τερικῆς πολιτικῆς, ἔχουν τὸ δικαίωμα τῆς πλήρους αὐτοδιοικήσεως καὶ συμβάλλουν ὅλα διὰ τὴν ἄμυναν τῆς αὐτοκρατορίας. Σήμερον ἡ Βρετανικὴ Συμπολιτεία εὐρίσκεται εἰς σκληρὸν πόλεμον πρὸς τὴν Γερμανίαν (1939).

2. Αὐστρο-Οὐγγαρία.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἑτερογενεῖς ἔθνη, αἱ ὁποῖα διέφερον εἰς γλῶσσαν καὶ ἔθιμα. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Μαγιάροι εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν, οἱ Πολωνοὶ εἰς τὴν Γαλικίαν, οἱ Ρουμᾶνοι εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν, οἱ Σλαβοὶ τοῦ Νότου εἰς τὴν Κροατίαν καὶ οἱ Ἴταλοὶ εἰς τὴν Δαλματίαν, Λομβαρδίαν. Παρ' ὅλας τὰς διαφορὰς οἱ Ἀψβούργοι αὐτοκράτορες ἦσαν ἱκανοὶ νὰ καταστέλλουν πᾶσαν κίνησιν τῶν ὑποδοῦλων πρὸς αὐτοκυβέρνησιν. Ἡ ἀπώλεια τῆς Λομβαρδίας-Βενετίας καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς Πρωσσίας ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Γερμανῶν τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐγκαινιάσουν φιλελευθέραν πολιτικὴν. Οὕτως ἀνεγνωρίσθη ὡς κεχωρισμένον ἔθνος ἡ Οὐγγαρία (1867) καὶ ἰδρύθη ἡ Διαδυκὴ Μοναρχία τῆς Αὐστρουγγαρίας. Ἐκάστη χώρα εἶχεν ἴδιον κοινοβούλιον καὶ κυβέρνησιν διὰ τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις, ἦσαν ἠνωμένοι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Αὐτοκράτορος-βασιλέως Φραγκίσκου Ἰωσήφ καὶ εἶχον κοινὰ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, τὰ οἰκονομικὰ καὶ στρατιωτικά. Δεινὴ πάλη διεξήγετο μεταξὺ τῶν διαφόρων ἔθνοτήτων μὲ τὴν κυριαρχίαν τῶν Γερμανῶν τῆς Αὐστρίας καὶ τῶν Μαγυάρων τῆς Οὐγγαρίας. Ἐξωτερικῶς ἠκολούθησεν ἐπιθετικὴν πολιτικὴν εἰς τὰ Βαλκάνια, ἡ ὁποία ἐπέφερε διεθνεῖς περιπλοκάς. Κατέλαβε τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην (1878) καὶ συνήψε συμμαχίαν μὲ τὴν Γερμανίαν (1879) εἰς τὴν ὁποίαν προσε-

τέθη ή Ἰταλία καί οὕτω συνεκροτήθη ή *Τριπλή Συμμαχία*. Προσήρτησε τήν Βοσνίαν καί Ἑρζεγοβίην (1908) καί ἐξήγειρε τόν φανατισμόν τῶν Σέρβων, διότι ὁ πληθυσμός τῶν δύο ἐπαρχιῶν ἦτο Γιουγκοσλαδοί. Κατά τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους (1912-1913) ἠμπόδισε τήν ἔξοδον τῆς Σερβίας εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτου Ἀλβανικοῦ Κράτους. Αἱ ἐδαφικαὶ ἀξιώσεις τῆς ἐπὶ τῆς Βαλκανικῆς ἐπέφερον τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1914.

Διάλυσις. Ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἐπέφερε τὴν διάλυσιν τῆς Αὐστρουγγρικῆς μοναρχίας καί ἐθριάμβευσε ή ἀρχή τῶν ἐθνότητων. Ἡ Αὐστρία ἐγένετο δημοκρατία καί τὸ 1937 προσηρτήθη εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ Οὐγγαρία ἐγένετο δημοκρατία (1918). Διὰ βραχεῖαν περίοδον ἐκυριάρχησε ὁ Μπολσεβικισμός καί τὸ (1920) ἐκηρύχθη μοναρχία μετὸν ναύαρχον Χόρτυ ὡς ἀντιβασιλεύα.

3. Ἡ Γαλλία.

Ἀπὸ τοῦ 1848—1871 καὶ ἡ ἱστορία τῆς Τρίτης δημοκρατίας (1871—1914).

Τὸ 1848 αἱματηρὰ ἐπανάστασις εἰς Παρισίους τῶν δημοκρατικῶν καὶ σοσιαλιστῶν ἠνάγκασε τὸν βασιλέα Λουδοβίκον Φίλιππον νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὴν κυβέρνησιν ἀνέλαβον οἱ ἡγέται τῶν ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς κομμουνιστικὰς θεωρίας περὶ κοινοκτημοσύνης καὶ ἴσης διανομῆς τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς καὶ νὰ ἐγκαθιδρῶσουν τὴν ἐρυθρὰν δημοκρατίαν. Συνετρίβησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐξελέγη πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ὁ Λουδοβίκος Ναπολέων Βοναπάρτης. Ἡ αἴγλη τοῦ ὀνόματός του καὶ ἡ ἀντιπάθεια τῆς ἀστικῆς καὶ γεωργικῆς τάξεως πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς τὸν ἀνύ-

ψωσεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας καὶ εἶναι γνωστὸς ὡς Ναπολέων Γ'.

Ὁ Ναπολέων τὸ πλεῖστον τῆς βασιλείας του διώκει δικτατορικῶς. Κατεσκεύασε πλεῖστα δημόσια ἔργα καὶ σιδηροδρόμους, ἐνίσχυσε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ προήγαγε τὸ τραπεζιτικὸν σύστημα. Ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἐργάτας νὰ συνενοῦνται εἰς σωματεῖα, ἐνομιμοποίησε τὸ δικαίωμα ν' ἀπεργοῦν καὶ ἐχορήγει συντάξεις εἰς τοὺς γέροντας.

Ἐξωτερικῶς προσεπάθησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν παλαιὰν δύναμιν τῆς Γαλλίας. Μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἐπόλεμησε τὴν Ρωσίαν κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον (1854) καὶ ἐβοήθησε τὴν Σαρδηνίαν (1859) νὰ ἐκδιώξῃ τὴν Αὐστρίαν ἀπὸ τὴν βόρειον Ἰταλίαν καὶ νὰ συντελεσθῇ ἡ Ἰταλικὴ ἐνότης. Κατέκτησε τὸ Ἀλγέριον καὶ ἄλλας ἀποικίας εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν.

Διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου περιῆλθεν εἰς πόλεμον μὲ τὴν Πρωσσίαν (1870—1871), ὅτε ἡ Γαλλία ἠττήθη εἰς τὸ Σεδάν καὶ ὁ Ναπολέων συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ἐκηρύχθη ἡ Τρίτη Γαλλικὴ Δημοκρατία καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Γαμβέτα ὁ πόλεμος ἐξηκολούθησε, ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ κατέλαβον τοὺς Παρισίους.

Διὰ τῆς συνθήκης τῆς Φραγκφούρτης (1871) ἡ Γαλλία ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ βαρεῖαν ἀποζημίωσιν καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὰς δύο ἐπαρχίας τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνην. Ἡ Γαλλία ἐπανέκτησε ταύτας τὸ 1918.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς αὐτοκρατορίας οἱ σοσιαλισταὶ ἐγκαθίδρυσαν ἐπαναστατικὴν κυβέρνησιν γνωστήν ὡς Κομμούναν, ἡ ὁποία συνετρίβη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ.

Μετὰ πολλὰς διαμάχας περὶ τοῦ πολιτεύματος ἡ Συνέλευσις (1875) ἐψήφισε «ὄργανικὸν νόμον», ὅστις μέχρι σήμερον εἶναι ἡ βᾶσις τῆς Τρίτης Γαλλικῆς Δημοκρατίας.

"Εκτοτε ἡ Γαλλία ἔκαμε μεγάλας προόδους εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, βιομηχανίαν, γεωργίαν καὶ ἐμπόριον. Εἶναι ἰσχυρὰ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν καὶ εἶναι ἡ δευτέρα ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Σήμερον εὐρίσκεται εἰς πόλεμον μετὰ τῆς Γερμανίας ὡς σύμμαχος τῆς Πολωνίας.

4. Γερμανία.

"Ενωσις τῆς Γερμανίας καὶ ἡ Ἱστορία τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 19ης ἑκατ. ἡ Γερμανία ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἑκατοντάδα ἀνεξάρτητα ἀλλήλων κράτη. Ὁ Γερμανικὸς λαὸς δὲν εἶχε τὸ πνεῦμα τοῦ ἐθνικοῦ πατριωτισμοῦ.

Ὁ Μέγας Ναπολέων κατήργησε μέγαν ἀριθμὸν μικρῶν Γερμανικῶν κρατῶν. Ἡ Ἁγία Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία κατηργήθη (1806) καὶ ἀντεκατεστάθη εἰς τὴν Γερμανίαν μετὰ τὴν Ὁμοσπονδίαν τοῦ Ρήνου καὶ ὁ χάρτης τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μεγάλως ἀπλοποιήθη. Ὁ ζυγὸς τοῦ Ναπολέοντος ἐξήγειρε τὸν ἐθνισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ιδέαν τῆς ἐλευθερίας. Τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης διέλυσε τὰς ἐλπίδας τῶν Γερμανῶν πατριωτῶν. Γερμανοὶ ἐθνικισταὶ εἰργάσθησαν (1848), πρὸς δημιουργίαν μιᾶς ἠνωμένης Γερμανίας ἀλλ' ἐματαιώθη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Ἡ δημιουργία ἠνωμένης Γερμανίας ὀφείλεται εἰς τὸν πρωθυπουργὸν τῆς Πρωσσίας *"Οθωνα Βίσμαρκ* ἐπὶ βασιλείᾳ Γουλιέλμου Α'. Ἡ πολιτικὴ του ἦτο ἡ ἀπολυταρχία καὶ τὸ σχέδιόν του νὰ καταργήσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Αὐστρίας καὶ νὰ ἐνώσῃ τὴν Γερμανίαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Πρωσσίας. Διεκήρυξεν, ὅτι μόνον «*διὰ τοῦ αἵματος καὶ σιδήρου*» λύονται τὰ μεγάλα

ζητήματα. Ἐπέτυχε τὴν ἔνωσιν τῆς Γερμανίας μετρεῖς πολέμους μετὰ τὴν Δανίαν (1864), τὴν Αὐστρίαν (1866) καὶ τὴν Γαλλίαν (1870).

Εἰς τὰς Βερσαλλίας (18 Ἰανουαρίου 1871), ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Γουλιέλμος Α΄ ἐστέφθη Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ ὁ Βίσμαρκ ἐγένετο ὁ Καγκελάριος τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ Βίσμαρκ (1871-1890), ἦτο ἡ ἐνίσχυσις τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ προαγωγὴ τῆς εὐημερίας τοῦ ἔθνους. Ἐδημιούργησεν ἰσχυρὸν στρατὸν καθιερώσας τὴν ὑποχρεωτικὴν θητείαν. Ὑπεστήριξε τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν. Κατεπολέμησε τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀναφανεῖσαν σοσιαλιστικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰ δόγματα τοῦ Καρόλου Μάρξ καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Ὑπεστήριξε τὴν ἐργατικὴν τάξιν μετὰ διαφόρους προστατευτικὸς νόμους ἀπὸ τὰ ἀτυχήματα, τὴν ἀνικανότητα τοῦ γήρατος καὶ τῶν ἀσθενειῶν.

Γουλιέλμος Β΄ (1888-1918).

Ἡ φιλοδοξία τοῦ νέου αὐτοκράτορος ἠμπόδισε τὸν Βίσμαρκ νὰ συμπληρώσῃ τὸ πρόγραμμά του. Ἀπεμάκρυνε τὸν «*Σιδηροὺν Καγκελάριον*» καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν (1890), ὡς μονάρχης «*Ἐλέφ Θεοῦ*». Ἦθελε νὰ καταστήσῃ τὴν Γερμανίαν παγκόσμιον δύναμιν καὶ νὰ ἐξαπλώσῃ τὸν Γερμανικὸν πολιτισμὸν (Κουλτούρ). Ὑπεστήριξε τὴν ἀποικιακὴν πολιτικὴν τῆς Γερμανίας καὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐδημιούργησε τὸν πρῶτον στρατὸν τοῦ κόσμου καὶ ἦτο ἡ δευτέρα δύναμις κατὰ θάλασσαν. Ἦθέλησε νὰ συνδέσῃ διὰ σιδηροδρόμου τὸ Βερολῖνον μετὰ τὸν Περσικὸν κόλπον μετὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς Τουρκίας. Ταῦτα ἐγέννησαν τὰς ὑποψίας τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Γερμανική Δημοκρατία.

Ἡ ἥττα τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐπέφερε τὴν πτώσιν τῆς μοναρχίας (Νοέμβριος 1918). Ὁ Γουλιέλμος Β' κατέφυγεν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ Ἐθνικὴ Συνέλευσις (1919), ἵδρυσεν ὁμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν.

Τὸ 1933 ὁ Χίτλερ μὲ τοὺς ὁπαδοὺς του γνωστοὺς ὡς Ἐθνικοσοσιαλιστὰς ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ὡς Καγκελάριος καὶ Φύρερ τῆς Γερμανίας. Ἡ πολιτικὴ του ὑπῆρξε ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν Γερμανῶν καὶ ἡ κατάργησις τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιών. Κατέστησε πρῶτον τὴν Γερμανίαν ἰσχυρὰν στρατιωτικῶς καὶ τὸ 1937 κατέλαβε τὴν Αὐστριακὴν Δημοκρατίαν, 1938 διέλυσε τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὸ 1939 συνέτριψε τὴν Πολωνίαν τὴν ὁποίαν διένειμε μὲ τὴν Ρωσίαν.

Ἡ Ἀγγλία καὶ Γαλλία ἐκήρυξαν τὸ πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας ὡς σύμμαχοι τῆς Πολωνίας καὶ καθ' ὃν χρόνον χαράσσονται αἱ γραμμαὶ αὗται ὁ πόλεμος μαινεται εἰς τὸ Δυτικὸν μέτωπον, εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὴν θάλασσαν.

5. Ἰταλία.

Ἐνωσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς Ἰταλίας.

Μέχρι τοῦ 1850 ἡ Ἰταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ διάφορα κράτη. Ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας Βίκτωρ Ἐμμανουήλ Β' ἐγένετο ἡ ἐλπίς τῶν Ἰταλῶν πατριωτῶν καὶ φιλελευθέρων (1848). Εἶχεν ὡς πρωθυπουργὸν τὸν σοφὸν πολιτικὸν καὶ ἔμπειρον διπλωμάτην *Καβούρ*, ὅστις ἀνύψωσε τὴν Σαρδηνίαν εἰς σπουδαίαν δύναμιν καὶ ἐξησφάλισε τὴν ὑποστήριξιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας Ναπολέοντος Γ'. Τὸ 1859 ἡ Σαρδηνία καὶ ἡ Γαλλία ἐπολέμησαν τὴν Αὐστρίαν καὶ ἀφῆρεσαν τὴν Λομβαρδίαν, ἡ ὁποία προσηρτήθη

εις την Σαρδηνίαν. Ὁ ἥρωας τῶν Ἰταλῶν Γαριβάλδης κατέκτησε τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Νεάπολιν (1860) καὶ διὰ δημοψηφίσματος τὸ γνωστὸν ὡς βασιλεῖον τῶν Δύο Σικελιῶν προσηρτήθη εἰς τὴν Σαρδηνίαν. Ἐπίσης τὰ Παπικὰ κράτη (ἐκτὸς τῆς Ρώμης) προσεχώρησαν εἰς τὴν ἔνωσιν. Τὴν 18 Φεβρουαρίου 1861 ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τῆς ἠνωμένης Ἰταλίας.

Ἡ Ἰταλία συνεμάχησε μετὰ τῆς Πρωσσίας κατὰ τῆς Αὐστρίας (1866) καὶ ἔλαβε τὴν Βενετίαν καὶ τὸ 1870 κατέλαβε τὴν Ρώμην τὴν ὁποίαν ἔκαμεν πρωτεύουσαν (1871). Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἰταλία συνεπλήρωσε τὴν ἐθνικὴν τῆς ἀποκατάστασιν καὶ ἔλαβε τὴν περιοχὴν τοῦ Τρεντίνου, τὴν πόλιν Τεργέστην καὶ τὰς Β. Α. ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς. Τὸ ἔτος 1911 ἀφῆρεσε ἀπὸ τὴν Τουρκίαν τὴν Τριπολίτιδα, τὴν Κυρηναϊκὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον. Τὸ 1936 κατέκτησε τὴν Ἀβησυνίαν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ 1939 τὸ βασιλεῖον τῆς Ἀλβανίας.

Φασισμός.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐδημιουργήθη εἰς τὴν χώραν δεινὴ ἀναρχία. Αἱ κυβερνήσεις δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν τὴν τάξιν. Ὁ Μπενίτο Μουσσολίνι με τοὺς «μελανοχίτωνας» παλαιοὺς πολεμιστὰς ἐβάδισε κατὰ τῆς Ρώμης (Νοέμβριος 1922) καὶ ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ βασιλέως. Ὁ φασισμὸς κατεπολέμησε τὸν κομμουνισμὸν, ἐξέτεινε τὸ ἐμπόριον, ἐσταθεροποίησε τὰ οἰκονομικὰ καὶ κατέστησε τὴν χώραν ἰσχυρὰν Εὐρωπαϊκὴν δύναμιν. Ἦλθεν εἰς συμφωνίαν μετὰ τὸν Πάπαν καὶ ἰδρύθη τὸ μικρὸν κράτος τοῦ Βατικανοῦ, ὅπου ἐδρεύει ὁ ἀρχηγὸς τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας.

6. Ἡ Ρωσία.

Περίοδος τῆς ἀπολύτου Μοναρχίας.

Ἑσωτερικὴ κατάστασις κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 19 ἑκατο-
ταετηρίδος.

Ἦτο ἀχανὴς αὐτοκρατορία ἐκτεινομένη εἰς δύο ἡπείρους, ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Περιελάμβανε διαφόρους φυλάς, μὲ διαφόρους γλώσσας καὶ θρησκείας. Ἡ Πολωνία, ἡ Φινλανδία, Λιθουανία, Ἑσθονία, Λεττονία ἦσαν ὑπὸ σκληρὸν ζυγόν.

Ἡ μεγάλη πλειονότης τοῦ λαοῦ ἦσαν δουλοπάροικοι, καταδυναστεύομενοι, πένητες καὶ ἀγγράμματοι. Οἱ εὐγενεῖς κατεῖχον τὴν γῆν, τὰ δημόσια καὶ στρατιωτικὰ ἀξιώματα, ὁ δὲ Τσάρος ἐκυβέρνα κατὰ τὸ θεῖον δίκαιον. Ἐνομοθέτει, διηύθυνε τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις κατὰ τὸ δοκοῦν.

Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας ἦτο ἀνεκμετάλλευτος, δὲν ὑπῆρχον βιομηχανία καὶ σιδηρόδρομοι αἱ δὲ πόλεις ἦσαν ὀλίγαι.

Ἀλέξανδρος Α' (1801—1825). Ἦτο προοδευτικὸς ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Μέττερνιχ ἐγένετο ἀντιπρόσωπος τῆς ἀντιδράσεως. Ἀπεκήρυξε τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὸν διέγραψε τῶν τάξεων τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ.

Νικόλαος Α' (1825—1855). Κατεδίωξε πᾶσαν φιλευθέραν ἰδέαν, κατέστειλεν ἐπανάστασιν τῆς Πολωνίας (1830—1831) καὶ ἔστειλε στρατεύματα πρὸς βοήθειαν τῆς Αὐστρίας κατὰ τῶν Οὐγγρων ἐπαναστατῶν. Ἐπολέμησε τὴν Τουρκίαν (1828) πρὸς προστασίαν τῶν χριστιανῶν τῆς Βαλκανικῆς, ὅτε ἠλευθερώθη καὶ ἡ Ἑλλάς, καὶ περιέστειλεν τὰς ἀξιώσεις του νὰ

ζητή την Κων)πολιν ἢ Ἀγγλία καὶ Γαλλία κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον.

Ἀλέξανδρος Β' (1855—1881). Ἀπληλευθέρωσε τοὺς δουλοπαροϊκοὺς (1861) καὶ ἔδωκε κλήρους γῆς εἰς τοὺς χωρικοὺς. Μετερρῦθμισε τὴν δικαιοσύνην, ἐφρόντισε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ καὶ ἄλλας φιλελευθέρους ἀρχάς, ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἠῤῥησαν τὴν ἐπαναστατικὴν διαταραχὴν καὶ ἐδολοφονήθη.

Ἀλέξανδρος Γ'. (1881—1894). Ἦτο ὑποστηρικτῆς τῆς ἀρχῆς «εἰς τσάρος, μὴ θρησκεία, μία γλῶσσα». Συνέτριψε πᾶσαν ἀντίδρασιν καὶ κατεδίωξε τοὺς Ἑβραίους.

Νικόλαος Β'. (1894—1917). Ἐξηκολούθησε τὴν ἀπολυταρχικὴν κυβέρνησιν τῶν προκατόχων του, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἤτταν τῆς Ρωσίας κατὰ τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν (1904) ἐγένετο ἐπανάστασις (1905) καὶ ἐπεβλήθη εἰς τὸν τσάρον ἡ ἐγκαθίδρυσις κοινοβουλίου (Δούμας).

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐξερράγη ἐπανάστασις, ὁ στρατὸς ἠνώθη μὲ τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ παρητήθη (Μαρτίου 15, 1917).

Τὸν Νοέμβριον (1917) οἱ Μπολσεβίκοι κατέρριψαν τὸν Κερένσκυ καὶ ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν ὁ Νικόλαος Λένιν ὡς πρωθυπουργὸς καὶ ὁ Λέων Τρότσκυ ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Οἱ Μπολσεβίκοι συνῆψαν ταπεινωτικὴν εἰρήνην μὲ τὴν Γερμανίαν, 1918, κατήργησαν τὴν ιδιωτικὴν ἰδιοκτησίαν, κατεδίωξαν τὴν ἐκκλησίαν, δ.έλυσαν τὴν οἰκογένειαν, ἐθνικοποίησαν τὴν γῆν, τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ μέσα συγκοινωνίας καὶ ἐπέδιωξαν νὰ τὰ ἐπιβάλλουν μὲ ἐξορίας, φυλακίσεις καὶ θανατικὰς ἐκτελέσεις. Ἀλλὰ τὰ πειράματά των ἀπέτυχον καὶ ἡ οἰκονομικὴ κρίσις τῆς χώρας τοὺς ἠνάγκασεν νὰ τροποποιήσουν τοὺς ἀρχικοὺς σκοποὺς των. Ἦδη ἐπανῆλθον εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς χώρας των καὶ διὰ διαφόρων συνθηκῶν

ἐπεβλήθησαν εἰς τὰ μικρὰ καὶ ἀνίσχυρα Βαλτικά Κράτη καὶ προσήρτησαν μέγα μέρος τῆς Πολωνίας. (1939). Εἰργάσθησαν μὲ τὴν Γ'. Διεθνῆ πρὸς διάλυσιν τῶν κυβερνητικῶν συστημάτων τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀλλ' ἔφερον ἀντίθετα ἀποτελέσματα τῶν προσδοκιῶν των. (Φασισμός, Ἐθνικοσοσιαλισμός κ.λ.π).

7. *Τὰ μικρότερα κράτη τῆς Εὐρώπης*

1) *Ἰσπανία*. Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἰσπανίας εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ὑποθέσεις ἐξέλειπε λόγῳ τῆς κακοδιοικήσεως, τὴν ἀπώλειαν τῶν Ἀμερικανικῶν ἀποικιῶν, τὴν πτωχείαν καὶ ὀπισθοδρομικότητά της. Ἡ ἱστορία της ἀπὸ τοῦ 1815-1875 περιορίζεται εἰς δυναστικὰς ἔριδας καὶ τὴν πάλην μεταξὺ φιλελευθέρων καὶ ἀντιδραστικῶν. Μετὰ βραχεῖαν δημοκρατικὴν διοίκησιν ἐγένετο παλινὸρθωσις τῆς μοναρχίας (1875) μὲ βασιλέα τὸν Ἀλφόνσον ΧΙΙ. Ἡ δύναμις τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπεξετάθη καὶ εἰσῆχθη φιλελευθέρον σύνταγμα.

Ἡ ἐπανάστασις τῆς Κούβας ἔφερεν εἰς πόλεμον τὴν Ἰσπανίαν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς (1898). Ἡ Ἰσπανία συνετρίβη καὶ ἀνεγνώρισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κούβας καὶ παρητήθη ἀπὸ τὸ Πόρτο Ρίκο καὶ Φιλιππίνας νήσους, τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς ἀποικιακῆς αὐτοκρατορίας της.

Ὑπὸ τὸν Ἀλφόνσον ΧΙΙΙ ἐγένοντο πρόοδοι εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ φιλεργατικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ τὸ 1935 ἐπεκράτησαν τὰ ἀναρχικὰ στοιχεῖα καὶ ἀνεκκηρύχθη δημοκρατία. Ἡ τρομοκρατία τῶν δημοκρατικῶν, οἱ διωγμοὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ φόνοι διακεκριμένων πολιτῶν ὠδήγησαν τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Φράγκον εἰς ἐπανάστασιν. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος διήρκεσεν ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη 1936-1939 καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη ἠγωνίσθησαν μὲ ἐμπάθειαν

καί σκληρότητα. Ἀνυπολόγιστα εἶναι τὰ θύματα καί αἱ καταστροφαί. Ὁ στρατηγὸς Φράγκο κατέβαλε τοὺς ἀριστεροὺς καί νέα τάξεις πραγμάτων ἐδημιουργήθη.

2) *Πορτογαλλία*. Καί ἡ ἱστορία τῆς Πορτογαλλίας τὴν 19ην ἑκατονταετηρίδα περιορίζεται εἰς δυναστικὰς ἔριδας. Τὸ ἔτος 1822 ἀπώλεσε τὴν μεγάλην ἀποικίαν τῆς τῆν Βραζιλίαν. Τὸ 1910 κατερρίφθη ἡ δυναστεία καί ἐκηρύχθη δημοκρατία κατὰ τὸ γαλλικὸν πρότυπον. Τὸ 1916 ἔλαβε μέρος εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον ὡς σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας.

3) *Ὀλλανδία*. (Κάτω χῶραι). Μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Βελγίου (1830) ἡ μεταρρυθμιστικὴ κίνησις ἐσημείωσε πρόοδον εἰς τὴν Ὀλλανδίαν. Κατὰ τὸ σύνταγμα τοῦ 1848 ἰδρύθη συνταγματικὴ κυβέρνησις. Διωργάνωσε στρατὸν καί ναυτικόν. Ἔχει ὡς ἀποικίας τὴν Ἰάβαν, τὴν Σουμάτραν καί τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

4) *Βέλγιον*. Τὸ 1830 ἐκέρδισε τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν καί ἐγκαθίδρυσε συνταγματικὴν μοναρχίαν. Ἀνεδείχθη εἰς τὴν βιομηχανίαν καί τὸ ἐμπόριον καί τὰ εὐεργετικὰ νομοθετικὰ μέτρα ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως καί τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ἔχει ἀποικίαν τὸ Κουγκὸ εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Κατὰ παράβασιν τῆς συνθήκης τοῦ 1839, ἡ ὁποία ἠγγυάτω τὴν οὐδετερότητά του, Γερμανικὰ στρατεύματα κατέκλυσαν τὴν χώραν (1914). Οἱ Βέλγοι ἀντέστησαν ἡρωϊκῶς καί ἀπέσπασαν τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν.

5) *Ἑλβετία*. Αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ τρεῖς ἐθνικότητας. Γερμανοὺς, Γάλλους, καί Ἰταλοὺς, ἐκάστην μὲ ἰδίαν γλῶσσαν, θρησκείαν καί ἔθιμα. Τὸ 1848 ἐθέσπισε φιλελεύθερον σύνταγμα διὰ τοῦ ὁποίου ἠνώθησαν τὰ εἴκοσι δύο καντόνια εἰς ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν κατὰ τὸ πρότυπον τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ

όμοσπονδιακόν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ μέλη, ἕκαστον δὲ καντόνιον ἔχει τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν. Ἡ Ἑλβετία ἐσημείωσε σοβαρὰς προόδους εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἐκπαίδευσιν καὶ κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις. Ἐχουν ἐγγυηθῆ τὴν οὐδετερότητά της ἀπὸ τοῦ 1815 χάρις εἰς τὰς προσπάθειας τοῦ Καποδιστρίου, ἀλλ' ἔχει ἀσκήσει καὶ τοὺς πολίτας της πρὸς ἄμυναν. Ἡ χώρα εἶναι τὸ καταφύγιον τῶν πολιτικῶν ἐξορίστων ὄλων τῶν χωρῶν.

6) *Δανία*. Μὲ τὰ συντάγματα 1849 καὶ 1866 ἡ χώρα διωκεῖτο κοινοβουλευτικῶς· χάρις εἰς τὴν φιλεργίαν τοῦ ὀ λαοῦ προώδευσε πολὺ. Κατέχει ὡς ἀποικίαν τὴν Γροιλανδίαν. Μετὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1919) ἔλαβε κατόπιν δημοψηφίσματος τὰ δουκᾶτα Σλέσβιγκ καὶ Χολστάιν τὰ ὁποῖα εἶχε καταλάβει ἡ Γερμανία (1866).

7) *Νορβηγία* καὶ *Σουηδία*. Τὸ 1814 ἡ Νορβηγία ἠνώθη μὲ τὴν Σουηδίαν εἰς ἓνα βασιλείον μὲ ἴδιαν κυβέρνησιν ἐκάστη διὰ τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις της. Ἡ ἔνωσις οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀρμονικὴ, διότι αἱ δύο χώραι διέφερον κατὰ τὴν γλῶσσαν, κυβέρνησιν καὶ τοπικὰ συμφέροντα. Ἡ Νορβηγία ἦτο κυρίως χώρα γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ καὶ ὁ λαὸς της δημοκρατικός, ἐνῶ ἡ Σουηδία κατέοιτη κυρίως βιομηχανικὴ καὶ ἡ κυβέρνησις της ἦτο κυρίως ἀριστοκρατικὴ. Τὸ 1905 ἀπεχωρίσθη ἡ Νορβηγία τῆς ἐνώσεως καὶ ἀπετέλεσε ἀνεξάρτητον βασιλείον.

Πολλοὶ Σκαυνδιναυοὶ κατὰ τὰ τέλη τῆς 19ης ἑκατ. μετηνάστευσαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

8) Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Βαλτικῆς Ἑσθονία, καὶ Λεττωνία, Λιθουανία καὶ Φινλανδία ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των (1918-1920). Τὸ 1939 ἐπενέβη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ των ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ τὰ μὲν τρία πρῶτα ὑπέκυψαν πρὸ τῆς βίας, ἀλλ' ἡ μικρὰ Φινλανδία ἀμύνεται ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς τιμῆς της καὶ

έλευθερίας της άποσπώσα τόν θαυμασμόν και τήν σθμπάθειαν τοῦ κόσμου διά τόν ήρωϊσμόν τῶν τέκνων της.

ΑΣΙΑ. ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

1. Κίνα

Μέχρι τοῦ 1850 ἡ Κίνα ἦτο μακράν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ὑπερήφανος διά τόν ἀρχαῖον πολισμόν της ἡ ἀχανής αὕτη χώρα ἦτο ἀπομονωμένη και ἤρχετο εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τόν ἔξω κόσμον μὲ τοὺς ἐγκατεστημένους Εὐρωπαίους ἐμπόρους εἰς Καντώνα και Καθολικοὺς Ἱεραποστόλους. Πρώτη ἡ Ἀγγλία ἠνάγκασε τὴν Κίναν κατόπιν πολέμου (1840-1842), νὰ ἀνοίξη πέντε λιμένας εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπόριον και νὰ παραχωρήσῃ τὸ Χόγκ-Κόγκ. Ἡ Ἀγγλία και ἡ Γαλλία διά δευτέρου πολέμου (1856-1860), ἠνάγκασαν τὴν Κίναν νὰ δεχθῇ Εὐρωπαίους, ἀλλὰ παρέμεινε σταθερὰ εἰς τὰς παραδόσεις της.

Ἐκτοτε αἱ διάφοροι Εὐρωπαϊκαὶ χώραι και ἡ Ἰαπωνία κατέλαβον διάφορα μέρη τῆς Κίνας και ἐδημιουργήθη τὸ πρόβλημα τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς. Ἡ Κίνα διέφυγε τὴν διάλυσιν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων (1900) χάρις εἰς τὴν δῆλωσιν τῆς Ἀμερικῆς «τῆς ἀνοικτῆς θύρας» ἦτοι ὅτι ὅλαι αἱ Δυνάμεις ἔχουν τὰ αὐτὰ ἐμπορικὰ δικαιώματα.

Τὸ 1911 ἐγένετο Δημοκρατία. Πλεῖσται μεταρρυθμίσεις ἐγένοντο εἰς τὴν χώραν, ἡ ἐκπαίδευσις ἐγένετο ὑποχρεωτικὴ και ἤρχισε νὰ κυριαρχῇ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῆς ἠνωμένης Κίνας κατὰ τῶν ξένων. Ἀπὸ διετίας μάχεται ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα κατὰ τῆς ἱμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς Ἰαπωνίας, ἡ ὁποία κατέχει τὸ πλεῖστον τῆς χώρας.

2. *Ἰαπωνία.*

Ἡ Ἰαπωνία ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ἦτο ἀπομονωμένη τοῦ ἄλλου κόσμου εἰς τὴν νησιωτικὴν αὐτοκρατορίαν της. Ἡ ἀπομόνωσις ἐτερματίσθη (1853), ὅταν ὁ Ἀμερικανὸς πλοίαρχος Perry ἀπεβιβάσθη καὶ ἐζήτησε προστασίαν διὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς ναύτας ἐνὸς ἐξωκεῖλαντος πλοίου. Οἱ φεουδάρχαι πρίγκηπες τῆς Ἰαπωνίας ἐπολέμησαν τοὺς ξένους, ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ τῶν ὄπλων τῶν ξένων τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ὑποχωρήσουν.

Ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἕξω κόσμον μετέβαλε τὴν ἐσωτερικὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἰαπωνίας. Ἐπανάστασις (1867), ἐπανεφέρε τὴν δύναμιν εἰς χεῖρας τοῦ Μικάδου τὴν ὁποίαν εἶχον ἀφαιρέσει οἱ εὐγενεῖς. Ὁ αὐτοκράτωρ Μουτσοχίτο (1867-1912), εἰσήγαγε πλείστας μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν χώραν καὶ ἡ Ἰαπωνία κατέστη μεγάλη δύναμις.

Ἐνίκησε τὴν Κίναν (1894-1895) καὶ ἔλαβε τὴν νήσον Φορμόζαν. Ἐνίκησε τὴν Ρωσίαν (1904-1905) καὶ ἔλαβε τὴν Κορέαν καὶ μέρος τῆς νήσου Σαχαλίνης. Ἐλαβε μέρος εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ὡς σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας καὶ κατέλαβε τὴν γερμανικὴν ἀποικίαν τοῦ Κιάου-Τσέου καὶ τὰς γερμανικὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἦδη εὐρίσκεται εἰς πόλεμον μὲ τὴν Κίναν καὶ ἔχει καταλάβει μέγα μέρος τῆς ἀχανοῦς αὐτῆς χώρας. Σήμερον εἶναι ἡ κυριαρχοῦσα δύναμις εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν.

Ἀμερικὴ.

1) *Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.*

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ ἀνάπτυξις τῆς χώρας

ὕπῆρξε ραγδαία. Εἰς τὰς πρώτας δεκατρεῖς Πολιτείας προσετέθησαν καὶ ἄλλαι εἴτε δι' ἀγορᾶς εἴτε διὰ πολέμου. Ἐνίκησαν ἐκ δευτέρου τὴν Ἀγγλίαν (1812) καὶ ἐπεξετάθησαν μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἀλλὰ διήλθεν ἡ χώρα σοβαρὰν κρίσιν λόγῳ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μεταξὺ τῶν βορείων Πολιτειῶν καὶ ἔνδεκα νοτίων. Πρόεδρος τῆς χώρας ἦτο ὁ Ἀβραὰμ Λίγκολν (1861-1865), ὅστις κατήργησε τὴν δουλείαν τῶν μαύρων νικῆσας τοὺς νοτίους.

Ἐνίκησαν τὴν Ἰσπανίαν (1898) καὶ κατέλαβον τὴν Κούβαν καὶ τὰς Φιλιππίνas νήσους.

Ἐκτοτε ἐν ἡσυχίᾳ ἤρχισεν ἡ εὐδαιμονία τῆς χώρας. Πλεῖστοι Εὐρωπαῖοι ἐγκατεστάθησαν καὶ ἐδημιουργήθη μία ἰσχυρὰ συμπολιτεία ἐκ 49 Πολιτειῶν καὶ πληθυσμὸν 130.000.000 κατοίκων. Αἱ πρόοδοι εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὴν μηχανικὴν, τὴν συγκοινωνίαν καὶ γεωργίαν βοηθούμεναι καὶ ἀπὸ τὸν φυσικὸν πλοῦτον ἀνέδειξαν τὴν χώραν ὡς τὴν πλεον προοδευτικὴν καὶ ἰσχυρὰν δύναμιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐλαβε μέρος εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ ἐπέφερε τὴν ἥτταν τῆς Γερμανίας.

Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει πολλὰ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ἐβοήθησαν τοὺς ἀγωνιζομένους προγόνους μας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ πρῶται ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ 1922 ἐβοήθησαν τοὺς πρόσφυγας ἀδελφούς μας σήμερον δὲ κατοικοῦν 500.000 ὁμοφύλων μας εἰς τὴν χώραν καὶ ἀπολαμβάνουν πάσης προστασίας.

Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ταῦτα ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν τῆς Ἰσπανικῆς καὶ Πορτογαλικῆς κυριαρχίας κατὰ τὴν 19ην ἑκατ., εἶναι δημοκρατίαι καὶ προστατεύονται κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς ἀπειλῆς ἀπὸ τὸ «*δόγμα τοῦ Μονρόε*» τὸ ὁποῖον τηροῦν ἀπαρεγκλίτως αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 19ην ΚΑΙ 20ήν ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ

Ἐπιστημονικὴ Πρόοδος

Ἡ Ἱστορία ἐξετάζει ὄχι μόνον τὰς πολιτικὰς ἀλλαγὰς καὶ τὰς οἰκονομικὰς ἐπιδράσεις, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ὠκοδόμησε τὸν σημερινὸν πολιτισμόν. Οἱ ἐφευρέται, οἱ χημικοὶ καὶ οἱ βιολόγοι προήγαγον περισσότερο τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν παρὰ οἱ πολιτικοί.

Αἱ ἐφευρέσεις καὶ αἱ ἀνακαλύψεις τῶν ἐπιστημῶν μᾶς ἔδωκαν τὴν δύναμιν καὶ τὰ μέσα ν' ἀναπτύξωμεν τὴν γῆν, μᾶς ἐφωδίασαν μὲ μεγάλας εὐκολίας, μᾶς κατέστησαν ἱκανοὺς νὰ κατανοῶμεν τὴν ζωὴν καὶ νὰ ἐξοικονομῶμεν χρόνον καὶ ἔδαφος. Αἱ ἐργασίαι τῶν ἀνήκουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀσχέτως φυλῆς, χρώματος καὶ θρησκείας.

1. Ἱατρικὴ καὶ Χειρουργικὴ.

Ὁ Ἄγγλος Ἱατρός *Ἐδουάρδος Jenner* (1749-1823), ἐμελέτησε τὰ συμπτώματα τῆς εὐλογίας καὶ ἀνεκάλυψε τὸ προφυλακτικὸν ἐμβόλιον.

Λουὶς Παστιέρ (1822-95). Ὀνομαστὸς Γάλλος χημικὸς καὶ βακτηριολόγος, ὅστις διεμόρφωσε τὴν ἀρχικὴν θεωρίαν, ὅτι ἡ νόσος προέρχεται ἀπὸ πολὺ μικροὺς ὀργανισμοὺς γνωστοὺς ὡς βακτηρίδια. Ἄνεκάλυψεν ἀντιτοξίνην διὰ τὸν ἄνθρακα, ἐμβόλιον κατὰ τῆς ὑδροφοβίας καὶ εἰσήγαγε τὸ παστεριωμέ-

νον γάλα δια τήν εξόντωσιν ἐπιβλαβῶν βακτηρίων.

William T. Morton (1819-68). Ἀμερικανὸς ὀδοντίατρος ἀνεκάλυψε (1846) τὴν χρῆσιν τοῦ αἰθέρος ὡς ἀναισθητικοῦ κατὰ τοῦ πόνου καὶ ὁ Σκῶτος χειρουργὸς James Simpson (1811-70) εἰσήγαγε τὸ χλωροφόρμιον (1847) διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν.

Lord Joseph Lister (1827-1912). Ἀγγλος χειρουργός, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις εἰσήγαγε ἀντισηπτικὰς μεθόδους εἰς τὴν χειρουργικὴν καὶ ἀπεμάκρυνε τὸν κίνδυνον τῆς σήψεως καὶ ἄλλων δηλητηριάσεων.

Robert Koch (1843-1910). Γερμανὸς ἰατρός καὶ βακτηριολόγος ἀνεκάλυψε τὸ μικρόβιον τῆς φυματώσεως (1890).

Emil von Behring (1854-1917). Γερμανὸς ἰατρός ἀνεκάλυψε τὸ ἐμβόλιον κατὰ τῆς διφθερίτιδος (1892).

William C. Röntgen (1845-1913). Ὀνομαστὸς Γερμανὸς φυσικὸς ἀνεκάλυψε (1895) τὰς ἀκτῖνας (X-rays), αἱ ὁποῖαι τόσον ὑπηρετοῦν τὴν χειρουργικὴν, διότι βοηθοῦν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ σώματος μετὰ μεγάλης ἀκριβείας.

2) Γεωλογία καὶ Βιολογία.

Sir Charles Lyell (1797-1875). Ἀγγλος ἐπιστήμων εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς νεωτέρας γεωλογίας. Εἰς τὸ ἔργον του «Ἀρχαὶ τῆς Γεωλογίας» (1830), ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἐξειλίχθη εἰς τὴν παρούσαν μορφήν τῆς πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπὸ φυσικὰς αἰτίας καὶ ὄχι ἀπροσδοκῆτως.

Jean Lamarck (1744-1829). Γάλλος ζωολόγος ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ Δαρβίνου. Ὑπεστήριξεν, ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ζῶων βραδέως ἐξειλίχθη ἀπὸ κατωτάτους ὀργανισμοῦς.

Charles Darwin (1809-82). Ἀγγλος ἐπιστήμων, ὅστις παρουσίασε τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελιξέως τῶν

ὀργανισμῶν, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Gregory Mendel (1822-84). Αὐστριακὸς μοναχὸς, ὅστις ἐσχημάτισε τὴν θεωρίαν τῆς κληρονομικότητος μεταξὺ τῶν φυτῶν καὶ ζῶων καὶ ἡ ὁποία ἐγένετο ἡ βάσις νέου κλάδου τῆς βιολογίας.

August Weismann (1834-1914). Γερμανὸς βιολόγος ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ τῆς θεωρίας τοῦ ἐμβρύου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βάσις τῶν σημερινῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος.

Luther Burbank (1849-1926). Ἀμερικανὸς βοτανολόγος ἔκαμε πλεῖστα πειράματα εἰς φυτὰ ἀναπτύξας νέας ποικιλίας τῆς φυτικῆς ζωῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ.

3) Χημεία.

Ἰωάννης Dalton (1766-1844). Ἀγγλὸς χημικός, ὅστις ἐσχημάτισε τὴν ἀτομικὴν θεωρίαν καὶ ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἔνωσις τῶν ἀτόμων δημιουργεῖ χημικὰς συνθέσεις.

Justus von Liebig (1803-1873). Γερμανὸς χημικός, ὅστις ἔκαμε ἐπωφελεῖς ἀνακαλύψεις εἰς τὴν ὀργανικὴν χημείαν. Αἱ ἔρευναί του ἔφερον τὴν βιομηχανικὴν παρασκευὴν πλείστων τεχνικῶν γονιμοποιήσεων.

Demetri Mendeléeef (1834-1907). Ρώσος χημικός, ὅστις διεμόρφωσε τὸν Περιοδικὸν Νόμον καὶ κατέταξε τὰ χημικὰ στοιχεῖα κατὰ τὸ ἀτομικὸν βάρος των.

Madame Marie Curie (1867—). Γαλλίς χημικός ἀνεκάλυψε μετὰ τοῦ καθηγητοῦ συζύγου τῆς νέον χημικὸν στοιχεῖον γνωστὸς ὡς *ράδιον*.

4) Φυσική.

Θωμᾶς Ἔδισον (1847-1927). Ὁ μέγας Ἀμερικανὸς

ἔφευρέτης ἠλεκτρικῆς λυχνίας τοῦ φωνογράφου καὶ κινηματογράφου. Ἔκαμε πλείστας μεταρρυθμίσεις εἰς τὸν τηλέγραφον καὶ τὸ τηλέφωνον.

5) *Μεταφορὰ καὶ ἐπικοινωνία.*

Τὸν σιδηρόδρομον ἐφεῦρεν ὁ Γεώργιος Στέφενσον καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ὁ Ροβέρτος Fulton. Ὁ Σαμουὴλ Μὸρς (1844) κατεσκεύασε τὸν πρῶτον ἠλεκτρικὸν τηλέγραφον, ὁ Κῦρος Field (1866) κατεσκεύασε τὸ καλώδιον τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὁ Ἀλέξανδρος Bell (1876) ἐξέπληξε τὸν κόσμον μὲ τὸ τηλέφωνον καὶ ὁ Ἰαλὸς Γουλιέλμος Μαρκόνι (1897) μὲ τὸν ἀσύρματος τηλέγραφον καὶ προσφάτως μὲ τὸ ἀσύρματον τηλέφωνον.

Ὁ Ἀμερικανὸς μηχανικὸς Φόρεστ ἐφεῦρε τὸ ράδιον καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ράιτ τὸ ἀεροπλάνον (1903).

6) *Ἐξερευνήσεις.*

Ὁ Ἀμερικανὸς Ροβέρτος Πέρρυ ἀνεκάλυψε τὸν Βόρειον Πόλον (Ἀπρίλιος 1909) καὶ ὁ Νορβηγὸς Amundsen (Σεπτέμβριος 1911) τὸν Νότιον.

Φιλολογικὴ πρόοδος.

1) *Ἄγγλια.*

Ἡ *Ρωμαντικὴ Περίοδος* κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὴν Ἀγγλικὴν φιλολογίαν χαρακτηρίζεται δι' ἐπαναστάσεως ἐναντίον τῆς συντηρητικῆς κυβερνήσεως, διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν συνελεύσεων τῆς κοινωνίας. Ἡ φιλολογία τῆς περιόδου ἐνεπνέετο κυρίως ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀτομισμού, ἐστράφη εἰς τοὺς συγγραφεῖς τοῦ παρελθόντος τοῦ ἰδίου ἔθνους, ἐκυριάρχησαν τὸ συναισθηματικὸν καὶ ἡ φαν-

τασία ἐπὶ τοῦ λογικοῦ καὶ ἐνίσχυσε τὴν λυρικήν διάθεσιν τῶν ἀνθρώπων.

Κύριοι ἐκπρόσωποι τοῦ ρωμαντισμοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀνεφάνησαν ὁ *Λόρδος Βύρων* (1788-1824), μὲ τὸ ἔργον τοῦ «*Δὸν Ζουὰν*» μίαν σάτυραν τῆς κοινωνίας, ὁ Percy Shelley (*Σέλλεϋ*) (1792-1822), ὁ μεγαλύτερος λυρικός ποιητὴς τῶν χρόνων του. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ «*Προμηθεὺς λυόμενος*» ὁραματίζεται τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴν καταπίεσιν καὶ δεισιδαιμονίαν. Ὁ Walter Scott (Ὁυάλτερ Σκότ 1771-1832) εἰς τὰ μυθιστορήματα τοῦ ὁποίου ὁ ρωμαντισμὸς εὗρε τὴν ὑψίστην ἔκφρασιν εἰς πεζὸν λόγον.

Ἡ *Βικτωριανὴ ἐποχὴ* τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας συμπίπτει μὲ τὴν βασιλείαν τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας (1837-1901). Ἡ φιλολογία τῆς μακρᾶς αὐτῆς περιόδου ἀντανακλᾷ πρὸς τὴν ἐπέκτασιν τῶν δημοκρατικῶν τάσεων, τὴν κοινωνικὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλολογικὴν πρόοδον. Κύριοι ἐκπρόσωποι εἶναι οἱ Thomas Macaulay (1800-59), μὲ τὸ ἔργον τοῦ «*Ἱστορία τῆς Ἀγγλίας*», Thomas Carlyle (1795-1881) μὲ τὸ ἱστορικὸν ἀριστούργημά του «*Γαλλικὴ Ἐπανάστασις*», John Ruskin (1819-1900), κριτικὸς τῆς τέχνης καὶ κοινωνικὸς μεταρρυθμιστὴς καὶ ἄλλοι ὀνομαστοὶ ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς εἶναι οἱ Alfred Tennyson (1809-1892) καὶ Robert Browning (1812-1889).

Μυθιστοριογράφοι εἶναι οἱ Charles Dickens (1812-1870), George Elliot (1819-1880), George Meredith (1828-1909), Robert Stevenson (1850-1894), οἱ ὅποιοι εἰκονίζουν τὸ σύνθετον τῆς γύρω των ζωῆς καὶ ὑποστηρίζουν τὴν ἀνάγκην κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων.

Σύγγραφοι.

Thomas Hardy (1840-1935), εἶναι ὁ μέγιστος νεώ

τερος Ἄγγλος μυθιστοριογράφος καὶ εἶναι ὑπέροχος εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς.

George Bernard Shaw (1856), ὁ μέγας νεώτερος Ἄγγλος δραματικός, διακρίνεται διὰ τὴν λαμπρὰν σατυρικὴν δύναμιν.

Γαλλικὴ φιλολογία.

Σαιωμπριὰν (1768-1848). Πεζογράφος ὅστις μὲ τὸ ἔργον του «*Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ*» διεκήρυξεν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία παρέχει εἰς τὸν καλλιτέχνην ὑλικὸν ἀνώτερον τῆς ἀρχαίας μυθολογίας.

Λαμαρτίν (1790-1869) ὅστις ἐδημιούργησε νέον ποιητικὸν εἶδος τὴν προσωπικὴν ποίησιν μὲ τὴν ποιητικὴν συλλογὴν του «*Ποιητικαὶ μελέται*».

Βίκτωρ Οὐγκὼ (1802-1885) εἶναι ἡ ὑψίστη φιλολογογικὴ μεγαλοφυΐα τῆς νεωτέρας Γαλλίας. Θεωρεῖται ὡς ὁ διδάσκαλος τοῦ ποιητικοῦ ὕφους, τὰ λυρικά του φανερόνουν μεγαλειώδη φαντασίαν, διακαῆ συγκίνησιν καὶ θαυμασίας δυνάμεις ἐκφράσεως. Λυρικά του εἶναι τὰ «*Φύλλα τοῦ φθινοπώρου*», «*Ἀκτίνες καὶ σκιᾶς*» καὶ ἄλλα.

Τὰ πλέον περίφημα μυθιστορήματά του εἶναι ἡ «*Παναγία τῶν Παρισίων*» ὅπου ἀναπαριστᾶται ἡ μεσαιωνικὴ ζωὴ καὶ «*Οἱ Ἀθλοῖοι*» ὅπου διηγεῖται τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀποκλήρων.

Ὁ Οὐγκὼ ὑπῆρξεν ὁ ὀδηγὸς ὁμάδος ρωμαντικῶν συγγραφέων, ἡ ὁποία περικλείει τὸν Ἀλφρέδον Βινὸν (1797-1863) λυρικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ποιητὴν μὲ τὰς μελαγχολικάς, Ἀλφρέδον ντε Μυσὲ (1810-1857) συγκινητικὸν ποιητὴν τοῦ ἔρωτος καὶ νεότητος, τὸν Θεόφιλον Γκωτιέ (1811-1872) συγγραφέα ρωμαντικῶν μυθιστορημάτων καὶ μικρῶν ἱστοριῶν, τὸν Ἀλέξανδρον Δουμᾶν πατέρα (1802-1870), περίφημον συγγρα-

φέα ιστορικῶν μυθιστορημάτων, τὰ γνωστότερα τῶν ὀπο.ων εἶναι «*Οἱ Τρεῖς Σωματοφύλακες*» καὶ «*Ὁ Κόμης Μόντε Χρῆστος*» καὶ τὴν *Γεωργίαν Σάνδη* (1804-1876) συγγραφέα μυθιστορημάτων.

Μπαλζάκ (1799-1859) ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγαλυτέρων μυθιστοριογράφων τῆς Γαλλίας ὑπερέχων εἰς τὸν κοινωνικὸν καὶ ἱστορικὸν ρωμαντισμόν. Ἡ μεγάλη του ἐργασία εἶναι «*Ἡ ἀνθρωπίνη Κωμωδία*» μία ζωντανὴ καὶ πλήρης ἀποκάλυψις τῆς εὐτελοῦς συγχρόνου κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας.

Γουσταῖος Φλωμπέρ (1821-1880) ὑπῆρξεν ἀμφοτέρα ρωμαντικὸς καὶ ρεαλιστῆς μυθιστοριογράφος. Τὰ ἔργα του χαρακτηρίζει καλλιτέπεια γλώσσης, ἀκρίβεια παρατηρήσεως καὶ βαθεῖα ἀπογοήτευσις τῆς ζωῆς λόγῳ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν.

Κάρολος Σαιν Μπαίβ (1804-1869), ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος Γάλλος κριτικὸς τῆς φιλολογίας μὲ εὐρεῖαν γνώσιν καὶ βαθεῖαν κατανόησιν.

Ἐρνέστος Ρενάν (1823-1892) συγγραφεὺς τῆς θρησκευτικῆς ἱστορίας καὶ ὁ *Ἰπόλυτος Ταῖν* (1828-1893) ἱστορικὸς καὶ φιλόσοφος, τῶν ὁποίων ἰδεῶδες εἶναι ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια.

Αἰμίλιος Ζολᾶ (1840-1892) ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Νατουραλισμοῦ τῆς Γαλλικοῦ μυθιστορήματος καὶ ἐσημείωσε μεγάλην ἐπιτυχίαν εἰς τὸ κοινωνικὸν μυθιστόρημα. Τὰ γραφόμενά του διακρίνονται διὰ τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεῶδη του καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἀντιλήψεις του.

Ζὰν Μωρεὰς ("Ἑλλην Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος) ἀνεδείχθη ὡς ποιητῆς, ὅστις διὰ τὰ ἔργα του ἐδανείζετο μέσα ἀπὸ τὴν μουσικὴν καὶ ζωγραφικὴν.

Ἀνατόλ Φρανς (1844-1924) εἶναι ὁ μέγιστος ποιητῆς, διηγηματογράφος καὶ μυθιστοριογράφος τῆς συγχρόνου Γαλλίας. Ἔλαβε τὸ βραβεῖον Νόμπελ καὶ

τὸ ὕφος του εἶναι ἐκλεκτὸν καὶ τὸν διακρίνει εὐφυολογία, εὐγενὴς εἰρωνεία, φιλοσοφικὴ ἄποψις καὶ εὐρὺς ἀνθρωπισμὸς.

Γερμανικὴ φιλολογία.

Γκαίτε (1749-1832) εἶναι ὁ μέγας Γερμανὸς συγγραφεὺς καὶ εἷς τῶν μεγαλυτέρων ποιητῶν τοῦ κόσμου. Διακρίνεται διὰ τὴν πλουσίαν λυρικὴν ποίησιν, διανοητικὸν πεζὸν λόγον καὶ φιλοσοφικὰ θεατρικὰ ἔργα του. Ἡ ὑψίστη ἐργασία του εἶναι «*Ὁ Φάουστ*» ἓνα συμβολικὸν καὶ φανταστικὸν ποίημα στηριζόμενον ἐπὶ τῶν παλαιῶν Γερμανικῶν μύθων.

Χάινε (1797-1856) ὑπῆρξεν ὁ πλέον λαϊκὸς λυρικὸς ποιητὴς τῶν χρόνων του καὶ ὁ ἡγέτης τῆς «*Νέας Γερμανίας*», κινήσεως ἣ ὁποία διεμαρτύρητο κατὰ τῆς πολιτικῆς καὶ διανοητικῆς καταπιέσεως.

Φρειδερίκος Νίτσε (1844-1900) ὑποστηρικτὴς ὅτι ἡ ὑπερτάτη ἀλήθεια εὐρίσκεται εἰς τὴν μουσικὴν τραγωδίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ διδάσκαλος τῆς ἀριστοκρατικῆς ἠθικῆς.

Χάουπιμαν (1862-) συγγραφεὺς ρεαλιστικῶν δραμάτων.

Ἰταλικὴ φιλολογία.

Ἀλεσάνδρο Μαντσόνι (1785-1973), εἶναι ὁ γνωστότερος Ἰταλὸς μυθιστοριογράφος.

Γιάκομο Λεοπάρντι (1798-1837), ὑπῆρξεν ὀνομαστός ποιητὴς καὶ φιλόσοφος.

Γκιουσινὲ Καρνιούτσι (1836-1907), ὑπῆρξε διακεκριμένος ποιητὴς, λόγιος, συγγραφεὺς πραγματειῶν καὶ ἔθνικὸς πατριώτης.

Γαβριήλ ντ' Ἀννούντσιο (1864-1934), ὑπῆρξεν ὁ περί-

φημος μυθιστοριογράφος, ποιητής, ρήτωρ και δραματικός. Διεδραμάτισε σπουδαῖον μέρος καὶ εἰς τὰ πολιτικά.

Ρωσικὴ φιλολογία.

Ίβάν Τουργκένιεβ (1818-1883), μυθιστοριογράφος, ὅστις μὲ δύναμιν ἀπεικόνισε τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως. Τὰ ἔργα του εἶναι συνήθως πλήρη μελαγχολίας. Εἶναι «*Πατέρες καὶ Υἱοί*» καὶ «*Παρθένον ἔδαφος*».

Φεοτιὸρ Ντιστογιέβοβη (1821-1881), μυθιστοριογράφος, ὅστις εἰσήρχειτο εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχολογίαν. Τὸ πλεόν πασίγνωστον ἔργον του εἶναι «*Ἐγκλημα καὶ τιμωρία*».

Λέων Τολστόϊ (1828-1910). Τὰ ἰδεώδη του ἦσαν ἡ ἀδελφότης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ παγκόσμιος εἰρήνη. Κύρια ἔργα του εἶναι «*Εἰρήνη καὶ Πόλεμος*», ἱστορικὸν μυθιστόρημα εἰς τὸ ὁποῖον καταδικάζει τὸν πόλεμον καὶ «*Ἄννα Καρενίνα*», ὅπου εἰκονίζει τὴν σύγχρονον Ρωσικὴν κοινωνίαν.

Σκανδιναυικὴ φιλολογία.

Ἐρρῖκος Ἰφεν (1828-1906), ὁ μέγιστος Νορβηγὸς μυθιστοριογράφος· τὰ ἔργα του γενικῶς στρέφονται εἰς σύνθετα ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα.

Ἑλληνικὴ φιλολογία.

Διδάσκεται ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ Νέα Ἑλληνικά καὶ γράφονται ἐργασίαι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

Διονύσις Σολωμός, Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, Ἄν-

δρέας Κάλβος, Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς, Δημήτριος Βερναρδάκης, Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος, Ἀχιλλεὺς Παράσχος, Γιάννης Ψυχάρης (δημοτικὴ γλῶσσα), Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης καὶ πάντες οἱ σύγχρονοι.

Μουσική.

Περίληπτικαὶ ἐργασίαι περὶ Μπετόβεν, Σούμπερτ, Ροσσίνι, Βέρδι, Βάγνερ.

Φιλοσοφία.

Περίληπτικαὶ ἐργασίαι περὶ Ἐγέλου, Κόντ, Σπένσερ καὶ Τζέϊμς.

Τέχναι.

Περίληπτικαὶ ἐργασίαι περὶ Δελακρουά, Καρπὼ καὶ ὀνομαστῶν ἔργων ζωγραφικῆς, μηχανικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς ἀνά τὸν κόσμον κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

—Είς ποίους λαούς ἀνήκον αἱ κάτωθι πόλεις καὶ ἐξηγήσατε τὴν συμβολὴν των εἰς τὸν πολιτισμὸν : Θῆβαι, Μέμφις, Βαβυλών, Νινευί, Τύρος, Σιδῶν, Καρθαγένη, Ἱερουσαλήμ, Σοῦσα, Σάρδεις.

—Ποία ἡ σημασία τῶν ἐξῆς : Φαραώ, Ὀβελίσκος, σατράπης, λίθος τῆς Ροζέττας, Σινικὸν τεῖχος.

—Εἰς ποῖα ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν ἔθνῶν ὀφείλομεν τὴν θρησκευτικὴν φιλολογίαν, τὸ ἀλφάβητον, μέτρα καὶ σταθμάγεωμετρίαν καὶ φυσικὴν, ταρίχευσιν τοῦ σώματος μετὰ τὸν θάνατον, νομίσματα, ἀρχιτεκτονικὴν.

—Ποία ἡ συμβολὴ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ ἠθικότητα τῶν α) Μωϋσέως β) Ζωροάστρου γ) Βούδα δ) Κομφουκίου.

—Προσδιορίσατε τὴν ἐθνικότητα καὶ τί ἐπραξαν οἱ Σαοῦλ, Ραμσῆ Β', Σολομών, Δαρεῖος, Χαμμουραμί καὶ Κῦρος.

—Πῶς ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν λαῶν μετέφθη εἰς τὴν Ἑλλάδα;

—Πῶς ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐπέδρασεν εἰς τὰ κάτωθι α) ναυτιλίαν β) ἐμπόριον γ) γεωργίαν δ) καλλιτεχνικὸν χαρακτήρα τοῦ λαοῦ. Θὰ ἦτο διαφορετικὴ ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν αἱ νῆσοι ἔκειντο πρὸς δυσμὰς τῆς Ἑλλάδος;

—Ποία ἰδρύματα ἢ ἄλλαι ἐπιδράσεις διετήρουν τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων; Διατί οἱ Ἕλληνες ἀπέτυχον ν' ἀσφαλίσουν πολιτικὴν ἐνότητα;

—Ὀνομάσετε τὰς τρεῖς περιόδους τῆς συγκρούσεως με-

ταξῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἀπὸ τοῦ 500-323 π.Χ. Περιγράψατε τὰς σπουδαιότερας μάχας καὶ ναυμαχίας ἐκάστης περιόδου, τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀντιπάλων καὶ τὰ ἀποτελέσματα.

— Ποιοὶ ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀνέδειξαν τὰς πόλεις τῶν ὡς ἡγέτιδας τῆς Ἑλλάδος καὶ πῶς;

— Ποία ἡ θέσις τῆς γυναικὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα α) κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν περίοδον β) εἰς τὴν Σπάρτην γ) εἰς τὰς Ἀθήνας, Συγκρίνατε μὲ τὴν σημερινὴν θέσιν τῆς γυναικός.

— Ποία ἡ ἐκπαίδευσις τῶν νέων α) εἰς τὴν Σπάρτην β) εἰς τὰς Ἀθήνας;

Ἐξηγήσατε διατί ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους ἐκλήθη «χρυσοῦς αἰὼν» τῆς τέχνης καὶ φιλολογίας.

— Ποῖαι αἱ ὁμοιότητες καὶ ποῖαι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καὶ τῶν σημερινῶν;

— Ὀνομάσατε πέντε ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἀνέδειξαν τὰς Ἀθήνας ὡς διανοητικὸν κέντρον τοῦ κόσμου εἰς τὴν φιλολογίαν, φιλοσοφίαν, τέχνην, ἰατρικὴν καὶ ρητορικὴν. Ποία ἡ ἐργασία ἐκάστου;

— Ὀνομάσατε ἓνα Ἑλληνα ἐπικὸν ποιητὴν, ἓνα δραματικόν, ἓνα ἱστορικόν καὶ ποῖαι αἱ ἐργασίαι τῶν;

— Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες Ἑλληνιστικὴν περίοδον καὶ ποία ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης;

— Ἐξηγήσατε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῶν κάτωθι ὄρων, Λακωνικῶς ὁμιλεῖν, Σπαρτιατικὸν θάρρος, Δρακόντιοι νόμοι, ἔξωστρακισμός, Τύραννος, Μαραθῶνιος δρόμος, φιλιππικός, σοφιστεία, κυνικός, στωϊκός, ἐπικούριος, περιπατητικός.

— Αναφέρατε πέντε σπουδαῖα ἀξιώματα τῆς Ρωμαϊκῆς δημοκρατίας καὶ τὰ κυριώτερα καθήκοντα ἐκάστου.

— Πότε οἱ Ρωμαῖοι ὑπέταξαν τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Ἰταλίας, καὶ ποία ἡ δρᾶσις τοῦ Πύρρου;

— Ποῖαι αἱ δυνάμεις τῆς Ρώμης καὶ Καρθαγένης κατὰ τὸν πρῶτον Πουνικὸν πόλεμον καὶ διατί ἐκ τῆς νίκης τῆς Ρώ-

μης σημειοῦται μεγάλη στροφή εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἱστορίαν.

— Πῶς ἡ κατάκτησις τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς ἐπέδρασαν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν φιλοσοφίαν, θρησκείαν καὶ φιλολογίαν; Τί ὠφελήθη ἡ Ρώμη καὶ τί ἐζημιώθη ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς μετὰ τὴν Ἀνατολήν;

— Ἀναφέρατε ἕξ ἄνδρας οἱ ὅποιοι διεδραμάτισαν σπουδαῖον ρόλον (133-27 π. Χ.) Πῶς καὶ ποῖοι οἱ λόγοι διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς Ρώμης ἀπὸ δημοκρατίας.

— Ποῖαι χῶραι τῆς σήμερον περιλαμβάνοντο εἰς τὰ σύνορα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν μεγίστην ἀκμὴν τῆς;

— Ποῖαι ἀλλαγαὶ ἐσημειώθησαν εἰς τὴν δύναμιν τῆς γενοῦσας, τῆς κυβερνήσεως τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος τῆς Ρώμης ἀπὸ δημοκρατίας εἰς αὐτοκρατορίαν;

— Ποῖα σπουδαῖα γεγονότα ἐσημειώθησαν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου;

— Συγκρίνατε τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν ἐπὶ Αὐγούστου μετὰ τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ὅσον ἀφορᾷ α) τὴν κυβέρνησιν β) τὴν θρησκείαν τοῦ λαοῦ γ) τὴν ζωὴν τῆς πρωτευούσης.

— Συγκρίνατε τὰς Ἀθήνας ἐπὶ Περικλέους μετὰ τὴν Ρώμην ἐπὶ Αὐγούστου ὅσον ἀφορᾷ α) τὴν πολιτικὴν διοίκησιν β) τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ πρόσοδον.

— Ἀναφέρατε ἀπὸ ἕνα συγγραφέα καὶ τὴν συμβολὴν ἐκάστου εἰς τοὺς κάτωθι τύπους τῆς Ρωμαϊκῆς φιλολογίας. Ἱστορίας, ἐπικῆς ποιήσεως, δράματος, φιλοσοφίας, σατυρικῆς καὶ ἐπιστήμης.

— Ἐξηγήσατε τὴν ἱστορικὴν ἀρχὴν καὶ τὴν παροῦσαν σημασίαν τῶν ἑξῆς: Πατρίκιος, πληβείος, θρίαμβος, βέτο, δικτάτωρ, τακτικὴ τοῦ Φαβίου, διέβη τὸν Ρουβίκωνα, ὄλαι αἱ ὁδοὶ ὁδηγοῦν εἰς τὴν Ρώμην.

— Πότε ἤρχισαν τὸ πρῶτον αἱ Γερμανικαὶ ἐπιδρομαὶ κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ποῖα τὰ αἷτια τῶν ἐπιδρο-

μῶν; Ποῖαι ἐπιδρομαὶ ἐγένοντο τὴν 4ην καὶ 5ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ὑπὸ τίνων καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα;

—Ποῖαι ἐπιδρομαὶ ἐγένοντο ὑπὸ τῶν Βισιγόθων, πότε ἐγένετο ἡ μάχη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ποῖα ἡ δρᾶσίς των ὑπὸ τὸν Ἀλάριχον;

—Ποῖοι ἐπεξετάθησανκατὰ τὴν 7ην ἑκατ. εἰς ὅλας τὰς πρὸς Νότον τῆς Μεσογείου χώρας, διέβησαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατὰ τί ὑπεβοήθησαν τὴν πρόδον τῆς Εὐρώπης καὶ πῶς ἀνεχαιτίσθησαν τελικῶς;

—Ἡ μάχη τοῦ Τοῦρ (732) συγκρίνεται μὲ τὰς μάχας τοῦ Μαραθῶνος, τῶν Ἀρβήλων, Ζάμας εἰς τὴν μακρὰν πάλην μεταξύ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης. Ἐξηγήσατε ποῖοι οἱ συγκρουσθέντες εἰς τὰς ἄνω μάχας καὶ τὴν σπουδαιότητα ἐκάστης μάχης.

—Ποῖαι περιστάσεις ὑπεβοήθησαν τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου (800 μ.Χ. ; Ποῖα τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς της;

—Πόθεν προῆλθον καὶ ποῖα ἡ σημερινὴ σημασία τῶν ἐξῆς: βανδαλισμός, Οὔνος, κόμης, δούξ, μαρκήσιος.

—Ποῖοι Ρωμαῖοι Αὐτοκράτορες κατεδίωξαν τοὺς πρώτους Χριστιανούς; Ποῖος κατέστησε τὸν Χριστιανισμὸν τὴν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους;

—Ἐξηγήσατε «τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων ἐγένετο ὁ σπόρος τῆς Ἐκκλησίας».

—Ποῖοι οἱ λόγοι τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἑκατονταετηρίδας;

Ποῖας ὁμοιότητος καὶ ποῖας διαφορᾶς εὐρίσκετε μεταξὺ Ἰουδαϊσμοῦ, Χριστιανισμοῦ καὶ Μωαμεθανισμοῦ;

—Πῶς ἡ Ἐκκλησία ὑπεβοήθηοεν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὰς Γερμανικὰς ἐπιδρομάς;

—Ποῖα ἡ ἐξουσία τοῦ Πάπα κατὰ τὸν Μεσαίωνα; Πῶς ἤκμασαν τὰ μοναστήρια καὶ ποῖα ἡ συμβολὴ εἰς τὸν πολιτισμὸν;

—Ποῖα ἡ ἱστορικὴ ἀρχὴ καὶ ἡ παροῦσα σημασία τῶν, κάτωθι λέξεων: Εἰδωλολάτρης, μάρτυς, καθολικός, ἀσκητὴς ἐρημίτης.

—Πότε ανεφάνη εις τὴν Γαλλίαν ἡ Ἰωάννα ντ' Ἄρκ καὶ ποῖαι αἱ ὑπηρεσίαι τῆς ;

—Πότε ἤρχισαν αἱ συνταγματικαὶ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Ἀγγλίαν. (Magna Charta).

—Ὁ Ὁθων ὁ Μέγας (936) ἤνωσε τὴν Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν ὑπὸ ἓν στέμμα καὶ ἦτο γνωστὴ ὡς Ἁγία Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Διατί ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτό ;

—Μὲ ποίους Πάπας ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία ἤλθεν εἰς σύγκρουσιν.

—Διατί ἡ Ἰσπανία ἦτο ἄσημος εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ὑποθέσεις πρὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος ;

—Ἐξηγήσατε τί ἐννοοῦμεν λέγοντες ὅτι «ἡ ἐκκλησία κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἦτο κυβέρνησις καὶ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωσις».

—Ἀναφέρατε τρεῖς σπουδαίους λόγους διὰ τῆς παρακμῆς τῆς ἐπιδράσεως τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

—Τί ἦσαν αἱ σταυροφορίαι ; Ποῖα ἡ ἐπίδρασις τῶν ὄσον ἀφορᾷ α) τὴν κυβέρνησιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, β) τὸ ἐμπόριον, γ) τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν ; Ὑπὸ ποῖαν ἀποψιν αἱ σταυροφορίαι ἦσαν ἀποτυχία ;

Ποῖα εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ αἰρέσεως καὶ σχίσματος ; Ποῖοι ἐκηρύχθησαν αἰρετικοὶ κατὰ τὸν Μεσαίωνα ; Ποῖα ἡ ἐπίδρασις τῶν ;

Ποῖοι κοινωνικοὶ ὅροι ἐβοήθησαν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἱπποτισμοῦ ; Ποῖα τὰ πλεονεκτήματα καὶ ποῖα τὰ μειονεκτήματα τοῦ ἱπποτισμοῦ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανίσεώς του ;

—Ποῖα ἡ ἀγωγή τῶν ἱπποτῶν ; Ποῖα τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς τοῦ ἱπποτισμοῦ ;

—Ποῖα ἐμπόδια ὑπῆρχον εἰς τὸ μεσαιωνικὸν ἐμπόριον τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχουν σήμερον ;

—Ποῖα ἡ ἀξία τῆς Λατινικῆς κατὰ τὸν Μεσαίωνα ; Ποῖαι γλῶσσαι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης προῆλθον ἐκ τῆς Λατινικῆς ;

—Ποῖα ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ρωγήρου Βά-

κωνος ; Ποῖαι σπουδαῖαι ἀνακαλύψεις καὶ ἐφευρέσεις ἐγένοντο κατὰ τὸν Μεσαίωνα ;

—Τί καλοῦμεν Ἀναγέννησιν ; Ποῖα τὰ αἷτια ; Ποῖαι αἱ ἐπιδράσεις τῆς Ἀναγεννήσεως κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ;

—Ποῖοι Ἕλληνες λόγιοι ἔφυγον πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων)πόλεως καὶ ὑπεβοήθησαν τὴν Ἀναγέννησιν ;

—Ποῖα ἡ συμβολὴ τῶν κάτωθι εἰς τὴν Ἀναγέννησιν : Δάντη, Βοκκακίου, Μιχαὴλ Ἀγγέλου, Λεονάρδου ντὰ Βίντσι, Ραφαήλ, Ἐράσμου, Χρυσολωρᾶ, Δημητρίου Χαλκοκονδύλη, Βησσαρίωνος ;

—Ποῖαι ἀνακαλύψεις ἐγένοντο τὴν 15ην καὶ 16ην ἑκατονταετηρίδας καὶ ὑπὸ τίνων ;

—Διατί ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας Ἰδρυσεν ὡς πρωτεύουσαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους τὴν Κων)πολιν ; Πῶς ἐνίσχυσε τὴν ἐκκλησίαν ;

—Ποῖα ἡ ἐργασία τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ;

—Ποῖοι οἱ ὀνομαστοὶ Αὐτοκράτορες τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἐναντίον τίνων ἐπολέμισαν ; Ποῖαι αὐτοκράτειραι ἀνεδείχθησαν καὶ πῶς ;

—Ποῖα τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ;

—Ποῖα τὰ αἷτια τοῦ σχίσματος μεταξὺ Ρωμαϊκῆς καὶ Ανατολικῆς ἐκκλησίας ;

—Ὅνομάσατε ἓνα θρησκευτικὸν μεταρρυθμιστὴν εἰς Γερμανίαν, Ἑλβετίαν, Ἀγγλίαν καὶ ποῖα ἡ συμβολὴ ἐκάστου.

—Ποῖα τὰ αἷτια τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου διὰ τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν καὶ Σουηδίαν.

—Ποῖα ἡ ἐπέκτασις τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν 18ην ἑκατονταετηρίδα ;

—Ποῖα ἡ συμβολὴ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου εἰς τὴν ἑδαφικὴν ἐπέκτασιν τῆς Πρωσσίας ;

—Ποῖα τὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Βρετ-

τανικής Αυτοκρατορίας ἐκ τῶν συνθηκῶν τῶν Παρισίων (1763 καὶ 1783).

—Ποῖαι αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι τῶν Κεπλέρου, Γαλιλαίου, Νεύτωνος, Κοπερνίκου ; Φραγκίσκου Βάκωνος, Βοϋλε καὶ Λόκ.

—Ὀνομάσατε ποῖοι Γάλλοι φιλόσοφοι ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἔκρηξιν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ πῶς ;

—Περιγράψατε τὸν χαρακτήρα τοῦ Λουδοβίκου XIV.

—Διατί ἐξεργάγη ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις (14 Ἰουλίου 1789) καὶ ποῖα ἡ δρᾶσις τῶν Λαφαγιέτ, Δαντῶν καὶ Ροβεσπιέρου.

—Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες «Προκήρυξιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου» καὶ μὲ τί ὁμοιάζει αὕτη τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς.

—Ποῖα ἦσαν τὰ αἷτια τῆς ξένης ἐπεμβάσεως ἐν Γαλλίᾳ καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Γάλλων ;

—Ποῖαι αἱ ἀπόψεις τῶν Γιρονδίνων καὶ Ἰακωβίνων ;

—Ποῖα ἡ δρᾶσις τοῦ Ναπολέοντος εἰς Ἰταλίαν καὶ Αἴγυπτον, πῶς ἐμεσουράνησε, ποῖοι οἱ σκοποὶ του καὶ οἱ λόγιοι τῶν ἐπιτυχιῶν του, ποῖα ἡ συμβολή του εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ποῖα ἡ κρίσις σας περὶ Ναπολέοντος ὡς ἀνθρώπου, ὡς στρατιώτου καὶ πολιτικοῦ καὶ ποῦ τὴν στηρίζετε ;

—Ποῖα σπουδαῖα ἱστορικὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν εἰς Ἰέναν, Τραφαλγκάρ, Λειψίαν καὶ Βατερλώ ;

—Περιγράψατε τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης ὡς πρὸς α) τὸν σκοπὸν β) τοὺς πρωτεργάτας καὶ γ) τὰς καθοδηγούσας αὐτὸ ἀρχάς.

—Ποῖον τὸ σύστημα τοῦ Μέττερνιχ καὶ διατί ἀπὸ τοῦ 1815 καλεῖται «Περίοδος τοῦ Μέττερνιχ» ;

—Ποῖα ἡ στάσις τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης πρὸς τοὺς δούλους καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς Ἕλληνας ;

—Διατί ἐπανεστάτησαν οἱ Ἕλληνες, πῶς ὠργανώθησαν πρὸς τοῦτο καὶ ποῖοι τοὺς ἐβοήθησαν ;

—Ποία ἢ σε.ρὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐξεγέρσεων τοῦ 1821 καὶ ποία ἢ τύχη ἐκάστης αὐτῶν ;

—Ποία πολεμικὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν τὰ ἔτη 1821—1822 εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ;

—Ποίας ἡρωίδας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως γνωρίζετε καὶ τί ἐκάστη ἔπραξεν ὑπὲρ πατρίδος ;

—Ποία ἢ συμβολὴ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος τῶν Θεοδ. Κολοκοτρῶνη, Δημ. Ὑψηλάντη καὶ Γεωργίου Καραϊσκάκη ;

—Ἡ αὐτοθυσία καὶ ὁ θάνατος τοῦ Λόρδου Βύρωνος δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Διὰ τί ;

—Τί σημασίαν ἔχουν διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἰουλιανὴ Σύμβασις (1827) καὶ τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Λονδίου (1832).

—Ποῖοι οἱ ἀγῶνες τῆς Κρήτης νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὴν Ἑλλάδα (Ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου-Γιουμπουδάκης).

—Ποῖοι οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῆς Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς

—Ἀπελευθερώσεως μέχρι σήμερον καὶ ποία σπουδαία γεγονότα εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς, ὥστε νὰ φθάσῃ ὡς εἶναι σήμερον.

—Αἱ κύριαί αἰτίαι τοῦ Παγκοσμίου πολέμου ἦσαν ὁ ἐθνικισμός, ὁικονομικὸς ἱμπεριαλισμός καὶ ὁ μιλιταρισμός. Ἐξηγήσετε πῶς ἕκαστον ἦτο.

—Ἀποτελέσματα τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Συνθήκη τῶν Βερσαλλιδῶν.

—Ἑλληνοτουρκικὸν σύμφωνον—Βαλκανικὴ Συνεννόησις.

—Πῶς κατεκοθήθησαν ὑπὸ τῆς Γερμανίας ἢ Αὐστρίας, ἡ Τσεχοσλαβικία καὶ ἡ Πολωνία ;

—Ποία τὰ αἷτια τοῦ σημερινοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ποῖοι οἱ ἐμπόλεμοι καὶ ποῦ διεξάγεται ὁ πόλεμος μετὰ σκληρότητα καὶ εἰς βάρους τῶν οὐδετέρων ;

—Εἰς λαὸς σήμερον διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν πρέπει νὰ στηρίζεται εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καρτερικότητα καὶ συμβολὴν τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ,

διότι ο σημερινός πόλεμος είναι «όλοκληρωτικός». Τί έννοοῦ-
μεν λέγοντες αυτό;

— Πῶς ἀγόρια καί κορίτσια τῆς ἡλικίας σας δύνανται νά
βοηθήσουν τὴν πατρίδα ἐν περιπτώσει συρράξεως ; (ἀεροά-
μυνα-νοσοκόμοι κλπ.).

ΣΠΟΥΔΑΙΑΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΪΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

π. Χ.

- 4241 Αίγυπτιακὸν ἡμερολόγιον (ἀρχὴ τῆς πρώτης χρονολογίας)
- 2100 Κώδιξ τοῦ Χπμουραμπὶ εἰς τὴν Βββυλῶνα
- 776 Πρώτη Ὀλυμπιάς
- 753 Ἰδρυσις κπτά τὴν παράδοσιν τῆς Ρώμης ἀπὸ τὸν Ρωμύλον
- 594 Νομοθεσία τοῦ Σόλωνος εἰς τὰς Ἀθήνας
- 509 Ἰδρυσις τῆς δημοκρατίης εἰς Ρώμην κατὰ τὴν παράδοσιν
- 490-479 Πόλεμοι Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἐσώθη ἀπὸ τὴν Περσικὴν ἐπίδρομὴν
- 451-450 Δημοσίευσίς τῆς Δωδεκαδέλτου εἰς Ρώμην
- 431-404 Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἡ Σπάρτη συντρίβει τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηνῶν
- 399 Ὁ Σωκράτης ἀποθνήσκει ὡς μάρτυς τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως
- 338 Ἡ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία ἐξαφανίζεται διὰ τῆς νίκης τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο εἰς τὴν Χαίρωνείαν
- 333-331 Μάχαι τῆς Ἴσσοῦ καὶ τῶν Ἀρβήλων. Ὁ Ἀλέξανδρος συντρίβει τὴν Περσικὴν αὐτοκρατορίαν.
- 260-146 Καρχηδονιακοὶ πόλεμοι. Κυριαρχία τῆς δυτικῆς Μεσογείου ὑπὸ τῆς Ρώμης. Πτώσις τῆς Καρχηδόνος
- 58-50 Κατάκτησις τῆς Γαλατίας ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος
- 31-π.Χ.14 μ. Χ. Αὐτοκρατορία τοῦ Αὐγούστου—Γέννησις τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

μ. Χ.

- 313 Διάταγμα τοῦ Μεδιολάνου. Ὁ Χριστιανισμὸς εἰς ἴσην μοῖραν μὲ τὰς ἄλλας θρησκείας
- 378 Οἱ Βησιγόθοι ἐνίκησαν τὰς Ρωμαϊκὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν
- 451 Μάχη εἰς τὰ Καταλανικὰ πεδία. Ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς ἐσώθη ἀπὸ τοὺς Οὐνους τοῦ Ἀττίλα
- 527-565 Βασιλεία τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Νομοθεσία τοῦ
- 622 Φυγὴ (Ἐγίρα) τοῦ Μωάμεθ. Ἀρχὴ τοῦ Μωαμεθανικοῦ ἡμερολογίου
- 732 Ἐπιδρομὴ τῶν Μωαμεθανῶν εἰς Γαλλίαν ἤττά των εἰς Τούρ
- 800 Στέφης τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἀναζωογόνησις τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Δύσιν
- 962 Ὁθων ὁ Μέγας στέφεται Αὐτοκράτωρ τῆς Ἀγίας Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας
- 1095 Σύνοδος τοῦ Κλερμόντ. Ὁ Πάπας Οὐρβανὸς II καλεῖ διὰ τὴν πρώτην σταυροφορίαν
- 1215 Magna Charta: «Θεμέλιος λίθος τῶν Ἀγγλικῶν ἐλευθεριῶν».
- 1219 Ἰδρυσις τοῦ πρώτου κοινοβουλίου εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ Ἐδουάρδου I.
- 1348-9 Παρακμὴ τοῦ ἵπποτισμοῦ.
- 1381 Ἐπανάστασις τῶς ἀγροτῶν εἰς Ἀγγλίαν.
- 1436 Ἀνακάλυψις τῆς τυπογραφίας.
- 1453 Κατάληψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τέλος τοῦ ἑκατονταετοῦς πολέμου.
- 1479 Ἐνωσις τῆς Ἰσπανίας. Στερέωσις τῆς μοναρχίας. Φερδινάνδος καὶ Ἰσαβέλλα.
- 1492 Ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν.
- 1517 Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος ἤρχισε τὴν προτεσταντικὴν ἐπανάστασιν ἐν Γερμανίᾳ.
- 1519-22 Περίπλους τῆς Ὑδρογείου ὑπὸ τοῦ Μαγγελάνου.
- 1543 Δημοσίευσις τῆς θεωρίας τοῦ Κοπέρνικου καὶ ἀναστάτωσις εἰς τὴν ἀστρονομίαν.

- 1564 Θάνατος τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου καὶ Καλβίνου. Γέννησις τοῦ Γαλιλαίου καὶ Σαίξπηρου.
- 1571 Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου. Δὸν Ζουάν ὁ Αὐστριακός.
- 1588 Ἡττα τῆς Ἰσπανικῆς Ἀρμάδας. Ἀρχὴ τῆς κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίας τῆς Ἀγγλίας.
- 1618-1648 Τριακονταετής πόλεμος.
- 1661-1675 Βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου XIV.
- 1687 Δημοσίευσις ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος τοῦ νόμου τῆς παγκοσμίου ἔλξεως.
- 1763 Καταστροφή τοῦ Παρθενῶνος ἀπὸ τοὺς Ἐνετούς· Συνθήκη τῶν Παρισίων. Τέλος τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου καὶ τῆς Γαλλικῆς ὑπεροχῆς εἰς Ἀμερικὴν καὶ Ἰνδίας.
- 1776 Προκήρυξις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀνεξαρτησίας
- 1783 Συνθήκη τῶν Παρισίων. Ἀμερικανικὴ ἀνεξαρτησία.
- 19ος αἰὼν
- 1799-1815 Ναπολέων ὁ Μέγας. Συνέδριον τῆς Βιέννης (1815).
- 1815-1848 Περίοδος τοῦ Μέττερνιχ εἰς τὴν Εὐρώπην.
- 1821-1829 Ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν των.
- 1828-1831 Ἰωάννης Καποδίστριας. Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.
- 1833-1862 Βασιλεία τοῦ Ὀθωνος.
- 1835 Αἰ Ἀθῆναι πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος.
- 1837 Ἰδρυσις τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
- 1843 Ἐπανάστασις 3 Σεπτεμβρίου-Συνταγματικὸν πολίτευμα εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- 1854-1855 Κριμαϊκός πόλεμος.
- 1862 Ἐξωσις τοῦ Ὀθωνος.
- 1863-1913 Γεώργιος Α΄ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. Σύνταγμα τοῦ 1863.
- 1864 Ἡ Ἐπτάνησος ἐνοῦται μετὰ τὴν Ἑλλάδα.
- 1866 Κρητικὴ ἐπανάστασις. Ὀλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου.
- 1870-1871 Γαλλογερμανικὸς πόλεμος. Ἡττα τῆς Γαλλίας. Γερμανικὴ αὐτοκρατορία.
- 1877-1878 Ρωσοτουρκικὸς πόλεμος. Συνθήκη τοῦ Βερολίνου.

- 1881 Προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ νομοῦ Ἄρτης.
 1897 Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος λόγῳ τοῦ κρητικοῦ ζη-
 τήματος.
 1898 Ἰσπανοαμερικανικὸς πόλεμος.

20ὸς Αἰὼν

- 1899-1902 Πόλεμος Ἀγγλίας καὶ Μπόερς τῆς Νοτίου Ἀ-
 φρικῆς.
 1904-1905 Ρωσοἰαπωνικὸς πόλεμος. Ἦττα τῶν Ρώσων,
 1908 Ἐπανάστασις τῶν Νεοτούρκων. Ἔξωσις τοῦ σουλ-
 τάνου Χαμίτ Β΄.
 1909 Ἐπανάστασις τοῦ Γουδῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 1912-1913 Βαλκανικὸς πόλεμος. Συνθήκη τοῦ Λονδίνου (17
 Μαΐου 1913). Βουλγαρικὸς πόλεμος. Εἰρήνη Βου-
 κουρεστίου (28 Ἰουλίου) ἐπέκτασις τῆς Ἑλλάδος.
 1913-1917 Κωνσταντῖνος Β΄ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.
 1914-1918 Παγκόσμιος πόλεμος. Ἦττα τῆς Γερμανίας.
 1919 Συνθήκη τῶν Βερσαλιῶν.
 1917-1920 Ἀλέξανδρος Α΄ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.
 1922 Μικρασιατικὴ καταστροφή, προσφυγικὸν ζήτημα.
 1934 Βαλκανικὸν σύμφωνον.
 1935 Γεώργιος ΙΒ΄ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.
 1936 4η Αὐγούστου εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 1938 Ἡ Τσεχοσλοβακία κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.
 1939 Ἡ Ἀλβανία κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Ἡ Πο-
 λωνία ὑπέστη γερμανικὴν ἐπίθεσιν καὶ διεμελίσθη
 μεταξύ Ρωσίας καὶ Γερμανίας. Ἡ Ἀγγλία καὶ Γαλ-
 λία ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Γερ-
 μανίας. Ἐπίθεσις τῆς Ρωσίας κατὰ τῆς Φιλανδίας.

1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡ. ΗΛ. ΙΑΤΡΙΔΟΥ

Coraes' ed' al messages to Greece and the world N. Υόρκη	1928
Μεταπολεμική εκπαίδευσις ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ «Ἐρ- μῆς» Ἀθῆναι	1930
Περίληψις Ἱστορίας Παιδαγωγικῆς, Θεσσαλονίκη	1935
Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῆς ὕλης τοῦ Δημοτικοῦ Σχο- λείου Θεσσαλονίκη	1935
Ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία τῆς νεότητος καὶ διαμόρ- φωσις αὐτῆς, Ἀθῆναι	1936
Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς, Ἀθῆναι	1939
Ἐκπαιδευτικὰ Ἄρθρα περ. «Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικά»	
Ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ καλὸς διδάσκαλος, τεῦχος 21, Δε- κέμβριος	1934
Ἐπιστημονικὴ μέθοδος καὶ ἐκπαιδευτικὴ ψυχολογία, τεῦχος 25, Μάρτιος	1935
Αἱ εὐθῦναι μας διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῶν σχολείων καὶ τοῦ ἔ- θνους τεῦχος 27, Νοέμβριος	1935
Παιδαγωγικὴ Ἔργασία τοῦ Ὀβιδίου Ντεκρολί, τεῦχος 30, Φεβρουάριος	1936
Φιλοσοφία τῆς Ἐκπαιδεύσεως κατὰ Πλάτωνα, τεῦχος 31, Μάρτιος	1936
Σκοπὸς τῆς Ἀγωγῆς, τεῦχος 32, Ἀπρίλιος	1936
Φιλοσοφία τῆς Ἐκπαιδεύσεως κατὰ Ρουσσώ, τεῦχ. 33, Μάιος	1936
Αἱ συγκεντρώσεις εἰς τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας τεῦχος 41, Ἰανουάριος	1937
Περιοδικὸν «Ἐρμῆς»	
Ἡ Ἐκπαίδευσις ἐν Γερμανίᾳ, ἀρ. 436	1931
Ἡ ἄσκησις τῶν διδασκάλων ἐν Γαλλίᾳ ἀρ. 496	1931
Ὡρολόγια προγράμματα τῶν σχολείων ἐν Ἰταλίᾳ ἀρ. 441,	1931
Φιλοσοφία τῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ Ἰωάννην Ντούη, ἀριθ. 570 καὶ 571	1935
Ἡ ἐξέλιξις τοῦ νεωτέρου νηπιαγωγείου ἀρ. 580, 583	1935
Ἡ συγγώνεσις τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἀρ. 595	1935
Ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης ἀναγνώσεως κατὰ τὸ Ἀμερι- κανικὸν σύστημα ἀρ. 605	1936